
Vysoká škola ekonomická v Praze
Fakulta managementu v Jindřichově Hradci
Katedra managementu veřejného sektoru

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Jaroslava Černá

2007

Vysoká škola ekonomická v Praze
Fakulta managementu v Jindřichově Hradci
Katedra managementu veřejného sektoru

MOŽNÉ PŘEKÁŽKY UPLATNĚNÍ ŽEN V KOMUNÁLNÍ POLITICE

Vypracovala: Bc. Jaroslava Černá
Vedoucí diplomové práce: PhDr. Miloslava Hiršová

Jindřichův Hradec, duben 2007

Anotace

Práce se zaměří na zjištění možných překážek, které ženám angažujícím se v komunální politice tuto činnost znesnadňují, případně jim ve vstupu do komunální politiky brání. Terénní šetření formou intenzivního výzkumu se omezí na vybranou lokalitu.

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma

»Možné překážky uplatnění žen v komunální politice«

jsem vypracovala samostatně pouze s využitím pramenů v práci uvedených.

.....

Bc. Jaroslava Černá

Jindřichův Hradec, duben 2007

Poděkování

Za cenné rady, náměty a inspiraci při tvorbě této diplomové práce děkuji
PhDr. Miloslavě Hiršové z VŠE Praha, Fakulty managementu.

.....
Bc. Jaroslava Černá
Jindřichův Hradec, duben 2007

Obsah

Úvod.....	3
-----------	---

I. Teoretická část

1 Teoretická východiska	3
1.1 Gender	3
1.2 Rozdíly mezi ženami a muži	3
1.3 Ženská a mužská povolání	3
1.4 Feminismus.....	3
2 Historie postavení žen v Českých zemích.....	3
2.1 Osvícenské ideje	3
2.1.1 Osvícenství.....	3
2.1.2 Emancipační hnutí v českých zemích	3
2.1.3 Vzdělávání žen	3
2.1.4 Demografický vývoj.....	3
2.1.5 První gymnázium.....	3
2.2 Názory vycházející z konservatismu	3
2.2.1 Církev.....	3
2.2.2 Další konzervativci	3
2.3 Názory stoupců liberalismu a socialismu	3
2.3.1 Liberalismus.....	3
2.3.2 John Stuart Mill.....	3
2.3.3 Socialistické názory.....	3
2.4 Masarykovy názory	3
2.5 Ženy v politice	3
2.6 Boje za volební právo	3
3 Dnešní doba	3
3.1 Analýza statutárních měst a Prahy.....	3

4 Vliv státu	3
4.1 Politické režimy.....	3
4.1.1 Komunismus.....	3
4.1.2 Demokracie.....	3
4.2 Politické strany.....	3
4.2.1 Občanská demokratická strana.....	3
4.2.2 Česká strana sociálně demokratická.....	3
4.2.3 Komunistická strana Čech a Moravy.....	3
4.2.4 Křesťanská a demokratická unie - Česká strana lidová.....	3
4.2.5 Strana zelených.....	3
5 Podpora neziskových organizací	3
5.1 Fórum 50 %.....	3
5.2 Český svaz žen.....	3
5.3 Gender Studies, o. p. s.....	3
6 Bariéry většího zastoupení žen v české politice	3
6.1 Bariéry vstupu žen do politiky.....	3
6.1.1 Postojové hodnoty společnosti a zažitá stereotypy.....	3
6.1.2 Postoje žen k participaci na politickém rozhodování.....	3
6.1.3 Největší bariéry uplatnění žen na politických funkcích dle českých občanů.....	3
6.2 Bariéry ztěžující ženám výkon politické funkce.....	3
6.2.1 Názory občanů na působení žen v politice.....	3
6.3 Odlišnosti bariér uplatnění žen ve státní a komunální politice.....	3
7 Názory občanů na angažovanost žen v politice	3
7.1 Postoje české veřejnosti k zapojení žen do politiky.....	3
8 Motivy vstupu žen do politiky	3
8.1 Motiv seberealizace.....	3
9 Přínos žen do politiky	3
9.1 Způsoby veřejné aktivity žen.....	3
10 Shrnutí teoretické části	3

II. Metodologicko-praktická část

11 Cíle práce	3
11.1 Cíle práce.....	3
11.2 Výzkumné otázky	3
12 Stanovení výzkumného vzorku	3
12.1 Analýza komunální politiky obcí a měst na Třeboňsku.....	3
12.1.1 Analýza kandidátních listin.....	3
12.1.2 Analýza zastupitelstev	3
12.1.3 Analýza rad a postů starosta a místostarosta.....	3
12.2 Stanovení výzkumného vzorku	3
12.2.1 Výzkumný vzorek pro města	3
12.2.2 Výzkumný vzorek pro obce nad 200 obyvatel.....	3
12.2.3 Výzkumný vzorek pro obce pod 200 obyvatel	3
12.2.4 Celkový výzkumný vzorek.....	3
13 Metody získávání dat	3
14 Dotazování a prezentace výsledků	3
14.1 Dotazování.....	3
14.2 Prezentace výsledků a interpretace	3
14.1 Vstup žen do komunální politiky a motivace.....	3
14.2 Postoje rodiny	3
14.3 Postoje společnosti	3
14.4 Postoje žen.....	3
14.5 Působení žen v komunální politice	3
14.6 Přínosy žen do komunální politiky	3
15 Shrnutí praktické části	3
15.1 Bariéry.....	3
15.2 Motivace	3
15.3 Přínosy žen do komunální politiky	3
Závěr	3
Literatura.....	3

Příloha 3

Úvod

„Do politiky prý žena nesmí – proč - ?“

T. G. Masaryk

Problematika rovnosti žen a mužů není novodobou záležitostí. Nerovnost mezi muži a ženami existovala odjakživa. Až v posledních stoletích však ženy získaly odvahu za svá práva bojovat. Ne vždy se setkaly s pochopením. První feministická hnutí se začala formovat koncem 18. století. Proces emancipace byl velice zdoluhavý a stále ještě není doveden do takového konce, kdy by si byli muži a ženy rovni, resp. byli jako rovní vnímáni. Dnes už není tento problém vnímán pouze jako problém žen feministek, ale jako problém celé společnosti. Kvůli přetrvávající nerovnosti žen a mužů vzniklo spoustu neziskových organizací, parlamenty demokratických států světa se snaží navrhnout nejružnější antidiskriminační opatření, Evropská unie zahrnuje rovné příležitosti do svého hlavního programu, čímž se z problému národního stal problém nadnárodní.

Nerovnost pohlaví zasahuje do mnoha oblastí. Není to tedy jen nerovné postavení muže a ženy v rodině, tato nerovnost se přelévá i na trh práce, kde již při samém přijímání do zaměstnání často dochází k diskriminaci žen a poté se nerovnost odráží hlavně ve výši mezd, postavení a dělení na mužské a ženské profese, tj. profese, kde výrazně převažuje podíl toho či onoho pohlaví. Příkladem takového povolání je politika, a to i politika komunální, která je všeobecně vnímána jako typicky mužská záležitost. Přestože ženy tvoří přibližně padesát procent české populace, uplatnění v politice nachází pouze malé procento z nich. Participace žen na politickém rozhodování tedy ani zčásti neodpovídá jejich zastoupení v populaci. Drtivou většinu politiků tvoří muži, mezi nimiž je velmi obtížné se prosadit, a podle toho pak také politická scéna vypadá – rivalita, boj o moc, problémy s komunikací, empatií, špatné vztahy, ... Často zde obstojí pouze takové ženy, které přistoupí na tuto hru a dokáží ji hrát stejně tvrdě. Proč tomu tak vlastně je? Jsou příčinou

přetrvávající předsudky a stereotypy a s nimi spojená přímá či nepřímá diskriminace, či je to péče o rodinu, nedůvěra mužů a ostatních lidí? Nebo zde hrají větší roli psychologické faktory, např. strach a obavy ze vstupu do této funkce? Pokud by byly tyto bariéry odbourány, mohlo by se v politice spoustu žen realizovat, dát zde průchod své kreativitě, svým nápadům, které mohou být odlišné od těch mužských – ne lepší či horší, zkrátka jiné. Zvláště v politice komunální už nejde tolik o moc, ale spíš o praktický život, řešení konkrétních problémů, kde lze uplatnit nápaditost a kde jsou výsledky viditelnější a hmatatelnější než v politice národní.

Na otázky spjaté s touto problematikou se budu snažit najít odpovědi ve své práci. Tu rozdělím na část teoretickou a část praktickou. Cílem teoretické části bude objasnit téma diplomové práce a pokusit se o ucelený pohled na situaci postavení žen v komunální politice. Výchozí kapitola teoretické části definuje základní pojmy důležité k pochopení této problematiky. Dále se čtenář podívá do historie na to, jak ženy v Českých zemích postupně získávaly právo na vzdělání, volební právo, jak pronikaly do mužských profesí atd. Třetí částí teorie bude kapitola čerpající ze statistik a dosavadních analýz na toto téma, tzn. kapitola ukazující skutečná čísla angažovanosti žen v komunální politice dnes. Kapitoly čtyři a pět věnují tomu, jakou roli hraje v této problematice stát, resp. politický režim, politické strany, volební systém a zákony, a dále jak tento problém pomáhají řešit neziskové organizace. Klíčovou částí budou kapitoly analyzující faktory, bariéry a motivy, které mají vliv na vstup žen do politiky, případně jim výkon této funkce znesnadňují. Současně připojím názory občanů na otázky spjaté s tímto tématem. Poslední, ne však méně důležitá kapitola bude věnována přínosům žen do politiky.

Praktická část se omezí na oblast Třeboňska, kde budu zkoumat angažovanost žen v komunální politice. Konkrétně analyzuji kandidátní listiny do komunálních voleb 2006 a konečná složení zastupitelstev. Některé ženy působící v regionální politice na Třeboňsku oslovím a pomocí následného interview budu zjišťovat, jak tyto zastupitelky vnímají bariéry omezující ženám vstup do komunální politiky, jak vnímají bariéry, které omezují uplatnění žen či jejich výkon již při výkonu této funkce, jaké jsou dle jejich názoru nejčastější motivy žen pro vstup do této politiky a v čem vidí přínos ženského pohlaví do komunální politiky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

Kapitola 1

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Celá práce vychází z několika klíčových pojmů a pro její pochopení, a zvláště pro pochopení některých kapitol, je nezbytně nutné jejich vysvětlení. Těmito pojmy jsou hlavně termíny gender a feminismus, z nichž vyplývají další souvislosti, jako je biologická a sociálně-kulturní diference obou pohlaví.

1.1 Gender [4]

Slovo gender pochází původně z řečtiny a znamená rod. Čeština tento pojem převzala z angličtiny a Ústav pro jazyk český AV ČR ho rozhodl v tomto účelu nepřekládat.

Gender interpretuje rozdíly mezi mužem a ženou nejen z hlediska biologické, ale i sociokulturní podmíněnosti. *„[...] Pojem gender v námi sledovaném významu zahrnuje především sociální a společensky podmíněné kulturní rozdíly, očekávání, předsudky a specifika v postavení mužů a žen. [...] Umožňuje sledovat a interpretovat jak rozdíly z hlediska mužů a žen v nejrůznějších sociokulturních kontextech, tak i formy porušování lidských práv v demokratických státech.“* ([4], strana 10)

K čemu často mylně dochází, je považování pojmů rod (gender) a pohlaví (sex) za synonyma. Určité společné znaky jistě mají, avšak u pojmu pohlaví správně hovoříme o samčím a samičím, ale u pojmu rod o mužském a ženském. Samec a samička, jako dvě pohlaví, jsou vymezena pouze na základě biologických odlišností, tj. zejména rozdílech, které se týkají pohlavních orgánů a reprodukčních dispozic, ale pojmy muž a žena, jako dva rody, jsou navíc posíleny kulturou, normami, zvyky, společenským nátlakem a výchovou – tedy socializací. K rodu jsou vázány očekávané sociální role, chování, předsudky, stereotypy, hodnocení a představy o tom, co je či není pro ono pohlaví vhodné či nevhodné. Zatímco pohlaví je přesně

vymezeno a je neměnné v závislosti na čase a místě, obsah pojmu rod je proměnlivý, determinovaný společností a kulturou. S odlišnými nároky na roli muže a ženy se setkáváme mezi různými kulturami a sociálními skupinami (odlišnost v závislosti na prostoru) a stejně tak i v různých historických obdobích (odlišnost v závislosti na čase).

1.2 Rozdíly mezi ženami a muži

Rozdíly mezi muži a ženami jsou tedy konstruovány jak biologicky, tak sociálně. Záleží na jedinci, jak uchopí to, co mu bylo dáno přírodou, a promění to ve scénář společenské role. Otázkou ale zůstává, do jaké míry určuje roli pohlaví příroda a do jaké míry kultura a společnost.

Stoupenci biologického determinismu a lidské přirozenosti podmiňují rozdílné role pohlaví vrozeným biologickým dispozicím. Co je vrozené, to je žádoucí, neměnné a nevyhnutelné. Biologickou dispozicí ženy je rodit děti, tudíž je přirozené, že o ně bude pečovat, tedy i zůstat doma a starat se o rodinný krb. Naopak muž vychází z domu, aby rodinu zabezpečil. Obě tyto role jsou nenahraditelné a nezastupitelné. Již v pravěku muž odcházel z domova, aby lovil a bojoval, zatímco se žena starala o mláďata, a síla této genetické informace přetrvává dodnes. Z těchto biologických rozdílů se dále přirozeně odvozuje dělba práce.

Naopak zastánci sociologického přístupu věří, že většina rozdílů v chování obou pohlaví jsou původu kulturního. Rysy spojované s jednotlivými pohlavími jsou odvozené od způsobu, jakým společnost zachází s muži a ženami. Tento názor podporuje fakt, že dělba práce se v různých částech světa liší. „*Profesor George Murdock, který se zabýval materiálem z 224 různých kultur (většinou ještě neužívajících písmo), dokládá silnou tendenci k členění hospodářských činností podle pohlaví. Na seznamu 46 různých činností ukazuje, že některé jsou převážně ženské a jiné mužské. Tak například práce se dřevem je u 104 kultur záležitostí ryze mužskou a jen v 6 společnostech ryze ženskou; vaření je ve 158 společnostech výlučně ženskou a jen v 5 mužskou činností. K typicky univerzálně mužským činnostem patří lov, rybolov, výroba zbraní, stavba člunů a těžba nerostů, typicky ženské činnosti představuje mletí zrna a nošení vody. Nevyhraněné činnosti zahrnují například obdělávání půdy, pěstování rostlin, péči o úrodu a sklizeň, nošení břemen a mutilaci těla. Z Murdockových zjištění lze vyvodit závěr, že každá společnost má*

určité principy, podle nichž dělí činnosti na vhodné pro muže a vhodné pro ženy. Tyto principy se však od jedné kultury ke druhé velmi liší a rozhodně nedokládají obecné tvrzení, že jejich podobu a obsah nevyhnutelně diktuje biologie.“ ([3], strana 99) „Klíčovým momentem „nerovnosti“ v dělbě práce nejsou tedy v první řadě rozdílné či odlišné schopnosti mužů a žen (chlapců a dívek), ale rozdílné „ohodnocení“ práce vykonávané muži a ženami (chlapci a dívkami), rozdílný společenský status přiznaný „ženské“ a „mužské“ práci.“ ([4], strana 60)

„Mezi oběma krajními póly se nacházejí umírněnější stoupenci obou skupin. Svěbytnou skupinu tvoří vědci hledající „zlatou střední cestu“ mezi vlivy přírody a kultury, mezi determinací biologickou a společenskou. [...] Tito teoretici sice připouštějí existenci biologické „nestejnosti“, „jinakosti“, ale zároveň poukazují na to, že ta ještě sama o sobě nemusí nutně implikovat společenskou nerovnost. [...] Z toho vyvozují závěr, že není nutné měnit v první řadě sociální role, resp. jejich obsahy, ale hodnotový systém společnosti.“ ([4], strana 60)

1.3 Ženská a mužská povolání

Každá doba a každá společnost s sebou přináší odlišné nároky kladené na ženy a muže. Tyto nároky se mohou týkat soukromého i veřejného života, tzn. např. rodiny, trhu práce atp. Dnešní demokratická společnost se nachází ve stádiu, kdy je usilováno o rovné šance pro obě pohlaví. Velké úsilí je věnováno zejména trhu práce. Doposud však přetrvává stav, kdy jsou povolání členěna na mužská a ženská. Povolání mužská v sobě často nesou přidanou hodnotu v podobě prestiže a vyššího výdělku, zatímco povolání ženská leží na druhém protipólu, tedy s nižším ohodnocením společenským i finančním. Jaké mechanismy vedly ke vzniku tohoto dělení bylo vysvětleno v předchozí kapitole. Život žen je zkrátka již po tisíce let organizován jinak než život mužů a nyní je velice těžké vymanit se z těchto zajetých kolejí.

V naší kultuře se muži mnohdy veřejně i skrytě brání zpřístupnění „svých mužských“ povolání ženám. Zkušenost ukazuje, že pokud je některé povolání ženám zpřístupněno, vyvolává dojem, že to není těžká nebo důležitá práce. „Výdělky se začínou snižovat, prestiž práce klesá a s tímto poklesem klesá i sociální status mužů, vykonávajících tuto práci.“ ([4], strana 54) Takovýmto procesem prošla povolání jako např. učitel, úředník, prodavač či některé méně kvalifikované profese.

Punc mužského povolání nese i povolání politika/političky, které se vyznačuje vysokým zastoupením mužů a nízkým zastoupením žen. Tento jev je pozorovatelný na všech úrovních politiky, tzn. nízký počet žen se s nepatrnými rozdíly vyskytuje v politice komunální, regionální, státní i nadnárodní.

1.4 Feminismus [4], [32]

Feminismus je ideologický a filozofický směr prosazující práva žen. Obecně můžeme říci, že se snaží upozornit na nerovné postavení žen a mužů a hledat a řešit příčiny tohoto stavu. Ve svých počátcích, na konci 18. století, přináší otázky práva jedince na osobní volbu a štěstí. *„Žena a muž nejsou vnímáni jako odlišné bytosti, ale jako lidé kteří mají rovná práva.“* ([4], strana 71) Často je chápán i jako jednotné hnutí žen se specifickým politickým zaměřením. Ve skutečnosti jde spíše o různé sociální teorie, politická hnutí a filozofické proudy. Tudíž je lepší spíše než o feminismu hovořit o více feminismech, resp. feministických směrech. Ty nejzásadnější si nyní stručně představíme.

Tzv. „asimilační“ proud zastává názor, že žena má stejné schopnosti jako muž, a tudíž má a dokáže zastávat stejné sociální role. „Androgynní“ směr zase doporučuje, aby se muži a ženy snažili sobě podobat, vytvořili jakousi neutrální osobnost, která není zatížena předsudky o tom, co je, či není vhodné pro ono pohlaví. Třetí, tzv. „komplementární“ proud, naopak přijímá odlišnosti muže a ženy a doporučuje, aby se obě pohlaví ve svých vlastnostech, jednáních a sociálních rolích, které přijímají, doplňovaly. Mírně „bokem“ stojí tzv. „radikální“ feminismus, který nejenže říká, že ženy jsou zcela odlišné, ale dokonce lepší než muži. *„[...] Některé směry radikálního feminismu dokazují, že ženy jsou předurčeny převzít vládu nad světem do svých rukou, neboť období vlády muže je skončeno.“* ([4], strana 15)

V bývalém komunistickém Československu a i v dnešní České republice je feminismus rozšířen mnohem méně než v jiných vyspělých zemích, např. USA. Často bývá odsuzován a někdy používán i v hanlivém slova smyslu jako nadávka. Feministky bývají považovány za ty, které nemají rády muže, a tak jim chtějí dokázat, že jsou lepší. K tomuto stavu velmi přispěli představitelé komunistického režimu, kteří ho odmítali jako něco, co má zmást ženy a oslabit boj mužů a žen za vítězství dělnické třídy a socialismu. Naopak velice bouřlivě se feminismus vyvíjel

1 Teoretická východiska

v USA, obzvlášť v 60. letech 20. století. Později se dostal i do západoevropských demokratických států. Dnes se v České republice snažíme vše dohnat, seznamujeme se s požadavky Evropské unie, mezi něž patří i požadavek rovnoprávného postavení ženy a muže.

Kapitola 2

HISTORIE POSTAVENÍ ŽEN V ČESKÝCH ZEMÍCH

Historie postavení žen je východiskem celé problematiky, proto je i tato kapitola zařazena do diplomové práce. Chceme-li totiž zkoumat postavení žen v police, resp. v komunální politice, musíme nejdříve zmapovat, jak se vůbec v historii vyvíjelo postavení ženy obecně, jak ženy usilovaly o právo na vzdělání, které je k výkonu této pozice nezbytné, jak ženy získaly volební právo, jak pronikaly do profesí do té doby pouze mužských atd. A právě politika dodnes patří k povoláním, které stále nosí punc spíše mužské profese.

Z historie se dozvídáme, že formování feministických hnutí nepatří jen k našemu, 21., století. Otázkami, proč je žena „odsouvána“ do sféry soukromé, zatímco muž „vládne“ sféře veřejné, se zabývaly již některé významné osobnosti a emancipační hnutí v 19. století. Nechápal, proč muži mohou psát dějiny jako slavní králové či významní politici a ženy musí stát u plotny, starat se o děti či v lepším případě dělat muži doprovod ve společnosti. Tyto zdlouhavé a obtížné emancipační procesy nakonec otevřely veřejnou sféru i ženám a prosadily do zákonů stejná práva oběma pohlavím. Mnohem obtížněji se však tato práva přenášela do praktického života a do chování a myšlení lidí.

Historií postavení žen v 19. a na počátku 20. století se v knize Do politiky prý žena nesmí – proč? zabývá autorka Jana Malínská. Na tuto problematiku se dívá očima několika myšlenkových proudů, které v následujících odstavcích stručně představím. [1]

2.1 Osvícenské ideje

2.1.1 Osvícenství

Počátky osvícenství se datují ke konci 17. století. V českých zemích se mezi vzdělanější část obyvatelstva začalo prosazovat od 20. let 18. století. Osvícenství kritizovalo zejména nerovnost ve společnosti. Tu kladlo za vinu dosavadním filozofickým a politickým přístupům a hlavně církvi, která šířila názor, že hierarchické uspořádání společnosti je dané Bohem. Osvícenství zdůrazňovalo svobodu a rovnoprávnost, s čímž samozřejmě souvisí i rovnoprávnost mezi mužem a ženou.

Velkým impulsem pro šíření osvícenských otázek i mezi českou společnost a s nimi souvisejících otázek týkajících se emancipace žen byla Velká francouzská revoluce. Ta dala podnět vzniku moderního politického myšlení a demokratizace společnosti.

2.1.2 Emancipační hnutí v českých zemích

Emancipace žen se v 19. století stala novým fenoménem. V Čechách se ženská hnutí začala prosazovat od 60. let. Z počátku zahrnovala činnosti vzdělávací a charitativní, později pak, v 90. letech, usilovala o práva občanská a politická. Formálním vyvrcholením se stalo přijetí ústavy v roce 1848, která zaručovala rovná práva oběma pohlavím. Velkým úskalím však zůstávaly přetrvávající předsudky v praktickém životě.

První, kdo ve svých přednáškách uplatňoval názor rovnosti žen a mužů v rodině i ve společnosti, byl matematik a filozof Bernard Bolzano (1781 – 1848), který je autorem utopie *O nejlepším státě*, ve které si jsou ženy a muži zcela rovni. Často se však setkával s nepochopením.

K prvním ženám uvažujícím o vztahu obou pohlaví patřila Magdalena Dobromila Rettigová (1785 – 1845), dle které mělo být vzdělání klíčem k tomu, aby se žena stala dobrou matkou, manželkou a hospodyní, nemělo však vést k rovnějšímu postavení ženy a muže. Bojovnicí za práva žen byla největší česká spisovatelka Božena Němcová (1817? 1820 – 1862). Názory na rovnost lidí prezentovala prostřednictvím svých děl.

2.1.3 Vzdělávání žen

Významnou roli v oblasti vzdělávání žen hrál Karel Slavoj Amerling (1807 – 1884). Jako první zakládal české vyšší školy pro chlapce i dívky. Roku 1843 bylo v Budči otevřeno učiliště pro dívky od pěti do osmnácti let. Doposud mohly dívky z nižších společenských vrstev získat vzdělání pouze na triviálních školách. Povinná školní docházka sice byla zavedena již roku 1774, přesto se však všem nedostalo tohoto vzdělání. V Budči působila s Amerlingem jedna z nejvzdělanějších žen té doby Bohuslava Rajska (1817 – 1852). Ta založila vlastní dívčí ústav, který se měl stát součástí Budče. Její škola poté vychovala dvě generace žen. V době bachovského absolutismu však byla Amerlingova škola nucena změnit svou celkovou koncepci, což se nepříznivě odrazilo v kvalitě výuky.

Pád Bachova absolutismu a vítězství české strany v čele s představitelem Františkem Ladislavem Riegrem ve volbách do pražské městské rady přinesly oživení politického i společenského života. Začalo se formovat organizované hnutí českých žen středních vrstev, které úspěšně pronikalo do oblastí veřejné sféry, jako charity a vzdělání. Začalo se postupně budovat české dívčí školství, jenž otvíralo ženám dveře k profesionálnímu uplatnění – ženy se mohly uplatnit i v oborech, které byly doposud doménou pouze opačného pohlaví. Stále však ženám zůstávaly některé dimenze uzavřeny, zvláště oblast politiky. V tomto procesu významně figurovala jména jako Vojta Náprstek (1826 – 1894), Karolina Světlá (1830 – 1899), Eliška Krásnohorská (1847 – 1926) či později Tomáš Garigue Masaryk (1850 – 1937).

V roce 1863 se Vojta Náprstek zasloužil o vznik šestileté Městské vyšší dívčí školy v Praze pro dívky z měšťanských rodin po ukončení šestého ročníku národní školy. V roce 1912 byly zavedeny tzv. Vyšší ženské kurzy pro absolventky všech středních škol starší sedmnácti let. V roce 1865 získal Český výrobní spolek povolení k založení první dívčí průmyslové školy pro dívky z nižších společenských vrstev, jimž bylo v některých případech prominuto školné. Další oblastí Náprstkova vzdělávacího programu pro ženy byly přednášky v domě U Halánků. Náprstek zde po svém desetiletém pobytu ve Spojených státech představoval nejnovější technické vynálezy, které ulehčovaly ženám práce v domácnosti – např. vodovod, plyn - a ty pak měly čas na sebevzdělávání.

K výrazným osobnostem patřila spisovatelka Karolina Světlá. K ženské otázce nepřistupovala jako k utopii podobně jako její mnohé předchůdkyně, ale jako k velkému sociálnímu problému. Zasloužila se hlavně o založení dívčího gymnázia. Ve spolupráci s Karolinou Světlou založil Náprstek roku 1865 tzv. Americký klub dam. Zaměřoval se opět na charitativní činnosti a vzdělávání. Klub měl vysokou úroveň, neboť zde přednášely uznávaní odborníci jako Jan Evangelista Purkyně, Jaroslav Vrchlický, Tomáš Garigue Masaryk a další. Klub byl však nakonec kvůli nevoli vlády a policie rozpuštěn.

2.1.4 Demografický vývoj

Pro vzdělávání žen a možnost změnit jejich postavení mluvil také demografický vývoj, který od poloviny 19. století zaznamenával přibývajícím počet žen a naopak ubývajícím počet mužů. Pro zvětšující se počet žen bylo velmi obtížné nalézt odpovídající pracovní pozice. Ženy usilující o středoškolské a vysokoškolské vzdělání vzbuzovaly u mužů a katolické církve nevoli. Muži se obávali hlavně konkurence a skutečnosti, že ženy jsou ochotné pracovat i za nižší mzdy, čímž strhávaly platy dolů. Tolerovali pouze tradiční ženská povolání jako hospodyně, vychovatelka či společnice.

2.1.5 První gymnázium

Doposud existovalo pro dívky několik druhů středních škol. Na žádné z nich však nemohly získat maturitu, což jim, až do vzniku gymnázia Minervy roku 1891, znemožňovalo studium na univerzitě. Vzniku gymnázia Minervy předcházela vznik Spolku pro ženské studium Minerva iniciovaný Eliškou Krásnohorskou. Tlak žen na vídeňskou vládu a podpora politiků jako T. G. Masaryka, Karla Adámka, Emanuela Engela a Josefa Herolda daly vzniknout gymnáziu Minerva, prvnímu dívčímu gymnáziu ve střední Evropě, které umožňovalo ženám studium na lékařské a filozofické fakultě Karlo-Ferdinandovy univerzity. Zároveň bylo ženám uděleno hlasovací právo při volbách do říšské rady. Řádné studium na právnických fakultách jim bylo umožněno až za první republiky.

2.2 Názory vycházející z konservatismu

2.2.1 Církev

Mocnou institucí, která po dlouhá staletí utvářela názor na ženu, byla církev. V církevní věrouce 19. století figurovala žena jako bytost nerovná muži, která patřila do soukromé sféry. Manželství dle církve bylo svazkem, v němž rozhodoval muž, žena byla odpovědná za početí a výchovu dětí.

Paradoxem ale bylo, že dle Ježíšova učení jsou si všichni lidé rovni bez rozdílu pohlaví a společenského postavení. Vůči ženám netrpěl Ježíš žádnými předsudky a neodsuzoval je k poddanství. V manželství považoval oba partnery za rovnoprávné. Teoreticky tedy bylo možné, aby ženy dle církve hrály ve společnosti stejnou úlohu jako muži.

Církev lidem předkládala ideál madony, ale zároveň jej znehodnocovala svým konzervativním názorem na ženu. Často se hájila argumentem, že žena je především bytostí nábožensky cítící, zatímco muž bytostí rozumovou. Proti zaměstnávání žen vedla církev kampaň, v níž tvrdila, že zaměstnání je pro ženu ponižující a odnímá jí půvab.

Když v 90. letech viděli představitelé církve, jak se rozrůstá dívčí školství, začali urychleně zakládat dívčí lycea, která však nedosahovala takové úrovně jako ostatní světské školy.

2.2.2 Další konzervativci

Kromě církve sdílely konzervativní názory na ženu i významní evropští filozofové, např. Immanuel Kant, Friedrich Nietzsche či Arthur Schopenhauer. V Čechách zastával konzervativní názor např. chirurg prof. Eduard Albert, který dokonce tvrdil, že žena má menší mozek než muž, a proto není způsobilá k vysokoškolskému studiu.

2.3 Názory stoupců liberalismu a socialismu

2.3.1 Liberalismus

Liberální ideje s nábojem silného společenského pokroku kladly důraz zejména na svobodu člověka a jeho přirozená práva. Stavěly však na tradici a předsudcích, což se stávalo častým terčem kritiky. Evropská liberální teorie byla ovlivňována mysliteli Johnem Lockem a Thomasem Hobbesem.

České liberální myšlení patřilo k nejvyzrálejším v celé střední Evropě, a to hlavně zásluhou Františka Ladislava Riegra, autora liberálního návrhu zákona o základních právech občana. Dalšími liberály byli např. politici František August Brauner, Alois Pravoslav Trojan, literát Karel Havlíček a další.

Počátkem 90. let, po vítězství mladočechů ve volbách do zemského sněmu a říšské rady, se boj žen za jejich práva stal intenzivnější. Mladočeši sice nezařadili volební právo žen do svého programu, téma „žena a politika“ bylo i přesto velmi diskutovaným.

2.3.2 John Stuart Mill

České feministky čerpaly mimo jiné z názorů anglického filozofa a národohospodáře Johna Stuarta Milla (1806 – 1873), který byl zastáncem názoru, aby byla ženám přiznána práva v plné šíři. I když jeho práce měly spoustu nedostatků, zůstávají dodnes jedním z nejpřehlednějších a nejinteligentnějších prohlášení liberálního feminismu.

2.3.3 Socialistické názory

Socialistické názory byly obsaženy ve spisu Friedricha Engelse (1820 – 1895) Původ rodiny, soukromého vlastnictví a státu. Engels spojoval nerovné postavení ženy v rodině a ve společnosti se vznikem soukromého vlastnictví a patriarchátu. Manželství muže a ženy tvrdě vyžadovalo monogamii ženy, nikoliv však muže, což vedlo k jejímu „zotročení“. Engelsovým pokračovatelem byl August Bebel (1840 – 1913).

2.4 Masarykovy názory

Tomáš Garigue Masaryk kladl důraz na řešení sociálních problémů, do nichž zahrnoval i problematiku nerovného postavení žen a vzdělávání. *„Byl zastáncem otevření veřejné sféry ženám a umožnění jejich přístupu ke studiu všech stupňů, k profesnímu uplatnění a také k politice. [...] Nepochyboval o rovnocenném intelektuálním potenciálu žen a mužů. V jeho zanedbávání viděl obrovskou ztrátu pro celou společnost. Vzdělání žen považoval za důležitý prostředek a součást demokratizačního procesu společnosti [...].“* ([1], strana 82)

Masaryk se velice podrobně, z pozice realismu, zabýval kritikou nedemokratických stran a katolické církve. *„[...] Kritizoval konservatismus katolické církve z pohledu hluboce věřícího člověka, který viděl přímé souvislosti mezi křesťanskou filozofií a praktickými potřebami života.“* ([1], strana 80)

2.5 Ženy v politice

Přelom 19. a 20. století byl ve znamení velkých změn. Díky po léta vynakládanému úsilí žen, demokraticky orientovaných politiků a vstřícnému přístupu ředitelů škol a vedení univerzit, došlo k výraznému zkvalitnění výuky, dívky měly možnost získat maturitu a studovat tak na filozofických a lékařských fakultách a později pak i na právnických fakultách. Zvláště v době první světové války stoupl počet studujících žen, což signalizovalo zájem žen o studium a alespoň částečné změny v přístupu společnosti. I poté se však někteří nedívali na studující dívky se sympatiemi. Česká společnost na přelomu 19. a 20. století byla ochotna tolerovat ženu hospodyně či dělnice, ne však absolventku střední, či dokonce vysoké školy. Zvláště muži či někteří profesori znepríjemňovali studujícím, resp. vzdělaným ženám život.

O nápravu těchto poměrů usilovalo ženské hnutí, které se začalo formovat od 60. let 19. století. Na přelomu 19. a 20. století se mohlo pochlubit úspěchy v oblasti dívčího vzdělávání, uplatňováním žen v praxi a spolupráci s podobnými organizacemi ve Francii, Velké Británii a USA. Na počátku 20. století pak začaly vznikat další obdobné organizace.

2.6 Boje za volební právo

Léta 1905 – 1908 se vyznačovala zvýšenou činností všech politických subjektů, tedy i ženských hnutí. V lednu 1906 se v Praze konalo několik petičních a manifestačních akcí, kterými české a německé ženy žádaly všeobecné hlasovací právo. Tento boj byl však neúspěšný.

Pro únorové volby 1908 do českého zemského sněmu vyjednávala Františka Ferdinanda Plamínková s představiteli jednotlivých politických stran, aby alespoň v jednom volebním obvodu zařadili ženy mezi navržené kandidáty. Hlavním argumentem byl samotný volební zákon, který nikde nevyklučoval ženy z volebního práva.

Některé strany o účasti žen ve volbách opravdu uvažovaly. V lednu 1908 oznámila Československá sociálně demokratická strana dělnická kandidaturu Karly Máchové v obvodu Praha – Hradčany, Vyšehrad a Holešovice-Bubny. *„Její kandidaturu podpořila Česká strana pokroková slovy: ‚Zde ustupují stranické zájmy, zato nastupuje tu velký český zájem a otázka naší kulturní vyspělosti, aby česká demokratická žena, vzdělaná a snah ušlechtilých, byla zvolena a my mohli ukázat celému světu, že jako jsme byli proními ve střední Evropě, kdo si postavili ženské gymnázium, tak že jsme to zase my, kteří jsme ideál o rovnoprávnosti a rovnocennosti ženy s mužem realizovali.‘“* ([1], strana 114) Za Výbor pro volební právo žen kandidovala učitelka Marie Tůmová; získala však velmi málo hlasů. Ženy svou kandidaturou položily základ spolupráce žen a předních představitelů českého politického života. Jejich účast ve volbách byla hodnocena velmi pozitivně.

Poté, co v březnu roku 1912 zemřel mladočeský poslanec dr. Václav Škarda, se mladočeši, národní sociálové a státoprávní pokrokáři dohodli, že v červnových volbách budou kandidovat jenom ženy. Všenárodní kandidátkou se stala Božena Viková-Kunětická (1862 – 1934), spisovatelka, aktivně působící v ženském odboru Národní strany svobodomyšlné, za sociální demokracii kandidovala opět Karla Máchová, kterou podpořila i Česká strana pokroková (realistická). V prvním kole získala Božena Viková-Kunětická 850 hlasů a Karla Máchová 415 hlasů. Ve druhém kole zvítězila Božena Viková-Kunětická se 1 161 hlasem. *„[...] Její vítězství bylo u nás i v zahraničí považováno za obrovský politický úspěch ženského hnutí. [...] Ženy se po vzniku*

2 Historie postavení žen v Českých zemích

Československé republiky se zapojily do veřejného života a vykonávaly různé funkce v obecních a státních orgánech.“ ([1], strana 116)

Kapitola 3

DNEŠNÍ DOBA

Ústavou z roku 1920 se českým ženám dostalo formálního zrovnoprávnění s muži. *„Vše ale nasvědčuje tomu, že pasivní volební právo, které tímto aktem ženy mj. získaly, do dnešního dne není dostatečně naplňováno.“* ([4], strana 35) Za více než osmdesát let se příliš počet zastoupení žen v české politice příliš nezvýšil, a to jak na úrovni vrcholové, tak komunální.

První ženou ve vládě byla v roce 1947 Ludmila Jankovcová a po ní až v roce 1954 Božena Macháčová – Dostálová. V dalších komunistických vládách zasedali pouze muži. Od revoluce v roce 1989 se procento žen v českém parlamentu pohybuje přibližně mezi 10 až 15. Nyní počet žen v Poslanecké sněmovně mírně převyšuje 15 %, konkrétně k 30. 11. 2006 je to 15,5 % [8], zastoupení žen v Senátu nedosahuje ani tohoto půlkulatého procenta (k 30. 11. 2006 14,8 % [36]). Na ministerské pozici se žena objeví spíše sporadicky (k 30. 11. 2006 2 ženy a 13 mužů [40]).

Na základě počtu žen v obou komorách parlamentu se Česká republika řadí na 52. místo ve světové klasifikaci a ocitá se přibližně na celosvětovém průměru. Za Evropou však zaostává přibližně o 3 % a za západní Evropou o ještě více. Srovnáme-li Českou republiku s ostatními postkomunistickými zeměmi, je zastoupení žen v politických funkcích přibližně stejné.

„Z argumentů mnoha politických představitelů ale také postojů z výsledků veřejného mínění by se mohlo zdát, že situace ohledně zastoupení žen je v komunální politice nadějnější než ve vrcholové úrovni.“ [33] Bohužel tomu tak není. 23 % žen v zastupitelstvech obcí nelze rozhodně považovat za ideální míru. I na této úrovni ženy váhají se vstupem do tradičně mužského prostředí. Žádný pozitivní posun není patrný ani mezi roky 2002 a 2006. Procento žen se snížilo jak mezi kandidáty (více jak o 2 %), tak i v konečných zastupitelstvech (více než o 5 %). *„Jak je možné, že se do podílu politické reprezentace žen nijak nepromítl obrovský vzestup ženské vzdělanosti, profesní kvalifikace a*

ženského veřejného sociálního statusu vůbec, k němuž během těch sedmdesáti let došlo?“ ([4], strana 35) Komunální politika je přitom ze všech politik nejbližší občanům tím, že se může svou blízkostí velice intenzivně dotýkat jejich každodenního života. Právě na této politické úrovni by se měli občané nejvíce podílet na rozhodování. Komunální politika hájí lokální zájmy, což může pro potenciální zájemce o participaci v politice znamenat také větší motivaci. Zároveň komunální politika může být i jakýmsi pomyslným „odrazovým můstkem“ politiků pro celorepublikovou úroveň.

Pokud srovnáme relativní počty žen v Poslanecké sněmovně a v zastupitelstvech obcí, můžeme zde nalézt mírné rozdíly. Procento žen z celkového počtu politiků je v zastupitelstvech obcí téměř dvojnásobné. Co je oběma politikám společné, je věkové rozložení žen. Mladší ženy (do 30 let) se v politice příliš neangažují. Největší zastoupení vykazují ženy na vrcholu svého produktivního věku, mezi 40 až 50 lety. Tyto ženy by se daly charakterizovat jako ženy, které mají již dostatek zkušeností – pracovních, osobních atp. Zvláště v politice komunální se dá těchto zkušeností vhodně využít. Tyto ženy také většinou již mají větší děti, které nevyžadují tolik péče jako děti malé.

Veškeré tabulky, ze kterých čerpá tato kapitola, jsou uvedeny v příloze 1.

3.1 Analýza statutárních měst a Prahy [33]

„Statutární město je v Česku [...] město, jehož správa je organizována podle základní městské vyhlášky, nazývané statut města. Zákon o obcích, např. úplné znění zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), dle zákona č. 2/2003 Sb., z 13. ledna 2003, uvádí taxativní výčet statutárních měst.“ [33] Dnes je v České republice 23 statutárních měst - Kladno, Mladá Boleslav, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Most, Chomutov, Teplice, Ústí nad Labem, Děčín, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Přerov, Olomouc, Zlín, Opava, Ostrava, Frýdek-Místek, Karviná a Havířov. Svým postavením bychom mezi statutární města mohli počítat i Prahu, i když se tak oficiálně neoznačuje.

Statutární město je samostatně spravováno zastupitelstvem města; a jeho dalšími orgány jsou rada města, primátor, magistrát a zvláštní orgány města.

Občanské sdružení Fórum 50% zpracovalo analýzu zastoupení žen na těchto pozicích ve volebním období 2002 - 2006. [33]

Průměr zastoupení žen v zastupitelstvech českých statutárních měst něco málo přesahoval 16 %. Často za cíl kladené třicetiprocentní hranici se nejvíce přibližoval Liberec, kde ženy tvořily více než 28 % zastupitelstva. Dvacetiprocentního zastoupení dosáhly ještě Přerov (22,9 %), Kladno (21,2 %) a Karlovy Vary (21,1 %). Naopak nejhůře dopadlo plzeňské zastupitelstvo s 8,5 % a opavské s 8,9 %.

„Rada města je orgán, jehož členové a členky jsou voleni/voleny zastupitelstvem města, zvolení/né radní prochází proto dalším kolem výběru. Také proto je zastoupení žen v těchto orgánech nižší než zastoupení mužů.“ [33] Průměrný podíl žen v tomto orgánu činil pouhých 13 %, což je o 3 % méně než v zastupitelstvu. Okolo třicetiprocentní hranice se pohybovala opět pouze liberecká a havířovská městská rada, kde ženy tvořily 30 a 27,3 %. Ani jedna žena nebyla zvolena do teplické, děčínské, opavské a ostravské rady a v radě hlavního města Prahy zasedala žena pouze jedna!

Z primátorských pozicí se těšily pouze tři ženy, a to. Ing., Mgr. Ivana Řápková v Chomutově, Ing. Eva Richtrová ve Frýdku-Místku a PaedDr. Milada Halíková v Havířově.

„Ve volbách v roce 2002 bylo na kandidátních listinách sledovaných politických stran (ODS, ČSSD, KSČM, KDU-ČSL, SZ a SNK ED) tehdejších 19 statutárních měst a Prahy v průměru 29,6 % nominovaných žen, v letošních volbách se toto číslo ještě mírně zvýšilo na necelých 31 %. Nejvyšší podíl žen přitom z celkového počtu kandidátů kandiduje ve velkých městech jako je Praha (37,1 %), Liberec (35,4 %) a Olomouc (35,1 %). Relativně nejméně žen naopak kandiduje v říjnových volbách do městských zastupitelstev Českých Budějovic (21,5 %) a Pardubic (26,6 %).“ [33]

Tab. 3-1 Počty žen na kandidátních listinách politických stran ve statutárních městech v komunálních volbách 2006 (v %) a jejich procentuelní změny oproti komunálním volbám 2002

Politická strana	Procento žen na kandidátních listinách	Změny počtu žen na kandidátních listinách oproti minulým volbám
ODS	21	↓ 2
ČSSD	25	↑ 1
KSČM	30	↑ 2
KDU-ČSL	32	↓ 3
SZ	43	↑ 10

Zdroj: O. s. Fórum 50%, 2006. [33]

O. s. Fórum 50% analyzovalo i počty žen vyskytujících se na předních, tedy nejlépe volitelných místech kandidátek, konkrétně na prvních pěti a prvních deseti.

Jednoznačně nejhůře opět dopadla ODS. Na čtyřech kandidátkách (Praha, Brno, Most, Ústí nad Labem) nemá na prvních deseti místech jedinou ženu a dokonce na jedenácti kandidátkách se nevyskytuje žena na prvních pěti místech. Počet žen mezi prvními deseti kandidáty a kandidátkami ani v jednom případě nepřekročil číslo 3! Pro stranu hovoří pouze fakt, že se ženy ocitly celkem třikrát na prvních vedoucích místech kandidátních listin – v Chomutově, Zlíně a Přerově.

Ani kandidátní listiny ČSSD nevypadají příliš povzbudivě. V Kladně nebyla v první desítce nominována ani jediná žena a v dalších sedmi městech najdeme mezi první desítkou kandidujících pouhou jednu zástupkyni. Nelze si též povšimnout faktu, že většina ženských jmen je umístěna až na místech pod první desítkou. Celkově to znamená, že počet žen kandidujících za ČSSD vzrostl o 1 %, na předních místech však přibližně o 2 % klesl.

Strana, která překvapila, byla KSČM. Celkový nárůst žen na kandidátkách činil sice necelá 2 %, avšak na prvních pěti místech byl pětiprocentní. V každé první desítce se KSČM mohla pochlubit minimálně jednou ženou.

Jedna kandidátní listina KDU-ČSL, do českobudějovického zastupitelstva, nemá v první desítce jedinou ženu. Na dalších pěti je v první desítce pouze po jedné

ženě. Nejčastěji se ženské pohlaví objevovalo v kladenské desítce (8 žen). Celkově se počet žen v prvních desítkách oproti roku 2002 nijak výrazně nezměnil.

Nejlépe vyšla z analýzy Strana zelených. Její kandidátní listiny byly genderově vyrovnané, a to jak celkově, tak i na předních místech. I když i u této strany najdeme kandidátní listiny s nižším počtem žen, mezi prvními deseti najdeme vždy ženy alespoň dvě. Na druhou stranu je nutné podotknout, že zastoupení žen na pozicích leaderů, je stále ještě slabé – ženy jsou v čele na pouhých čtyřech kandidátkách – Prahy, Liberce, Teplic a Brna.

Ze získaných hodnot vyplouvá na povrch zřetelný rozdíl mezi zastoupením žen v zastupitelstvech největších měst a zbytkem studovaných měst. V pražském sedmdesátičlenném zastupitelstvu najdeme pouhých 8 žen a jedenáctičlenné radě jen jednu.

Kapitola 4

VLIV STÁTU

V následujících odstavcích se pokusím ukázat, jak politika, tedy politický režim státu, zákonná opatření, volební systém a ideologie politických stran ovlivňují zastoupení žen v politické reprezentaci.

4.1 Politické režimy

4.1.1 Komunismus [4]

Smýšlení českých žen výrazně ovlivnil komunistický režim, který provedl direktivní emancipaci shora. Tímto však nezměnil vědomí společnosti – chápání genderových rolí i jejich naplňování zůstalo patriarchální. Fakta dokazují, že žena nedocílila rovného postavení s mužem ve sféře veřejné. I když je v dnešní době většinové procento žen zaměstnáno, plní žena stále především roli matky a pečovatelky a jistotu čerpá z postavení muže jako hlavního živitele rodiny. Ač ženy o svém nízkém zastoupení v politické reprezentaci vědí, přesto říkají: „To si každá musí vyřešit sama, to není problém pro politiku.“ Tyto názory ve velké míře souvisejí se značnou privatizací života za komunismu, kdy lidé nebyli zvyklí „nosit“ soukromí na veřejnost a diskutovat o něm, a tento zvyk přežívá dodnes. Tím bohužel ženy škodí jen samy sobě.

4.1.2 Demokracie

Nástup demokracie s sebou přináší nové možnosti řešení problému nízkého počtu žen v politice. Avšak demokracie sama o sobě politickou participaci žen nezvyšuje. Mnozí zastávají názor, že je třeba vše nechat přirozenému vývoji a podíl žen v politice sám od sebe vzroste, tzn. žádné kvóty či antidiskriminační zákony. Tento

názor převažuje zejména u politických stran postkomunistických zemí v souvislosti se špatnými zkušenostmi s minulým režimem.

4.1.2.1 Antidiskriminační zákonné normy

Součástí moderních demokratických států jsou sice nejrůznější antidiskriminační zákonné normy, které mimo jiného zaručují rovnost oběma pohlavím. Z těchto norem by si mohl laický čtenář odvodit, že nízký počet zastoupení žen v politice je projevem jejich svobodné vůle. Když se však podíváme hlouběji, vidíme, že tomu tak zdaleka není. Samy zákony zaručující rovnost pohlaví jsou v praxi na tento problém málo účinné. Neodstraňují totiž původní příčinu diskriminace, a to nerovnost mužských a ženských rolí. Ve skutečnosti právě aspekty spojené s touto rolí brání ženám, aby se do politiky angažovaly. *„Rovné příležitosti garantované zákonem neznamenají garantování rovných podmínek. Formální rovnost vypovídá málo o neformálních sociálních vztazích v pracovním systému.“* ([4], strana 52)

V České republice zaručuje ženám a mužům rovnost zejména Ústava. *„Českým ženám se dostalo formálního zrovnoprávnění s muži paragrafem 106 první Československé ústavy z roku 1920, jenž zní: 'Výsady pohlaví, rodu a povolání se neuznávají.'“* ([4], strana 35) Dnes Ústava, resp. Listina základních práv a svobod, obdobně jako v ostatních evropských státech, říká: *„Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezczizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.“* ([6], Článek 1) *„Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví [...]“* ([6], Článek 3, odst. 1) *„Každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu [...]“* ([6], Článek 26, odst. 1) Existují u nás ještě další právní normy, které se snaží zaručit rovné příležitosti a zamezit diskriminaci. Jsou to zákon č. 65/1965 Sb., Zákoník práce, a zákon č. 43/2004 Sb., Zákon o zaměstnanosti, ty se však omezují pouze na trh práce a počet žen v politice nezvýší. Obdobně je na tom i politika Evropské unie, která se v programovacím období 2004 – 2006 zabývala rovnými příležitostmi v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů a v rámci tzv. Iniciativy Společenství EQUAL. V novém programovacím období 2007 – 2013 nahradil Operační program Rozvoj lidských zdrojů Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost.

4.1.2.2 Volební systém [37]

Jaká řešení zvýšení počtu žen v politice tedy ještě demokracie nabízí? Řešení se nabízí v samotném volebním systému. Musíme však respektovat zásadu, že se nesmí zasahovat do voličovy svobodné volby či volebních výsledků. Lze však zasahovat do volební nabídky. „Klíčovým okamžikem vytvoření koridoru demokracie pro vstup žen do politiky je proto sestavování volebních kandidátek.“ ([4], strana 40) Pak existují dvě možnosti:

- 1) Legislativní kvóty, kdy politiku rovných příležitostí stranám doporučí nebo dokonce zákonem nařídí stát. Tento zákon musí samozřejmě vzejít z demokratického hlasování parlamentních stran.
- 2) Vnitrostranické kvóty, kdy je ponecháno na jednotlivých stranách, zda součástí jejich programu bude aktivní podpora ženské politické reprezentace.

Na naší politické scéně však panuje obecný odpor vůči kvótám v souvislosti se zkušenostmi s padesáti roky komunistického režimu, a to jak v politické reprezentaci, tak ve společnosti. „Při zavedení legislativních kvót by navíc pravděpodobně politické strany toto opatření nedodržovaly, jak dokazují zkušenosti ze zahraničí.“ [37]

Jako lepší řešení se jeví dobrovolné vnitrostranické kvóty. U nás je již dvě politické strany zavedly: Strana zelených a KSČM. Výhody spočívají zejména v následujícím:

- Strany si sami zvolí systém uplatňování kvót, který jsou pak schopné dodržovat.
- Přijaté kvóty jsou v souladu s volebním programem strany a voliči mohou napovědět, jaké jsou stranické priority.
- Vzhledem k dobrovolnosti jejich přijetí nepůsobí direktivně a nejsou proto vnímány jako pokus o sociální inženýrství.
- „Zkušenosti ze zahraničí navíc dokazují, že se jedná o velmi efektivní metodu: například ve Švédsku stouplo zastoupení žen po zavedení vnitrostranických kvót na začátku 70. let ze 14 % na současných 45 %.“ [37]

„Nějakou formu pozitivních opatření používají skoro všechny západoevropské země. Ve většině případů se jedná o dobrovolné vnitrostranické kvóty (např. Nizozemsko, Německo či Velká Británie), ale v některých zemích byly zavedeny i kvóty legislativní (např. Francie, Belgie). Výsledná čísla hovoří jasně: v podstatě všechny státy, které mají vysoké zastoupení

žen v parlamentu, uplatňují určitý typ pozitivního opatření. Tato opatření mohou být navíc dočasná a mohou být zrušena v momentě, kdy se podaří prolomit kritickou 30% hranici. Podobný scénář byl uplatněn například v Dánsku, které před nedávnem zrušilo stranické kvóty, neboť zastoupení žen stoupl na 38 %. [37]

4.2 Politické strany

Jak se jednotlivé politické strany věnují tématu rovných příležitostí a nízkého zastoupení žen v politice, nám umožňují posoudit jejich volební programy. Kromě zahrnutí snahy o řešení těchto problémů do programu je samozřejmě také důležité, jak jsou tyto sliby ve skutečnosti realizovány. Nakolik a zda se vůbec této problematice věnují, souvisí především s jejich stranickou ideologií. Některé strany zařadily toto téma mezi své priority, jiné se mu věnovaly jen okrajově. Rovnost žen a mužů propagují ve svém programu především levicové strany, které se k prosazování sociální rovnosti tradičně hlásí. Naopak pravicové strany podporu rovných příležitostí odmítají. *„Liberální strany ji chápou jako porušení principu individuální rovnosti všech občanů, neboť by jedna skupina obyvatel byla nespravedlivě zvýhodňována. Konzervativní strany se zase přiklání k tradičnímu rodinnému modelu, který je podle nich přílišnou emancipací žen ohrožen. Tyto strany se obávají rozpadu tradičních rodin.*“ [38]

Tato analýza se zaměří pouze na strany, které byly v červnu 2006 zvoleny do Poslanecké sněmovny, tedy ODS, ČSSD, KSČM, KDU-ČSL a SZ.

4.2.1 Občanská demokratická strana

Občanská demokratická strana je konzervativní pravicovou stranou. V souladu se svou ideologií se strana, včetně jejích ženských reprezentantek, staví odmítavě k aktivní podpoře rovných příležitostí. *„Aktivní prosazování genderové rovnosti podle ODS „zavání socialismem“ a jedná se o formu sociálního inženýrství, které narušuje přirozený vývoj společnosti. Pozitivní akce jako například kvóty jsou vnímány jako velké společenské zlo a nebezpečí.*“ [38] Téma rovných příležitostí je ve volebním programu ODS obsaženo jen sporadicky a z velké většiny je spojeno s trhem práce, tzn. hlavně problémy, jak skloubit práci a rodinu. Existující nerovnost v zastoupení žen a mužů v politické reprezentaci ODS nebere vůbec v potaz. *„Politika je v jejich*

pojetí „bezpohlavní“, a všichni proto mají stejnou šanci se prosadit. [...]Samy političky z ODS neustále zdůrazňují, že kvóty by považovaly za ponižující a že se ve své politické kariéře necítí být nijak diskriminovány.“ [38]

4.2.2 Česká strana sociálně demokratická

U ČSSD nacházíme z pěti hodnocených stran největší rozpory mezi volebním programem [7] a skutečnou politikou. Strana v mnoha odstavcích detailně propaguje aktivní prosazování rovných příležitostí ve všech oblastech, avšak sama nejde příkladem ani při sestavování kandidátních listin ani při sestavování vlády.

4.2.3 Komunistická strana Čech a Moravy

I komunisté věnovali ve svém volebním programu problematice rovných příležitostí velký prostor. Jako levicová strana se k prosazování rovnosti a s tím spojených rovných šancí žen a mužů tradičně hlásí. Své sliby se komunisté snaží naplňovat příkladným chováním při sestavování volebních kandidátek, na něž se snažili do třetího místa umístit minimálně jednu ženu.

4.2.4 Křesťanská a demokratická unie - Česká strana lidová

KDU-ČSL je konzervativní středovou stranou, což se projevuje i v jejím programu. Zaměřuje se na podporu tradiční rodiny a posiluje roli ženy jako matky, čímž přispívá k upevňování tradičních generových stereotypů. „Pojem rovné příležitosti se v programu dokonce vůbec neobjevuje. [...] Navzdory velmi vysokému počtu žen v členské základně (52 %) lidovci nominují na své kandidátní listiny tradičně nejméně žen ze všech parlamentních stran; ženy nejsou zastoupeny ani ve vedení strany.“ [38] V rámci volebního programu se strana zaměřuje převážně na kombinaci pracovního a rodinného života a poskytování služeb pro rodiny.

4.2.5 Strana zelených

„Čeští zelení se podobně jako jejich evropští kolegové hlásí k post-materiálním hodnotám, jejichž součástí je kromě ekologických témat i prosazování rovnosti žen a mužů, ale i rovných práv pro homosexuály a ostatní menšiny.“ [38] Témata jako rovnost žen a mužů, odstranění diskriminace, přijetí antidiskriminačního zákona, zvýšení politické

participace žen atp. tvoří hlavní a podstatné části volebního programu zelených [39]. Co se týče rovných příležitostí, strana je aktivně prosazuje ve vlastních řadách. Jako první parlamentní strana zavedla kvóty a svými vnitřními předpisy se zavázala, že ve všech stranických orgánech a na kandidátních listinách bude alespoň třetinové zastoupení vyhrazeno ženám.

Kapitola 5

PODPORA NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Neziskové organizace hrají v boji proti nerovnému postavení žen stále významnější roli. Působí tam, kde selhává stát, tzn. jsou institucionální odpovědi na jeho nedostatky. V poslední době vykazují stále vyšší schopnosti lobovat za své zájmy, a to jak v regionálních, tak i ve vrcholových mocenských strukturách. Jejich význam spočívá zejména v oblasti zvyšování veřejného povědomí o problematice nízkého zastoupení žen v politice a v oblasti posilování sebevědomí žen.

5.1 Fórum 50 % [35]

Snahou občanského sdružení 50% je zvýšit podíl žen v politice všech úrovní – parlamentní i regionální – a to alespoň na 30 %. Svými aktivitami chce rozbít genderové stereotypy, které ženám brání angažovat se v politice ve stejné míře jako muži. *„Organizace nahlíží na problém nízkého zastoupení žen v politice jako na problém narušení demokratických principů (rovné zastoupení mužů a žen je základní podmínkou demokracie – nikoli její možný důsledek).“* [35]

Jejich snahy směřují zejména napříč politickým stranami, kde se nabízí varianty řešení této situace. Dále jsou to hlavně aktivity jako:

- osvětově působit na veřejnost,
- spolupracovat s médii, aby se toto téma dostalo do povědomí české veřejnosti,
- vzdělávat a poskytovat informace,
- ovlivňovat zodpovědné osoby a představovat jim možné nástroje řešení,
- spolupracovat s jinými subjekty v této oblasti
- atd.

5.2 Český svaz žen

Občanské sdružení Český svaz žen je organizací s početnou ženskou základnou (přes 23 tisíce členek) působící na dobrovolné bázi a v zájmu práv žen. ČSŽ se zabývá problematikou související s postavením žen ve společnosti. Zaměřuje se především na projekty řešící problematiku nerovného postavení žen na trhu práce, v politice, sladění profesního a rodinného života atd. [13], [14]

5.3 Gender Studies, o. p. s.

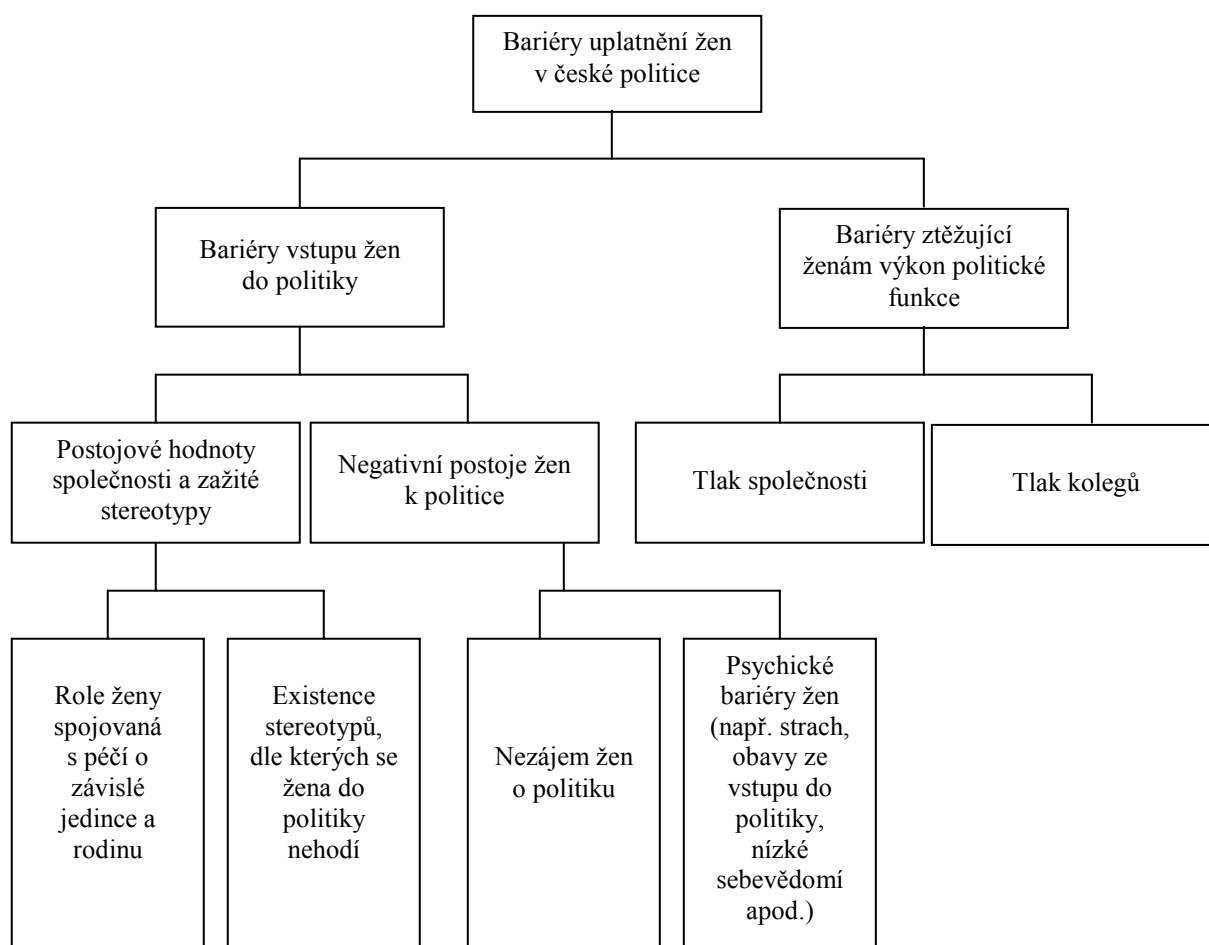
Obecně prospěšná společnost Gender Studies slouží především jako informační, konzultační a vzdělávací centrum v otázkách vztahů žen a mužů a jejich postavení ve společnosti. Jejím cílem je zejména shromažďovat, dále zpracovávat a zveřejňovat informace týkající se genderové problematiky v oblastech jako jsou např. trh práce, politická participace žen atd. Gender Studies, o. p. s. též provozuje knihovnu obsahující množství publikací a materiálů týkající se této tematiky. [15]

Kapitola 6

BARIÉRY VĚTŠÍHO ZASTOUPENÍ ŽEN V ČESKÉ POLITICE

Klíčovou částí této práce jsou následující kapitoly, které popisují bariéry uplatnění žen v politice. Následující schéma ukazuje možné členění těchto bariér a další podkapitoly jejich podrobné popsání.

Obr. 6-1 Bariéry uplatnění žen v české politice

6.1 Bariéry vstupu žen do politiky

6.1.1 Postojové hodnoty společnosti a zažití stereotypy

Na úvod kapitoly si vysvětlíme pojem stereotypy. Stereotypy jsou stabilní prvky ve vědomí lidí, které představují předem dané schéma vnímání. Stereotypy jsou stabilní prvky ve vědomí lidí, které představují předem dané schéma vnímání. „Jde o zjednodušené standardizované obrazy společenské zkušenosti ve vědomí lidí, které rezonují, když je lidem nějaká situace připomene.“ ([2], strana 118) Lippman ve své knize *Public Opinion* uvádí: „V převážné většině případů naše vnímání neprobíhá od pozorování k definování, ale od předem vytvořené definice události k jejímu pozorování. V rozlehlém, komplexním a zmateném světě vnímáme pouze to, co pro nás nadefinovala naše kultura se svými stereotypy.“ Nelze jednoznačně říci, jestli jsou stereotypy dobré nebo špatné. Na jednu stranu díky stereotypům není třeba řešit každou situaci jako novou a jedinečnou, na druhou stranu mohou být velmi nebezpečné pro svou zjednodušující povahu, kdy je pak s důvěrou a nekritičností používáme. Jsou také zdrojem utváření předsudků. Pro stereotypy je typické, že jsou vysoce odolné proti změně a hrají významnou úlohu při formování postojů členů dané společnosti k ostatním lidem či skupinám. [2]

Život žen je již po tisíce let organizován jinak než život mužů. Právě tato dělba práce podle pohlaví vedla k utváření stereotypů a bariér, které ženy oproti mužům znevýhodňují. Proces utváření dělby práce mezi pohlavími byl vysvětlen již v první kapitole. Tyto bariéry můžeme rozdělit do dvou skupin. První skupina se týká péče o závislé jedince, rodinu a domácnost, jež se staly součástí ženské role. Druhá skupina zahrnuje stereotypy, dle kterých se žena na některá povolání nehodí, tedy v tomto případě na povolání političky.

6.1.1.1 Role ženy spojovaná s péčí o závislé jedince a rodinu

Mezi závislé jedince nepatří jen děti, ale i ostatní příbuzní - staří, nemocní či postižení. Procento těchto lidí má navíc tendenci stále růst a tím samozřejmě stoupají i objem práce a času, kterou tato péče vyžaduje. Pro ženy to znamená ztížené podmínky pracovního uplatnění a kariéerního růstu, a to nemluvě o uplatnění se v politice. Tyto ženy mnohem méně často usilují o kariérový postup než muži.

Na problém, jak skloubit práci a rodinu, je obvykle nahlíženo jako na osobní problém ženy. Částečný podíl na tomto sociálním určení ženy nese i její biologická určenost, tedy její schopnost rodit děti a kojit. To však není důvod, proč by to měla být právě žena, která kombinuje práci a rodinu. [4]

Aby se tyto zafixované stereotypy a bariéry prolomily, muselo by se změnit myšlení celé společnosti. To znamená, že v domácnostech by nastala spravedlivá dělba práce, co se týká péče o děti a domácích prací, popř. hospodyně či paní na uklízení by se stala běžnou záležitostí. Za vhodný nástroj k odstraňování předsudků a stereotypů je považováno vzdělávání od předškolního věku v duchu moderního pohledu na roli mužů a žen a zavedení problematiky „gender“ jako povinného předmětu na pedagogických fakultách.

Lze v dohledné době očekávat prolomení těchto neviditelných bariér? „Protože změna rolí je akceptovatelná nejvíce pro lidi mladé a lidi vzdělanější, dá se předpokládat, že ke změnám chování v rámci rodiny bude docházet stále více s tím, jak se bude zvyšovat vzdělanostní úroveň populace a jak mladší věkové ročníky budou vstupovat do života a reálně naplňovat novými obsahy role ve své vlastní rodině. Pro ně by nemělo být „nenormální“, resp. neobvyklé, že muž zůstane doma a bude se starat o dítě a bude to žena, kdo v té době bude pracovat, nebo že se budou v těchto rolích střídat. Od muže se bude očekávat větší zainteresovanost na chodu domácnosti a větší zájem o rodinu na úkor jeho seberealizace prostřednictvím výkonu povolání.“ ([4], strana 67)

6.1.1.2 Stereotypy, dle kterých se žena do politiky nehodí

A jak je to se stereotypy, dle kterých se žena na povolání političky nehodí? Jako důkaz, jak pevně jsou stereotypy zakotveny v české politice, stačí malý test: „zkusit obrátit zdánlivě celkem rozumný výrok Václava Klause, že „nemá smysl cpát ženy do politiky za každou cenu“, ve výrok „nemá smysl cpát muže do politiky za každou cenu“. Takový výrok by patrně nikoho nenapadl již proto, že muži do politiky patří jaksí automaticky – jsou tedy rovněž v obecném povědomí stále ještě „jako muži“ specificky politicky definováni. Jiným testem by mohla být třeba představa, že v parlamentu sedí devadesát procent žen a deset procent mužů, případně že ve vládě se muži mohou vyskytovat pouze výjimečně a nahodile.“ ([4], strana 37)

Jak ukazuje praxe, nepsané bariéry v podobě tradičních předsudků týkající se domnělé politické kompetence mužů a nekompetentnosti žen jsou velice těžko

překonatelné. Převaha a upřednostňování mužů v politické reprezentaci jsou příliš silnými překážkami a ženy nedokáží ze dne na den tyto bariéry prolomit. Česká společnost sice nízké zastoupení žen v politické reprezentaci zaregistrovala, ale ještě nenašla dost pádných důvodů se tímto problémem nějak významně zabývat. Na Západě tyto bariéry nazývají „skleněný strop“. Tato na první pohled neviditelná bariéra je překážkou žen v jejich kariérovém vzestupu, a to platí i v politice.

Jaké existují možnosti odstranění těchto bariér? „V Americe stálý tlak feminismu společenské vědomí již značně proměnil. Intenzivní působení mnoha politických a společenských aktivit a organizací proměnilo náplň médií, proměnilo postupně modely a stereotypy ve vzdělání a výchově, proselo se či prosáklo do každodenního života a myšlení společnosti, lidí, tj. žen a mužů, které by ani nenapadlo se prohlašovat se za feministky či feministy. V praxi to má tu podobu, že neexistuje v mnoha oblastech už jiný pohled na ženy a jiný na muže, od ženy se už neočekává – jak to stále funguje v Čechách – určitý způsob chování a vystupování, určité zájmy, tedy její srozuměnost s její ženskostí a s jejími omezeními. Společenský proces v Americe již uvolnil rigidnost ženských a mužských rolí. Role obou rodů se stávají pružnější, v lecčems se rozdíl gender stírají. Pro ženu to má psychologické důsledky – je to pro ni povzbudivé, stává se odvážnější. (Necítí se exoticky, když se pouští do činností náležejících tzv. mužskému světu, nesetkává se s pobavenými či užaslými reakcemi, které zná tak dobře česká žena.) Rejstřík životních voleb je pro ni v Americe širší než v Čechách a její volby jsou v partnerských vztazích, ve společnosti respektovány. Nejenže si Američanky tolik nehýčkají svůj ženský zjev, ale nepřipouštějí si tolik ani pečovatelství, tradované dlouho jako základní ženská psychicko-biologická dispozice. Ani se to od nich automaticky neočekává; bývají třeba díky povolání daleko víc pryč než muži, kteří zas nebývají poníženi „ženskými“ úkoly.“ ([4], strana 29) Z psychologického hlediska je zde důležité, že se mění vnímání hodnoty – ženská práce je stejně důležitá a hodnotná jako mužská, což je v České republice nejspíš tou největší bariérou. Verbálně je ženská práce a role sice oceňována, ale jde spíš o slovní cvičení bez obsahu. Průlomy těchto bariér jsou u nás zaznamenávány nejvíce u mladých lidí.

6.1.2 Postoje žen k participaci na politickém rozhodování

Kromě společenských norem, které snižují ženám šance na uplatnění v politice, existují ještě další bariéry. Ty se týkají postojů samotných žen. Postoje žen

k participaci mohou být jedny z hlavních bariér jejich větší účasti ve veřejných funkcích.

6.1.2.1 Zájem/nezájem žen o politiku

Podle výzkumu Sociologického ústavu Akademie věd ČR z června 2004 [34] se o politiku vůbec nezajímá celá pětina žen oproti necelé desetině mužů. Mírně nadpoloviční počet žen zajímá politiku jen velmi málo. Stejnou odpověď zvolilo 47 % mužů. Naopak docela politika zajímá 25 % žen a 35 % mužů a velmi pouhá 3 % žen a 8 % mužů. [34]

6.1.2.2 Psychické bariéry

Dalšími příčinami nižšího zastoupení žen v politice by mohly být jejich malá průbojnost, strach a obavy z „mužského světa“, z toho, že ve své funkci nebudou schopné obhájit své znalosti a dovednosti a selžou či si nezískají potřebnou autoritu. Z tohoto výčtu plyne, že v roli političky obstojí jen mimořádné osobnosti s vysokým sebevědomím a intelektem. I tak se však takové ženy setkávají s negativními názory, které kritizují, že se „vtírají do mužského světa“.

6.1.3 Největší bariéry uplatnění žen na politických funkcích dle českých občanů

V červnu 2004 provedl Sociologický ústav Akademie věd ČR analýzu nízkého počtu žen v politických funkcích [34], jehož součástí byly i názory českých občanů na největší bariéry uplatnění žen na politických funkcích. Největší roli hrají dle dotázaných rodinné povinnosti (80%), tradice (74 %) a společenské podmínky (69 %). V míře souhlasu s tvrzením, že rodinné povinnosti ženám ztěžují vstup do politiky, se obě pohlaví přibližně shodnou, vliv tradic a společenských podmínek však hodnotí obě pohlaví rozdílně. Ženy přikládají větší význam společenským podmínkám (74 % žen a 64 % mužů) a tradicím (77 % žen a 71 % mužů). Vstup do politiky mohou ženám ztěžovat také samotní muži, kteří se již v politice prosadili a ženy mezi sebe nepustí. S tímto výrokem souhlasilo 59 % respondentů, z toho 68 % žen a 50 % mužů. Příčiny nízkého zastoupení žen v politických funkcích spatřují čeští občané také v nezájmu žen o politiku. S tímto tvrzením vyjádřilo souhlas 6 z 10 oslovených. Tabulka, ze které čerpá tato kapitola, je uvedena v příloze 3.

6.2 Bariéry ztěžující ženám výkon politické funkce [4]

S jakými bariérami se setkávají ženy již při výkonu své politické funkce? Všeobecně je známo, že ženy to mají v politice a i na jiných vedoucích místech mnohem těžší než muži. Proč? Je totiž mnoho způsobů, jak zpochybnit autoritu a schopnosti ženy v této pozici, což je v praxi často využíváno (a zneužíváno). Svým menšinovým postavením je žena při výkonu politické funkce vystavena společenskému tlaku mnohem více než muž. Společnost monitoruje veškeré chování političky více než chování politika a sebemenší selhání ženy je zpravidla odsuzováno mnohem tvrději než selhání muže. Navíc z osobního selhání je často tendence činit selhání skupinové, tzn. „ženy se zkrátka do politiky nehodí“. U muže je selhání vnímáno vždy jen jako věc jednotlivce a na hodnocení politické kompetence mužů to nemá pražádný vliv. K zásadním překážkám patří:

- a) Ženy nemohou získat takovou autoritu, dokud se nechovají jako muži, což destruuje jejich identitu a osobnost.
- b) Ženy hodně obětují tomu, že neustále dokazují (všem i sobě), že do politiky či na vedoucí místo patří, že na něj stačí, že jsou stejně dobré či lepší než muži.
- c) Chová-li se v politice žena jako muž, nemusí být vůbec adekvátně přijata (a hodnocena), takže se vlastně může dostat do situace, že neexistuje pro její roli model vzorového chování a jednání. Vzorové chování „politika“ má totiž maskulinní archetyp – s nímž se nelze identifikovat, je-li člověk ženou.

Čtenáře by mohla napadnout otázka, co vlastně žena vnese do politiky nového. Pár žen v politice sice je, ale jejich působení není nijak výrazné a příliš se neodlišuje od mužské politiky. Je to dáno tím, že muž je v politice vnímán jako jakási norma, kterou žena jako součást menšiny přijímá, a tudíž se snaží příliš nevyčnívat a nevnášet do politiky „ženské prvky“ odlišné od těch mužských. Muž je v politice brán jako samozřejmost, což u žen tvrdit nemůžeme. Z toho plyne závěr, že dokud bude žena v politice spíše výjimkou, nelze očekávat vliv žen na politickou kulturu. *„Je dokázáno, že k takové změně stylu může dojít až při určitém podílu zastoupení druhé skupiny, v tomto případě až při přibližně čtyřicetiprocentním zastoupení žen. Do té doby*

určuje pravidla skupina, která je v převaze. Proto z chování onoho malého počtu žen, které dnes u nás v politice působí, nelze v tomto ohledu dosud činit žádné závěry." ([4], strana 40)

6.2.1 Názory občanů na působení žen v politice

Nyní zaměříme pozornost na otázku, jak čeští občané vnímají samotné ženy, které již v politice působí. Kapitola opět vychází z výzkumu veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR z června 2004 [34]. Nadpoloviční většina všech oslovených se nedomnívá, že by ženy vstupem do politiky ztrácely svoji ženskost či že by přejímaly mužské vzory a normy chování. Naopak souhlas s tímto tvrzením vyjádřila přibližně třetina dotázaných. V názorech na tyto skutečnosti se muži a ženy opět poměrně výrazně rozcházejí. Muži se častěji kloní k názoru, že ženy-političky postrádají ženskost a jejich chování se přizpůsobuje jejich mužským protějškům. U výroku, že politika je tvrdá a někdy i špinavá a pro ženy málo vhodná, je česká veřejnost zcela rozpolcená. 50 % dotazovaných vyjádřilo s tímto výrokiem souhlas, 47 % s ním naopak nesouhlasilo. Souhlas s tímto výrokiem vyjadřovali častěji respondenti se základním vzděláním, starší občané nad 60 let věku či respondenti se špatnou životní úrovní. Tito občané se také častěji domnívají, že působení žen v politice není užitečné. Názor, že je politika složitá a ženy se jí musí nejprve naučit, sdílí dvě pětiny českých občanů. S tímto výrokiem opět souhlasili častěji muži. Tabulka, ze které čerpá tato kapitola, je uvedena v příloze 3.

6.3 Odlišnosti bariér uplatnění žen ve státní a komunální politice

Ač jsou faktory ovlivňující uplatnění žen ve státní a komunální politice přibližně stejné, existují u těchto politik určité rozdíly převážně v intenzitě jejich působení.

Postoje společnosti k participaci žen na politickém rozhodování se v komunální a státní politice příliš neliší. Ve státní politice je však žena více „na očích“ – objevuje se v televizi, píše se o ní v novinách atd., což může některé konzervativní jedince provokovat. V komunální politice mnohdy není o některých řadových zastupitelích ani slyšet, zvláště v menších městech a na vesnicích. Možná právě toto může být prvotním impulzem, který dodá ženě odvalu do této politiky vstoupit, aniž by se cítila monitorována pomyslným mikroskopem široké veřejnosti.

Naopak však v komunální politice jsou zastupitelé vystaveni tlaku spoluobčanů a sousedů, což může být pro některé také obtížné. Často velmi záleží na tradicích a kultuře v daném městě či obci, zda je zvykem volit do zastupitelstva muže či ženy, zda je v zastupitelstvu nějaká oblíbená strana vždy volená většinou atp.

Co se týče péče o rodinu, zvláště o děti a jiné závislé jedince, je komunální politika také vstřícnější. Dost však záleží na konkrétní pozici, resp. na konkrétním městě či obci. V některých menších městech jsou zastupitelé neuvolněnými členy zastupitelstva. To znamená, že tato politická funkce není natolik časově či jinak náročná, že zastupitel dál vykonává své původní zaměstnání. Toto může být pro ženy kompromisem, jak vstoupit do politiky a zároveň nezanedbávat rodinu. Čím více však roste pozice a velikost města, tím se i stupňují nároky kladené na zastupitele. Naopak výhodou vyšší politiky mohou být i vyšší výdělků, které ženě umožní např. najmout si chůvu či paní na úklid domácnosti.

Jako jedna z bariér byl uveden i nižší zájem žen o politiku. Výzkumy ukazují, že zájem žen o toto téma je o něco nižší než zájem opačného pohlaví. Příčin a důvodů může být mnoho, např. již rozdílné uspořádání životů žen a mužů. Zatímco muž přijde večer z práce, má čas se podívat na zprávy, žena však musí pro rodinu uvařit a postarat se o děti. Jiným důvodem může být samotná podstata politiky – mužský svět, který je plný intrik, tvrdosti a dalšího, což může ženu odrazovat. Z tohoto výčtu pramení i vznik psychických bariér, které ženě říkají, že do takové politiky nepatří, že by takový boj s mužskými protějšky prohrála a nedokázala se mezi nimi prosadit. Řešením takového stavu by mohl být vstup do komunální politiky, která se tolik neprojevuje na veřejnosti, kde jde o konkrétní cíle, kterým člověk více rozumí a které je snazší obhájit. Právě vstup do komunální politiky by mohl ženě zvednout sebevědomí, a tak se může stát politika komunální přestupní stanicí k politice vrcholové.

A jak je to s bariérami ztěžujícími ženám výkon politické funkce, tzn. ženám, které již do politiky vstoupily? Zde je velmi důležité prosadit se jak před svými mužskými kolegy, tak před širokou veřejností. V politice komunální se však řeší konkrétnější problémy, které by mohly být ženě blíže než hledání kompromisů, které musí vyhovovat všem nebo alespoň většině občanů České republiky. O ženách je známé, že se více dokáží vcítit do potřeb ostatních, více si všímají potřeb spoluobčanů, což by mohlo být pro komunální politiku velkým přínosem a pro ženu

velkým povzbuzením ukázat, jak kolegům, tak veřejnosti, „že na svůj post má“. Problém však nastává, když ženy začnou kopírovat a přebírat mužské vzorce chování. Zde mohou „narazit“, protože tyto vzorce chování jim nejsou vlastní a mimo to, že jim budou odebírat jejich přirozenou ženskost, by mohly působit směšně a křečovitě.

Kapitola 7

NÁZORY OBČANŮ NA ANGAŽOVANOST ŽEN V POLITICE

7.1 Postoje české veřejnosti k zapojení žen do politiky

Názory a postoje občanů k účasti žen v politických a rozhodovacích funkcích mohou oslabovat či naopak podporovat zájem politických stran nominovat na veřejné funkce ženy. Jaké jsou tedy názory českých občanů na angažovanost žen v politice?

Na základě výzkumu (červen 2004) Sociologického ústavu AV ČR [34] lze konstatovat, že naprostá většina české veřejnosti (konkrétně 84 % respondentů) považuje zapojení žen do veřejných funkcí za užitečné, třetina dokonce za „velmi užitečné“. Odpůrci zapojování žen do politického života tvoří výraznou menšinu. 10 % respondentů označilo působení žen ve veřejném životě za spíše neužitečné, pouhé 1 % oslovených je pak pokládá za rozhodně neužitečné.

Neopomenutelným faktem, který je třeba zdůraznit, je, že se názory poměrně výrazně lišily mezi ženami a muži a mezi mladými a staršími občany. Názor, že zapojení žen do veřejného života je pro společnost užitečné, vyjadřovaly častěji ženy (91 % respondentek) než oslovení muži (77 % respondentů). 16 % mužů pokládá zapojení žen do veřejného života za neužitečné, mezi samotnými ženami je to pouhých 6 %. Působení žen ve veřejném životě označují za prospěšné častěji mladí lidé (18 – 29 let), naopak menší podporu mají ženy mezi staršími lidmi nad 60 let a mezi voliči KSČM. Poměrně malé rozdíly panují mezi lidmi s různým stupněm dosaženého vzdělání.

Pokud srovnáme tyto údaje s výzkumy uskutečněnými v průběhu 90. let, kdy byla respondentům položena otázka stejného znění, dojdeme k závěru, že podpora zapojování žen do veřejných funkcí od roku 1991 postupně rostla. V listopadu 1991

považovalo zapojení žen do politiky za užitečné 61 % oslovených, v červenci 1995 to bylo již 75 % a v červnu 2004 84 % občanů. Naopak podíl odpůrců klesá. Ve všech sledovaných letech je též patrný rozdíl mezi názory mužů a žen. Tabulka, ze které čerpá tato kapitola, je uvedena v příloze 2.

Názor, že ženy mají dnes ve veřejném životě dostatečné zastoupení, zastává přibližně čtvrtina oslovených, k opačnému názoru se naopak kloní přibližně dvě třetiny dotázaných. Současné zastoupení žen v politice pokládají za dostatečné zejména dotázaní, kteří se domnívají, že působení žen ve veřejných funkcích není užitečné.

Kapitola 8

MOTIVY VSTUPU ŽEN DO POLITIKY

Mohou existovat různé motivy vstupu žen do politiky od finančních po různé osobní motivy, jako je potřeba zviditelnění se či potřeba seberealizace. Právě motiv seberealizace dokáže být mnohem silnějším hnacím motorem, než jsou peníze.

8.1 Motiv seberealizace [4]

Motiv seberealizace byl přítomný a hrál velkou úlohu již při vzniku prvních feministických hnutí. Ženy cítily potřebu vyjít ze soukromé sféry a plnohodnotně se účastnit činností ve veřejné sféře, postupovat a profesně růst. Uvědomovaly si, jak důležité a nezastupitelné místo má v jejich životě zaměstnání, které jim nemůže nahradit práce v domácnosti. Zaměstnání nepřináší jen finanční prostředky, ale i radost z odvedené práce, kterou ocení i někdo jiný než jen rodina, nové kontakty, přátele, svobodu atd. Zkrátka práce má pro ženy vysokou seberealizační hodnotu. Mnoho žen však bylo několik desetiletí „pouze zaměstnáváno“, chyběly jim ony prvky seberealizace, individuálního přínosu a úspěchu. V době socialismu nacházely české ženy seberealizaci spíše v rodině, protože ve sféře soukromé, narozdíl od sféry veřejné, zůstávali lidé relativně svobodní a mohli zde vidět výsledky své práce.

Zcela opačným směrem se ubírala seberealizace amerických žen podporovaných kapitalismem, demokracií a individualismem. Americká veřejná sféra, narozdíl od české, nepřestala být pro seberealizaci jedince nikdy zajímavá, a rodinný život byl pro ženu tudíž spíše svazující. Českým ženám se prostor pro seberealizaci otevřel až v devadesátých letech, čehož zpočátku využily hlavně mladší generace.

Dnes se budování kariéry stává nedílnou součástí života stále většího procenta ženské populace. V mnohých případech to však znamená akceptování kombinace

práce a rodiny, takže na tradičním generovém dělení rolí se příliš nemění. I pro ženy je však důležité dělat něco smysluplného, ohodnoceného širším okolím než jen rodinou. Tyto výsledky jsou totiž mnohem viditelnější, měřitelnější a samozřejmě lépe finančně ohodnocené. Finanční samostatnost a profesionalita jsou zdrojem dobře viditelného sebevědomí, které však ještě mnohým ženám chybí, a tudíž ani nepovažují za nutné řešit problém nedostatečného zastoupení žen na prestižních pozicích, jako jsou ty politické.

Kapitola 9

PŘÍNOS ŽEN DO POLITIKY

Často se hovoří o tom, jaký dopad na politický život by mělo vyšší zapojení žen. Tím, že v politice vládnu v drtivé většině muži, je nejen politický život, ale i celá společnost ochuzena o ženský pohled na věc. Fakt, že ženské pohlaví má mezi sebou spoustu talentů, je nezpochybnitelný. Hana Havelková v publikaci *Společnost žen a mužů z aspektu gender výstižně říká: „Skupinová nerovnost šancí brání zcela svobodné realizaci žen jako individuí.“* ([4], strana 40)

Otázkou, jaký dopad by mohlo mít větší zapojení žen do politiky, se zabýval výzkum veřejného mínění, který je součástí analýzy nízkého počtu žen v politických rozhodovacích funkcích Sociologického ústavu AV ČR z června 2004 [34]. Necelá polovina občanů ČR starších 18 let (44 %) se domnívá, že větší zapojení žen do politiky by politiku změnilo k lepšímu. O něco menší podíl (40 %) respondentů vyjádřilo názor, že by politika zůstala stejná. Skeptický postoj, neboli názor, že politika by se změnila k horšímu, zastává 5 % respondentů. I v této otázce můžeme pozorovat rozdíly mezi názory obou pohlaví. V případě větší angažovanosti žen v politickém životě očekává jeho zlepšení 54 % žen, ale pouze 33 % mužů. Naopak zhoršení politiky očekává 9 % mužů a pouhá 2 % žen.

Nyní se podívejme, jaké přednosti podle českých občanů ženy-političky mají a jakými přednostmi naopak disponují muži-politici. V obou případech mohli respondenti uvést dvě různé přednosti, celkový součet je tedy 200 %.

Tab. 9-1 Přednosti politiků-mužů (v %)

1. Rozhodnost, neústupnost, průbojnost, razance	28,3
2. Nezávislost na rodině, lepší rodinné zázemí	15,5
3. Rozvážnost, pragmatismus, nadhled	11,6
4. Tvrdost, necitelnost	11,2
5. Cílevědomost, vytrvalost, ctížádostivost, kariérismus, pracovitost, pílě	7,8
6. Znalost problémů, přehled, kvalifikace	5,4
7. Zkušenosti	3,3
8. Odolnost (vůči stresu, vnějším vlivům apod.)	2,7
9. Sebevědomí	2,5
Nic, negativní výroky	14,4
Jiné	23,8
Bez odpovědi	64,3
Neví	9,2
Celkem	200

Zdroj: CVVM, výzkum Naše společnost 2004, šetření 04-06, blok otázek pro projekt

Analýza nízkého počtu žen v politických a rozhodovacích funkcích.

Znění otázky: „Jaké jsou podle vás přednosti politiků-mužů?“ [34]

Tab. 9-2 Přednosti političek-žen (v %)

1. Citlivost, schopnost empatie, pochopení, sociální citění	28
2. Rozvážnost, pragmatismus, nadhled	11,2
3. Pečlivost, důkladnost, svědomitost, spolehlivost, zodpovědnost	9,6
4. Vzhled, elegance, krása, příjemné vystupování a chování	9,4
5. Slušnost, čestnost, poctivost, spravedlnost	8,3
6. Jiný, „ženský“ pohled	7,5
7. Cílevědomost, vytrvalost, ctižádostivost, kariérismus, pracovitost, pílě	7,1
8. Rozhodnost, neústupnost, průbojnost, razance	5,2
9. Komunikativnost, schopnost jednat s lidmi, schopnost vyjadřovat se	4,3
10. Schopnost kompromisu, schopnost dohodnout se	3,3
11. Praktičnost	2,6
Nic, negativní výroky	9,5
Jiné	27
Bez odpovědi	57
Neví	10
Celkem	200

*Zdroj: CVVM, výzkum Naše společnost 2004, šetření 04-06, blok otázek pro projekt
Analýza nízkého počtu žen v politických a rozhodovacích funkcích.
Znění otázky: „Jaké jsou podle vás přednosti političek-žen?“ [34]*

Jak je patrné z uvedených tabulek, česká veřejnost si s muži a se ženami působícími v politice spojuje zcela odlišné charakteristiky. S muži-politiky si občané nejčastěji spojují vlastnosti, jako rozhodnost, razantnost a neústupnost. Dotazovaní též často uváděli jako jednu z předností, že muži jsou více nezávislí na rodině, a naplno se tak mohou věnovat politické činnosti. Více než 10 % dotázaných charakterizovalo muže-politiky jako rozvážné a pragmatické, ale též jako tvrdé až necitelné.

Ženám-političkám přisuzuje česká veřejnost zcela odlišné vlastnosti. Jejich hlavní přednosti vidí v citlivosti, schopnosti empatie a pochopení. Političky jsou stejně jako jejich mužští kolegové též vnímány jako rozvážné a pragmatické. Ženy jsou pak dále považovány za pečlivé, spolehlivé a zodpovědné. Téměř desetina oslovených uvedla jako ženskou přednost vzhled, eleganci a příjemné vystupování.

9.1 Způsoby veřejné aktivity žen

Od 90. let až se ženy stále ve větší míře prosazují ve veřejném životě. Výzkum Sociologického ústavu AV ČR [34], též zkoumal, jaký způsob veřejné aktivity žen považují respondenti za nejvhodnější. Jednalo se o otevřenou otázku, tedy bez nabídky odpovědí, a dotazovaní měli možnost uvést až dvě rozdílné odpovědi.

„Na úvod lze konstatovat, že naprostá většina českých občanů si s ženami ve veřejném životě spojuje především práci v sociální oblasti, a to zejména pomoc skupinám obyvatel, které jsou nějakým způsobem znevýhodněny (děti, zdravotně handicapovaní apod.).“ ([34], strana 74) 17 % respondentů se domnívá, že by se ženy měly prosazovat v politice. „Za vhodnou pro ženy však častěji označili komunální politiku či práci v místních samosprávách (celkem 8,2 % dotázaných).“ ([34], strana 74)

Kapitola 10

SHRNUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Již po staletí je život žen organizován jinak než život mužů. Tyto odlišnosti prapůvodně pramení z biologických odlišností pohlaví. Každá společnost však prochází určitým vývojem, vytváří si nové tradice a zvyklosti, které neurčuje již příroda, ale samotní lidé svou existencí, svým působením a společným soužitím. Přestože role přírody se při utváření mužských a ženských rolí stále zmenšuje, přetrvává v lidech to, co jim příroda dala do vínku v podobě tradic, zvyklostí a stereotypů.

Určitým vývojem procházela i politická scéna, jejíž neodmyslitelnou součástí se stalo mužské pohlaví, které v sobě nese náboj rozhodnosti, neústupnosti, razance, tvrdosti až necitelnosti. Nelze konstatovat, že by zrovna toto bylo špatné. Českou populaci však tvoří i ženy, a jestliže má politická reprezentace reprezentovat občany, měla by reprezentovat i ženy. Jak však může muž reprezentovat ženu, s jejíž osobností jsou spojovány přívlastky jako citlivost, schopnost empatie, pečlivost, svědomitost či smysl pro spravedlnost, tedy zcela jiné vlastnosti, než kterými se pyšní muži? Právě pro tyto vlastnosti mohou být ženy velkým přínosem pro správu země (v případě státní politiky) či obce (v případě komunální politiky) v podobě lepšího rozvíjení sociálních kontaktů, pochopení mezilidských vztahů, řešení každodenních problémů občanů a hlavně snahy o nalézání smysluplného kompromisu. Zvláště v politice komunální, kde mají zastupitelé blíže k občanům a kde se řeší konkrétnější problémy „ze života“, mohou být ženy velmi užitečné. Tohoto stavu však nemůže být dosaženo, pokud bude na naší politické scéně tak nízké procento žen. Situace je taková, že stále přetrvává stav, kdy vliv společnosti a politických kolegů na ženy je větší než vliv žen na společnost a kolegy.

„Zelenou“ daly ženám i české zákony, které ve svých paragrafech prosazují rovná práva a rovné šance pro všechny občany, tedy i pro ženy. Formálně je tedy

rovnost ženám zaručena. Není však zaručena prakticky. Ze dne na den totiž nelze změnit stereotypní myšlení celé společnosti. A právě z těchto zažitých stereotypů vyvstávají bariéry, které brání ženám v uplatnění se v politice. Mezi tyto bariéry patří zejména:

1. Péče o závislé jedince, která je neodmyslitelně spojena s rolí ženy a která ženám znemožňuje, zejména časově, vykonávat tak náročné povolání jako je politika.
2. Stereotypní myšlení společnosti, dle kterého se žena na toto povolání nehodí. Často se objevují názory, dle kterých je politika pro ženy příliš tvrdá a špinavá. Proč je však taková? Není taková právě díky tomu, že si ji tak vytvořili muži?
3. Postoje samotných žen k participaci na politickém rozhodování. Zde se jedná zejména o psychické bariéry jako jsou strach a obavy z „mužského světa“, z toho, že ženy ve své funkci nebudou schopné obhájit své znalosti a dovednosti a selžou či si nezískají potřebnou autoritu.
4. Nezájem žen o politiku, který však může být důsledkem toho, jaká politika ve skutečnosti je a hlavně, kdo v ní rozhoduje – tedy většinou muži, což může ženy odrazovat.

Existuje ale procento žen, které již našlo odvahu se v politice angažovat. I tyto ženy se však setkávají s nemalými překážkami. Mezi nimi dominují zejména:

1. překážky, které ženám kladou mužští kolegové, vedle kterých je často obtížné se prosadit a získat si požadovaný respekt, a
2. samotná společnost monitorující chování ženy-političky více než chování muže-politika. Sebemenší selhání ženy je pak zpravidla odsuzováno mnohem tvrději než selhání muže. Navíc z osobního selhání je často tendence činit selhání skupinové, tzn. „ženy se zkrátka do politiky nehodí“. U muže je selhání vnímáno vždy jen jako věc jednotlivce a na hodnocení politické kompetence mužů to nemá pražádný vliv.

Faktory ovlivňující uplatnění žen v politice se zejména svou intenzitou mírně odlišují na vrcholové a lokální úrovni, tedy v politice státní a politice komunální. Obecně je intenzita těchto faktorů v komunální politice mírnější. Ženy zde nejsou tolik „na očích“, což jim může dodat více odvahy. Výkon politické funkce v komunální politice lze mnohem lépe skloubit s rodinným životem než v politice státní. Komunální politika též může být pro ženy mnohem zajímavější právě svou náplní, která v sobě obsahuje řešení konkrétnějších problémů a jsou v ní lépe vidět

konečné výsledky. Právě tímto by mohla být komunální politika ženám bližší, čímž by se i lépe mohly prosadit mezi svým kolegy a vytvořit si „dobré jméno“ u veřejnosti.

Silným hnacím motorem podporujícím vstup žen do politiky je zcela jistě motivace. Ta může být posilována touhou po seberealizaci a uplatnění se, touhou po zveřejnění se, prosazení se před širokou veřejností a ukázat tak, že lze prolomit pomyslné skleněné stropy. Velmi důležitou roli hraje v tomto procesu také rodina a přátelé, kteří mohou být pro ženu uvažující o vstupu do politiky významnou psychickou oporou.

II. METODOLOGICKO-PRAKTICKÁ ČÁST

Kapitola 11

CÍLE PRÁCE

11.1 Cíle práce

Tato diplomová práce popisuje problematiku uplatnění žen v komunální politice. Zabývá se konkrétně bariérami, které ženám brání angažovat se a realizovat se v komunální politice ve stejné míře jako muži, dále se zabývá motivy, které vedou ženy ke vstupu do této politiky, a také jejich přínosy. Teoretická část tuto problematiku podrobně popsala a praktická část teorii aplikuje do praxe, konkrétně na zkoumání oblasti Třeboňska.

Hlavním cílem práce bude zjistit, zda ženy již působící v komunální politice na Třeboňsku vnímají konkrétní bariéry bránící vstupu či uplatnění se v této oblasti. Dílčími cíli bude zjistit,

1. jak tyto ženy vnímají bariéry omezující ženám vstup do této politiky,
2. jak vnímají bariéry, které omezují uplatnění žen či jejich výkon již při výkonu této funkce,
3. jaké jsou dle nich nejčastější motivy žen pro vstup do této politiky a
4. v čem vidí přínos ženského pohlaví do komunální politiky.

První dva dílčí cíle se zaměřují na působení vnějších bariér a další dva na to, jaké postoje zaujímají ženy vůči této oblasti, tzn. smysluplnost této práce a motivace. K dosažení těchto cílů je třeba formulovat výzkumné otázky, které umožní výběr vhodné metody získávání dat.

11.2 Výzkumné otázky

1. Vnímají ženy působící v komunální politice na Třeboňsku následující faktory jako bariéry ztěžující jejich uplatnění v komunální politice?

- Péče o závislé jedince a rodinu spojované s rolí ženy, tedy faktor, který jim může bránit věnovat se zejména časově politické funkci ve stejné míře jako muži,
  - existence zažitých stereotypů a postojů společnosti, dle kterých:
    - se žena do politiky nehodí,
    - politika je pro ženu příliš tvrdá a špinavá,
    - politika je pro ženu příliš složitá,
    - žena v politice ztrácí svou ženskost,
  - veřejnost a političtí kolegové, kteří nutí ženu-političku neustále dokazovat, že do politiky patří a že je stejně dobrá jako muž-politik.
2. Myslí si ženy působící v komunální politice na Třeboňsku, že obecně příčinou nízkého zastoupení žen v komunální politice jsou také:
1. nízký zájem žen o politiku,
    - psychické bariéry žen jako např. nízké sebevědomí, strach a obavy z „mužského světa“, z toho, že ve své funkci nebudou schopné obhájit své znalosti a dovednosti a selžou či si nezískají potřebnou autoritu atp.,
  3. Co si myslí ženy působící v komunální politice na Třeboňsku, že obecně nejvíce motivuje ženy ke vstupu do komunální politiky? Jsou motivem např. finance, potřeba seberealizace a uplatnění se, touha zviditelnit se, touha něco změnit a dokázat ve veřejném životě či touha prosadit se mezi muži či něco jiného?
  4. Jaké mohou být obecně dle žen působících v komunální politice na Třeboňsku přínosy žen do komunální politiky narozdíl od mužů?

Kapitola 12

STANOVENÍ VÝZKUMNÉHO VZORKU

Veškerý výzkum, jak již bylo výše zmíněno, se omezí na oblast Třeboňska, a to konkrétně na města, městyse a obce, které jsou součástí správního obvodu obce s rozšířenou působností Třeboň (dále jen „Třeboňsko“). Obce tohoto obvodu jsou uspořádány v následující tabulce.

**Tab. 12-1 Obce a města,
které jsou součástí správního obvodu obce s rozšířenou působností Třeboň,
vč. počtu jejich obyvatel k 1. 1. 2006**

Město/obec			Město/obec		
číslo	název	počet obyvatel	číslo	název	počet obyvatel
1.	Cep	194	14.	Majdalena	479
2.	České Velenice	3 426	15.	Nová Ves nad Lužnicí	342
3.	Domanín	321	16.	Novosedly nad Nežárkou	634
4.	Dunajovice	207	17.	Ponědraž	112
5.	Dvory nad Lužnicí	332	18.	Ponědražka	89
6.	Frahelž	146	19.	Rapšach	551
7.	Halámky	146	20.	Smržov	93
8.	Hamr	351	21.	Staňkov	233
9.	Hrachoviště	83	22.	Stříbřec	453
10.	Chlum u Třeboně	2 195	23.	Suchdol nad Lužnicí	3 633
11.	Klec	191	24.	Třeboň	8 871
12.	Lomnice nad Lužnicí	1 668	25.	Záblatí	87
13.	Lužnice	402			

Zdroj: Český statistický úřad, 2007.

Obr. 12-1 Správní obvod obce s rozšířenou působností Třeboň

Zdroj: www.mesto-trebon.cz, 2007. [19]

Než však dojde ke stanovení výzkumného vzorku, je vhodné nejprve analyzovat zastoupení žen působících v komunální politice v této oblasti či žen o tuto funkci usilujících. Analýza nám ukáže, kolik vlastně žen v této politice působí, jaká je situace ve městech a naopak v obcích, jak si ženy stojí jako starostky či místostarostky atd. Na základě této analýzy pak může být stanoven vhodný reprezentativní vzorek. Analýza vychází z tabulky z přílohy č. 4.

12.1 Analýza komunální politiky obcí a měst na Třeboňsku

12.1.1 Analýza kandidátních listin

Každé město a obec vstupovaly do říjnových komunálních voleb roku 2006 s různými počty kandidátních listin. Stejně tak každé město a obec mají i různý počet volených členů zastupitelstva – to se odvíjí od počtu obyvatel. Celkově se na všech kandidátních listinách na Třeboňsku objevovala žena na každém čtvrtém místě. Rozeberme si však situaci podrobněji. Toto procento výrazně navýšila města, ve kterých byly ženy na kandidátkách zastoupeny v průměru v 27 %, naopak relativní počet žen snižovaly obce, zejména ty nejmenší, na jejichž kandidátních listinách byly ženy zastoupeny v necelých 16 %, ve větších obcích nad 200 obyvatel ve 22 %. Tato čísla by mohla svědčit o tom, že čím je město větší, tím více jsou ženy motivovány ke vstupu do komunální politiky. Toto tvrzení potvrzuje i fakt, že čím se velikost zkoumaných měst zvyšuje, tím více se objevuje žen na kandidátních listinách. Počet žen na kandidátních listinách menších měst, jako jsou České Velenice, Chlum u Třeboně, Lomnice nad Lužnicí a Suchdol nad Lužnicí, se pohyboval okolo 25 % a relativní počet žen v téměř devítitisícové Třeboni přesáhl pomyslnou 30% hranici. Třeboň však není tak emancipované město, jak se na první pohled zdá. Toto číslo je totiž zkresleno kandidátní listinou strany Hlas pro dialog (US-DEU, Hlas pro dialog), za kterou kandidovaly pouze ženy. Pokud bychom tuto kandidátní listinu nebrali v úvahu, klesl by počet třeboňských žen-kandidátek do zastupitelstva města na 24,36 %, což je skoro pod průměrem ostatních výše zmiňovaných měst.

Doposud se analýza týkala všech kandidátů do komunálních voleb. Zajímavé však je podívat se také na zastoupení žen na prvních pěti místech kandidátních listin, tedy na místech nejlépe volitelných. Jednoznačně nejhůře opět dopadly malé obce, kde počet žen nedosáhl ani 13 %. Města a větší obce tentokrát svá procenta vyrovnala, konkrétně se dostaly na 20 %. Neopomenutelným faktem však je, že počet žen na prvních pěti místech oproti celkovému hodnocení kandidátek klesl celkově téměř o 7 %. Ve městech můžeme u tohoto ukazatele vyzkoušet hned několik extrémů. Zatímco počet českovelenických žen se vyhoupl z 25 na 30 %, počet chlumeckých žen klesl z 20 na 15 %, třeboňských z 30,67 na 23,33 % a suchdolských dokonce z 24,71 na 4 %.

Z těchto čísel se dá také dobře vyvodit, že na kandidátních listinách obcí jsou ženy rozmístěny rovnoměrněji. Jejich počet v první pětici sice klesl, ale „jen“ o 3 %, zatímco ve městech, kromě Českých Velenic a Lomnice nad Lužnicí, počty žen v první pětce klesly a v některých případech dost prudce. Znamená to, že hlavně ve městech jsou ženská jména umisťována až za první pětku, tedy na pozice, které se dostanou do zastupitelstva s menší pravděpodobností.

12.1.2 Analýza zastupitelstev

Celkově je zastoupení žen v zastupitelstvech obcí na Třeboňsku po říjnových komunálních volbách 2006 15,68 %, což značí téměř desetiprocentní pokles oproti počtu ženám na kandidátních listinách. Když se podíváme na rozdíly mezi městy a obcemi, můžeme zde vyzorovat opačný trend, než jak tomu bylo u relativních počtů žen na kandidátních listinách. V případě kandidátních listin s velikostí města rostl relativní počet žen-kandidátek, v případě zastupitelstev s velikostí města klesá relativní počet žen-zastupitelek. U měst klesl počet žen v zastupitelstvu o 14 %, u větších obcí téměř o 6 %, pouze u malých obcí počet žen vzrostl o necelá 2 %. Tato čísla říkají, že čím je větší město, tím více kandiduje žen do komunální politiky, ale čím je větší město, tím méně žen se do zastupitelstva dostane. To může značit, že ve městech funguje mnohem větší rivalita a boj o politické funkce než v obcích.

Když se podíváme na konkrétní města a obce, je zde opět několik extrémů, které nemají v zastupitelstvu ani jednu ženu (Dunajovice, Frahelž, Suchdol nad Lužnicí, Záblatí), či naopak obce oscilují okolo třicetiprocentní hranice (Dvory nad Lužnicí, Hamr, Klec, Lužnice, Ponědrážka, Smržov).

12.1.3 Analýza rad a postů starosta a místostarosta

Rada města je orgán, jehož členové jsou voleni zastupitelstvem města. Radu mají města a městyse. Funkci rady v obcích vykonávají starosta a místostarosta, proto tato analýza vychází z toho, že obce mají „radu“ dvoučlennou (starostu a místostarostu). Kolik žen si tedy do své rady a na funkci starosty a místostarosty (dále jen „rada“) zvolili zastupitelé měst a obcí na Třeboňsku?

Celkově je v radách měst zastoupeno 16,42 % žen, což je velmi pozitivní a zároveň překvapující číslo. Znamená to totiž, že procentuelní zastoupení žen je vyšší

v radách než v celkových zastupitelstvech. Zastupitelé si tedy do svých rad vybíraly často ženy. Tento trend je v úhrnu patrný u měst i malých obcí do 200 obyvatel. Cca tříprocentní pokles je zaznamenán pouze u obcí nad 200 obyvatel.

Velmi optimistický, ale opět překvapující, je pohled na počty žen starostek a místostarostek - 17,65 %, což je opět ještě vyšší číslo, než procento žen v radách. Obcím samozřejmě zůstal počet stejný, protože jsme za radu obce považovali starosty a místostarosty. Tento průměr tedy zvedla města, ve kterých činí procentuelní zastoupení žen starostek a místostarostek 18,18 %. Ženy však většinou vykonávají funkci místostarostky. Starostek je pouhých 8, a to pouze v obcích. Ve městech není starostka ani jedna.

12.2 Stanovení výzkumného vzorku

Analýza treboňských měst a obcí nám ukázala, jak vypadá situace na scéně komunální politiky v této oblasti, a nyní mohu bez větších problémů stanovit vhodný výzkumný vzorek. Protože jsem zjistila, že mezi městy a menšími a většími obcemi existují určité rozdíly, vyberu z každé této oblasti přibližně padesátiprocentní vzorek.

12.2.1 Výzkumný vzorek pro města

Ve městech působí v zastupitelstvech 12 žen, z nichž tedy vyberu 6 respondentek. Z těchto šesti žen nebude žádná starostka, protože funkci starostky ve městech nevykonává ani jedna žena. Dvě ženy působí jako místostarostky, proto z nich vyberu 1 zástupkyni. Druhou zástupkyní bude žena působící v radě města, ne však jako místostarostka. Ostatní 4 ženy vyberu ze zastupitelstva města a musí splňovat podmínku, že nepůsobí ani v radě města a ani nevykonávají funkci místostarostky.

12.2.2 Výzkumný vzorek pro obce nad 200 obyvatel

V obcích je žen zastupitelek 15, do mého vzorku jich tedy vyberu 8, jedna bude starostka, jedna místostarostka a šest řadových členek zastupitelstva.

12.2.3 Výzkumný vzorek pro obce pod 200 obyvatel

Výzkumný vzorek bude tvořit 5 žen ze skutečných 10ti. Jedna bude starostka, jedna místostarostka a tři členky zastupitelstva.

12.2.4 Celkový výzkumný vzorek

Celkový výzkumný vzorek bude zahrnovat 19 žen, což je přibližně polovina z 37 žen působících v komunální politice na Třeboňsku. O tomto vzorku lze hovořit jako o reprezentativním, protože přesně odpovídá proporcím a složení původního zkoumaného souboru.

Tab. 12-2 Výzkumný vzorek dle funkcí a velikosti měst a obcí

Funkce	Počet respondentek					
	ve městech		v obcích nad 200 obyvatel		v obcích pod 200 obyvatel	
	základní soubor	výzkumný vzorek	základní soubor	výzkumný vzorek	základní soubor	výzkumný vzorek
Starostky	0	0	1	1	1	1
Místostarostky	2	1	2	1	3	1
Radní (kromě starostek a místostarostek)	2	1	-	-	-	-
Zastupitelky (kromě starostek, místostarostek a radních)	8	4	12	6	6	3
Celkem	12	6	15	8	10	5

Ženy budou do výzkumného vzorku vybírány losem.

Kapitola 13

METODY ZÍSKÁVÁNÍ DAT [5]

Stanovení metody získávání dat je jedním z nejdůležitějších kroků empirického výzkumu. Velmi zásadní roli hrají hlavně objektivnost a použití takové metody, která je přiměřená dané situaci.

Po prostudování a vyhodnocení jsem se rozhodla pro metodu dotazování, a to konkrétně pro metodu individuálního polostandardizovaného osobního rozhovoru. Rozhovor a dotazování jsou vhodné zejména při zjišťování těch skutečností, o kterých nelze jiným způsobem informace získat. Velkou výhodou rozhovoru je, že umožňuje získat informace hlubšího a širšího charakteru a tazatel má rozhovor stále pod kontrolou. V osobním dotazování respondent snese více otázek, které jdou více do podrobností. Tazatel může připojit i další poznámky, vysvětlení, doplňující otázky, eliminovat nežádoucí vlivy atd. Rozhovor bývá pro dotazovaného mnohem zajímavější, a tudíž odpadá riziko častého odmítání. To je v této problematice velmi důležité, protože žen-zastupitelek je na Třeboňsku 37, což je relativně malé číslo, při kterém není na místě odmítnutí riskovat. Co je velmi důležité brát v rozhovoru v úvahu, je existence faktorů, které mohou mít vliv na objektivitu. Proto se budu snažit při tvorbě otázek a samotného dotazování tyto faktory eliminovat.

Stupeň standardizace

Rozhovor se může držet striktně standardizovaného scénáře či může být naprosto volný. Já půjdu střední cestou, tedy cestou polostandardizovaného rozhovoru. Pro rozhovor bude vytvořen scénář, který může být při samotném rozhovoru doplněn o další otázky.

Počet respondentů

Rozhovor se dle tohoto hlediska dělí na individuální a skupinový. Já jsem zvolila individuální z toho důvodu, aby nemohly být odpovědi respondentek zkresleny odpověďmi a názory ostatních dotazovaných.

Forma

Forma rozhovoru bude probíhat osobně, protože tak lze lépe podchytit chování respondentek, emoční reakce, dá se lépe poznat, zda respondentky odpovídají pravdivě, které téma je pro ně nepříjemné apod. Často osobně prozradí i informace, které by např. do telefonu nesdělily.

Počet opakování výzkumu

Šetření proběhne jednorázově.

Záznam rozhovoru

Záznam rozhovoru bude proveden nahrávkou. Nesmírné výhody této formy záznamu shledávám v tom, že se mohu plně věnovat respondentce, která se pak necítí odsunuta do pozadí kvůli neustálému zapisování, a i sama se mohu na rozhovor stoprocentně soustředit. Pokud respondentka nahrávání odmítne, budu nucena rozhovor samozřejmě zapisovat. Pro tento účel si připravím záznamový list tak, abych mohla odpověď např. pouze zaškrtnout či doplnit, tedy co nejméně rušila neustálým zapisováním. Rizika obou metod si samozřejmě plně uvědomuji. Nahrávka může respondentkám bránit v „rozletu“, časté zapisování zase může rušit a zdržovat, jak respondentku, tak i mě jako dotazující. V obou případech se budu snažit navodit při rozhovoru takovou atmosféru, aby ženy přestaly záznamové zařízení vnímat, či se necítily být na druhé koleji kvůli častému zapisování.

Kapitola 14

DOTAZOVÁNÍ A PREZENTACE VÝSLEDKŮ

14.1 Dotazování

Dle výše uvedené metodiky jsem respondentky vybrala losem. Prvotně jsem je oslovila většinou telefonicky (telefonátem domů či do zaměstnání), některé osobně. Všechny oslovené ženy s rozhovorem souhlasily, pouze některé se zpočátku zdráhaly a argumentovaly tím, že působí v komunální politice krátce.

Zastupitelky jsem navštěvovala buď doma, nebo v zaměstnání. Většina z nich se chovala velmi vstřícně, s některými se rozhovor stáčil do mnoha oblastí, což navodilo velmi přátelskou atmosféru. Pouze velmi malá část žen mi dávala nepřímo najevo, že mají spoustu práce, že na mě nemají příliš času atp.

Na úvod jsem se respondentek ptala, zda mohu použít diktafon. Nahrávání odmítla pouze jedna zastupitelka, tudíž jsem musela její výpovědi zapisovat. I tak mě velmi příjemně překvapilo, že tolik žen se záznamem rozhovoru na diktafon souhlasilo. Čekala jsem, že spousta z nich toto odmítne.

Na závěr mohu konstatovat, že takovéto dotazování pro mě bylo velmi příjemnou zkušeností. Setkala jsem se při něm se spoustou zajímavých žen a osobností, které jsem dříve, ač třeba působí jako zastupitelky ve městě, kde bydlím, neznala.

14.2 Presentace výsledků a interpretace

Jaké jsou názory treboňských zastupitelek, radních, místostarostek a starostek k problematice překážek uplatnění žen v komunální politice, interpretuje tato kapitola. Přesné znění otázek, tedy scénář rozhovoru, je uvedeno v příloze 5 a souhrnné tabulky v příloze 6.

Součástí rozhovoru byly také otázky na věk, nejvyšší dosažené vzdělání, funkci v zastupitelstvu a zaměstnání. Po vyhodnocení dotazníků jsem však zjistila, že není možné brát tato třídící kritéria v úvahu, protože výzkumný soubor není tak velký, aby se daly odpovědi zobecňovat. Výzkum navíc nebyl statistický, tudíž není hlavní náplní práce uvádět statistická data.

V anonymitě chtělo zůstat pět žen. V následující tabulce je uvedeno, jak jsou tyto ženy označeny.

Tab. 14-1 Označení respondentek, které chtěly zůstat v anonymitě

Město/obec	Funkce	Označení pro diplomovou práci
Město	radní	radní 300/1
Obec nad 200 obyv.	zastupitelka	zastupitelka 200/1
Obec pod 200 obyv.	místostarostka	místostarostka 100/1
Obec pod 200 obyv.	zastupitelka	zastupitelka 100/1
Obec pod 200 obyv.	zastupitelka	zastupitelka 100/2

Při rozhovoru některé respondentky uvedly více možných odpovědí či názorů, některé zase nedokázaly odpovědět, proto součet výpovědí nemusí dát 100 %, tedy 19.

Následující kapitoly s výpověďmi zastupitelek se možná mohou na první pohled zdát příliš dlouhé a nezajímavé. Ve skutečnosti jsou však vybrány ty nejpřínosnější a jsou rozdělené tak, aby se přesně vztahovaly k dané otázce a tématu. Spousta výpovědí je zde velmi zajímavých a poučných.

14.1 Vstup žen do komunální politiky a motivace

14.1.1 Jaké jsou podle Vás nejčastější důvody, proč žena vstupuje do komunální politiky?

První otázka zkoumala důvody vstupu žen do komunální politiky. Dle dotazovaných žena nejčastěji vstupuje do politiky, protože chce něco změnit v obci, resp. městě. Tento důvod uvedlo 15 respondentek z 19.

„Ženy vstupují do komunální politiky, když vidí, že je třeba někde něco udělat. Takže touha něco změnit a něčeho dosáhnout, ne osobně, ale v obci.“ (Kolouchová, Lužnice)

„Chci udělat něco pro město, ve kterém žiji, být prospěšná v oblasti, o které si myslím, že v ní ve spolupráci s lidmi, kterým věřím, mohu něco užitečného vykonat.“ (Ďoubalová, Třeboň)

„Já jsem se naštvála jako občan a nebrala jsem to, jako že jsem žena nebo nežena. Já jsem se tenkrát naštvála jako občan, chtěla jsem to změnit a neviděla jsem jinou cestu, než tam jít sama. Já můžu mít řeč, ale je to houby platný, když budu jenom řečnit.“ (Kahounová, Třeboň)

Druhý nejčastější důvod vstupu do politiky byl, že ženy chtějí být užitečné pro místní lidi, nejčastěji např. pro děti.

„Pro mě byl důvod to, že jsem chtěla něco udělat pro děti, protože jsem tělocvikář a dělám s dětma. Já, když jsem sem vlastně poprvý přišla, když jsem začala chodit s manželem, bylo mi 18, tak všichni nadávali, že se děti flákají, nic nedělají a chodí akorát do hospody. A já říkám: Ale co mají dělat jinýho, když tu nemají žádný vyžití? Tady není sportoviště, nic! Když jsem se sem přestěhovala, tak se začali dělat dětský dny, ne protože by to bylo mnou. Oni to ženský vymyslejí, ale potřebují někoho, kdo to oddiriguje. A vzhledem k mému vzdělání a práci s dětma ... A taky mě tak trochu zajímalo, jak se ta politika dělá, jak se to vede. Můj taťka v tej době byl zrovna starosta, takže jsem k tomu tak trochu už čuchla. Když mě pak místostarosta oslovil, tak jsem už věděla, o co jde, tak jsem si řekla, proč ne. Děti jsem měla sice malý, takže mám trochu nevýhodu. Ale vysokou politiku, jako dělají ženský v parlamentu, bych na plnej úvazek dělat nechtěla. To je strašná časová zabíračka.“ (Hejlová, Domanín)

„Vždycky tam tedy byly nějaký ženy, i když ze začátku bych řekla, že málo, pak se to pomalu začalo nabalovat. Ženy buď někdo oslovil, nebo měly pocit, že tam budou něco platný. Třeba zrovna paní Kolouchová je velice dobrý organizační typ a hlavně pořád dělá něco kolem mládeže, takže ta k tomu má hodně blízko. Já jsem na ten úřad šla spíš jako „ouřada“ - dělala jsem tam zápisy, všechnu administrativou. Postupně člověk vstřebával informace a nějak se to samo vyrobilo.“ (Širhalová, Lužnice)

Téměř všechny obyvatelky nejmenších obcí, tedy obcí pod 200 obyvatel, uváděly jako důvod zachování samostatnosti obce.

„U nás to bylo tak, že kdyby na tý obci nikdo nebyl, tak by to spadalo pod Suchdol.“ (místostarostka, 100/1)

„Konkrétně u nás byl jeden z důvodů ten, aby se udržel obecní úřad.“ (Štěpánková, Halámky)

Jiné důvody vstupu žen do komunální politiky se vyskytovaly jednou, maximálně dvakrát. Překvapivé bylo, že velmi malou roli hraje dle dotazovaných motiv seberealizace. Otázka je, zda si ženy tuto vnitřní a velmi zásadní pohnutku vůbec přiznávají, či opravdu hrají touha po seberealizaci a prosazení se tak malé role. „Pokud žena vstupuje do komunální politiky z vlastní iniciativy, myslím si, že většinou tím důvodem je seberealizace, tzn. něco si dokázat. Pokud je žena oslovena např. kandidující staranou a na toto přistoupí, asi je většinou důvodem ke vstupu do komunální politiky snaha o zlepšení situace v obci, o řešení konkrétních problémů a o prosazení změn v obci k lepšímu.“ (Kropíková, České Velenice)

S narážkami na „mužskou politiku“ byly zmíněny důvody jako:

- dělat mužům administrativu,
- aby nebyli v politice sami muži,
- muži neumí politiku dělat,
- vnést do politiky „ženský prvek“.

„Takovej jeden z důvodů je, aby tam nebyly jenom samý chlapi, protože ty si potom rozhodnou jenom po takovej svoj linii a zajímaj je jen určitý věci, který se týkají spíš takových mužských záležitostí.“ (Štěpánková, Halámky)

„Obecně je to, protože ženy jsou mnohem citlivější a mají jakoby jiný rozměr vidění problémů a tím přinášejí obohacení do toho racionálního pohledu ostatních politiků. Aspoň si myslím, že to by byl ideál, kdyby to tak měly.“ (Fürstová, Majdalena)

„Protože mě tady tolikrát štve, že ty chlapi toho moc neudělaj.“ (Brabcová, Staňkov)

14.1.2 Jak myslíte, že se žena nejčastěji do komunální politiky dostane?

Drtivá většina žen (16 z 19) působících v komunální politice na Třeboňsku uvedla, že nejčastěji se ženy dostanou ke komunální politice tak, že jsou osloveny kandidující stranou.

„Mě oslovili.“ ... „Sama ženská se bude dýl rozhodovat, protože pochopitelně má jiný starosti než ten chlap.“ (Kahounová, Třeboň)

„Já si myslím, že je oslovena, že určitá skupina lidí ji osloví a nabídne jí to ... Sama to moc ne.“ (Kolouchová)

„Spíš si myslím, že je oslovena.“ (zastupitelka 200/1)

„Já si myslím, že spíš oslovena.“ (Brabcová, Staňkov)

„Ted' tady máme další - paní inženýrku Nouzovou - tu jsme oslovili. ... Zezačátku to bylo takový, řekla bych, jako více hektický. V těch devadesátých letech to bylo takový jako, kdo by moh' a některý i sami přišli. Až později potom, teda letos podruhé, tady v dědinách kandidovala i opozice - v uvozovkách, prostě jiná strana, tzv. Evropsští demokraté, my jsme byli Nezávislí. Takže jsme dávali dohromady kandidátky a oslovovali jsme lidi, nejen ženy, ale i muže. Hlavní kritérium bylo, aby ten člověk za prvý to chtěl dělat a za druhý to uměl nebo k tomu měl vztah a byl tu co platnej.“ (Širhalová, Lužnice)

Jiné názory padaly velmi ojediněle. To, že se žena sama rozhodne a sama si za tím jde, uvedlo pouze 6 žen, a to část z nich uvedla, že existují ženy, které jsou osloveny, stejně tak jako ženy, které si za tím jsou samy. Z toho plyne, že ženy zkrátka nejsou příliš průbojné, seberealizace prostřednictvím komunální politiky u nich nemá zásadní význam a do politiky vstoupí z vlastní iniciativy pouze výjimečně, spíše čekají na oslovení.

„Já si myslím, že je to tím, že třeba chce nějaký problém, kterej jí zajímá, většinou to bývají sociální problémy, tím svým působením v zastupitelstvu řešit. Ona nemůže ovlivnit dění v komunální politice, pakliže není v zastupitelstvu a nemá nějakou možnost o tom rozhodovat. Takže já si myslím, že by to mělo takhle být.“ (Fürstová, Majdalena)

„Ve většině případů, alespoň mně známých, se žena do politiky dostane prostřednictvím oslovení kandidující strany. Ale určitě je i dost velké množství žen, které cítí potřebu se aktivně do politiky ve své obci zapojit a rozhodnou se samy.“ (Kropíková, České Velenice)

„Jedna věc je oslovení a druhá věc je, že ji to zajímá. Tím, že máte zájem o tu obec, např. jdete do obchodu a povídáte si o tom, co by se mohlo nebo nemohlo. Musíte ty lidi znát a ty lidi musí zase znát vás, aby viděli, že jste už někdy něco dokázala a udělala, a tím pádem za vámi můžou přijít a oslovit vás. Asi je to oboustranný. Když nebudu mít zájem o tu obec, tak mě můžou oslovit a já jim můžu říct ne.“ (místostarostka, 100/1)

„Myslím si, že je to tak půl napůl. Ženy mají dost svý práce - přijdou z práce a mají druhou směnu doma, takže že by samy politiku aktivně vyhledávaly ... Jedině v případě, že se pohybují v prostředí lidí, třeba manžel, nebo příbuzní, který v tej politice jsou, a že tím pádem mají zájem se o tom dozvědět víc, nebo pro to něco udělat. Že do toho ženy jdou, k tomu mají většinou nějaký konkrétní důvod, třeba já děti, sportoviště, plus nějaký ty akce, aby byly děti vytížený. Půlka žen je v tom prostředí, že je napadne, že by to mohly dělat, a půlka, že je oslověj. Ženský jsou možná pro jinej úhel pohledu, protože mají jinej žebříček

hodnot než chlapi. U nás to jsou děti, rodina ... I když samozřejmě určitě jsou ženský, který prostě jdou za kariérou. Když se ale podíváme do vrcholný politiky, tak i Buzková potom vlastně kvůli dětem a kvůli rodině odešla. A ať si říká, kdo chce, co chce, tak rodina je základ státu.“ (Hejlová, Domanín)

Dvě ženy uvedly, že je žena někým povzbuzena a pak do politiky sama vstoupí.

„Je povzbuzena někým jiným a pak v tom plave, protože netuší, do čeho jde.“ (Marie Kotilová, Hrachoviště)

Jedna žena uvedla, že se žena nejprve prosadí v rámci strany, kterou je členka, a ta ji pak dosadí na horní místo kandidátky.

„Jsem několik let členkou ODS. Mezi členy místního sdružení se vyprofilují lidé, ženy i muži, kteří deklarují svou ochotu kandidovat. Pokud jsou zvoleni, pak funkce vykonávají. Takže asi osobní rozhodnutí a pak dostatek hlasů.“ (Ďoubalová, Třeboň)

14.1.3 Jaké jsou podle Vás nejčastější důvody, proč strany dosazují na své kandidátky ženy?

Proč strana oslovila právě tu či onu ženu? Chce mít její jméno na kandidátní listině, protože je ona dotyčná tolik schopná a oblíbená, nebo je převažujícím důvodem naplnění stanovené hranice počtu žen?

Výroky třeboňských političek spíše ukazovaly na variantu první. Velká část z nich (9 z 19) se přiklonila k názoru, že důvodem jsou kladné přívlastky ženy, jako např. oblíbenost, schopnosti, veřejná známost, zaměstnání atp.

„Strany podle mého názoru dávají na své kandidátky osobnosti, u kterých je předpoklad, že budou dělat dobře svou práci a nerozhoduje, zda je to muž nebo žena.“ (Ďoubalová, Třeboň)

„Tohle nemůžu zas až tolik posoudit, protože u nás je jen jedna strana. Kdyby nás bylo víc, tak potom můžu říct: Tahle tam má tři ženský, tahle dvě, proč je tam má a jaký jsou. Mě třeba oslovili asi proto, že trošku vidím do finanční stránky úřadů. Já už 33 let dělám na Městském úřadě v Českých Velenicích, kde jsem prošla skoro všechno. Dělal jsem i účtařinu a finanční věci. Pak tam přišel převrat a já nejsem ten typ, kterej by byl nějak dravej. Spíš se stáhnou do ústraní, takže jsem přešla na jinou funkci - dělám pokladní. Ale pořád se s touhle problematikou stýkám. A protože do toho trošku vidím, tak jim dokážu v leccems poradit. A

dneska, ať je to zastupitelstvo malý obce nebo velký obce, tak se většina činností a jednání točí kolem peněz.“ (Štěpánková, Halámky)

Místostarostka Třeboně popsala, jak ve straně vybírali vhodné kandidáty a kandidátky do říjnových komunálních voleb 2006. Zde nelze uvést jednoznačné důvody, proč členové zvolili toho či onoho kandidáta, protože zde hraje roli spoustu subjektivních faktorů.

„Já nevím, jak to chodí v jinejch stranách. U nás se od samotnýho - mimochodem jsem z ODS - místního sdružení sestavujou primární kandidátky. Tzn., že normálně máte seznam členů a tajně každé sestaví ... Řekněme, že volitelnejch je prvních deset míst. Takže na prvních deset máme třicet členů základny a děláme to tak, že normálně sestavíme první desítku a ženská, chlap - úplně jedno. Zkrátka lidi ze svého středu říkaj: Ten je lepší nebo ten je dobrej a měl by bejt vejš.“ (Kahounová, Třeboň)

Tři dotázané uvedly jako hlavní důvod stran, proč dosazují na své kandidátky ženy, různé kalkulace, jako např.:

- dorovnání relativního počtu žen na kandidátkách,
- kalkulace „ženy volí ženy“,
- móda „ženy v politice“,
- muži jsou na malých obcích neochotní kandidovat, proto strany oslovují ženy, které jsou ochotnější.

Čtyři ženy šly cestou kompromisu – dle nich jsou ženy na kandidátky dosazovány částečně jak z důvodu pozitivních vlastností žen, tak částečně i z důvodu dorovnání zastoupení obou pohlaví.

„Jednak asi protože jich má na kandidátce málo a za druhé na základě schopností, veřejné známosti, oblíbenosti konkrétní ženy.“ (Libuše Kotilová, Třeboň)

„Myslím si, že v poslední době jsou hlavní důvody kvůli diskriminaci. Prostě aby se neřeklo, že tam nemaj žádnou ženskou, že neberou ženskej názor atp. Ale to spíš ve velkých městech. V těch malejch je to částečně taky ten důvod, ale oni maj výhodu v tom, že tu ženskou většinou osobně znaji, znaji její kvality, víceméně její názory a to, že to je nebo není ženská, není až tak důležitý. V těch větších městech je na přednosti to, aby to byla ženská, a až pak její názory.“ (Hejlová, Domanín)

„Určitě svůj význam při rozhodnutí stran dosadit na svou kandidátku ženu má i oblíbenost a veřejná známost určité ženy a také trochu taktika dorovnání počtů žen a mužů na kandidátce.“ (Kropíková, České Velenice)

„Já bych řekla, že těch důvodů je víc. Někdy dosazují ženy, protože je znají a myslí si, že jsou schopné nějaké práce, něčeho dosáhnout. Dalším důvodem je to, že je nedostatek mužů, kteří to chtějí dělat. Ochotnější jsou spíš ženy. Jsou zkrátka obce, kde nemůžou dát dohromady kandidátku a často je to jako z nouze ctnost. Pak kandidují ty ženy, které se vysloveně nechají přemluvit.“ (Kolouchová, Lužnice)

14.2 Postoje rodiny

14.2.1 Myslíte si, že ženám obecně ztěžuje vstup do komunální politiky to, že se musí starat o děti a rodinu?

Nad odpovědí na tuto otázku se ženy zamýšlely snad nejméně ze všech. Jednoznačné ano vyslovilo téměř 13 dotázaných žen. Další 3 uvedly, že je to komplikované pouze s malými dětmi. Tato čísla jednoznačně hovoří o tom, jak role matky zasahuje do případné kariéry, a to určitě nejen politické.

„Obecně si myslím, že spousta žen si to kvůli tomu rozmyslí. Myslím si, že 90 % žen tu rodinu upřednostňuje, protože jinak by si ty děti nepořizovaly. Určitě je to bariéra, protože o ty děti se musím postarat. Taky záleží na tom, jak moc mě podpoří manžel. Manžel to ale nestihne nebo zapomene. Kolikrát stačí, že mám ve čtverek angličtinu. Kdybych ale měla doma nějakou hospodyňku, tak bych spokojená nebyla. Překvapuje mě v Senátu herečka Taťána Fischerová, která má těžce postiženého syna. Ona samozřejmě tolik nevystupuje, ale obdivuju ji v tom - nedávno o ní byl pořad v televizi - že ona mu musí pomáhat ze schodů, přitom je větší než ona. To musí bejt strašnej fyzickej záběr. Mám dokonce pocit, že je na něj sama, a to je pro ní hrozná dřina: Ona k tomu dělá tuhle strašně na hlavu náročnou práci, kdy tam musí poslouchat, když se tam hodiny dohadují.“ (Hejlová, Domanín)

„Tak to určitě a můžu to posoudit sama podle sebe. Pro mě ty začátky v tom roce devadesát nebyly tak hrozný. Já jsem byla vždycky zvolená třeba pár hlasů za panem starostou Hrochem, tak jsem dělala třeba místostarostu nebo tehdy to byl první radní, druhý radní ... Ty názvy funkcí se různě vyvíjely. Ale musím říct, že tehdy, co tu dělal starostu ten pan Hroch, nebyl takovej nárok na administrativu, jako je dneska. To se vůbec nedá srovnávat. A

člověka už to strašně unavuje. Já mám tři vnoučata a nemám na ně čas. Přilítnu z práce, den co den, večer co večer jsem tady. Na čas je to hodně náročný. Díky tomu, že mám ty dvě ženský šikovný, paní Kolouchová pracuje na směny, tak tu bývá i dopoledne, tady uděláme hodně práce.“ (Širhalová, Lužnice)

„Myslím, že ano, protože to není jednoduchý sehnat hlídání na děti a jít prostě něco dělat. A není to jenom o tom být jednou za čas na zastupitelstvu, ale dělat spoustu věcí. A jestliže žena preferuje to, aby rodina nějakým způsobem nestrádala, tak vždycky musí najít čas, který by měla pro tu rodinu. ... Myslím, že když jsou děti menší, tak je to o trochu těžší. Mně kluci s ledačím pomůžou, ale zase chtějí víc komunikovat, víc si povídat. Ale časově je to trochu těžší, když jsou děti menší, ale není to jednoduchý, ani když jsou větší.“ (Fürstová, Majdalena)

„Určitě ano. A znám spoustu schopných žen, kterým brání společensky se angažovat to, že tady nefunguje systém služeb, který by jim péči o děti a rodinu ulehčil.“ (Ďoubalová, Třeboň)

„Určitě. Hlavně mladý rodiny, který maj děti, tak se žena do politiky nemá pouštět, protože to nemůže zvládnout. Když chce něco dělat poctivě, tak nemůže dělat rodinu a politiku.“ (místostarostka, 100/1)

2 zastupitelky se domnívají, že jim potřebná péče o rodinu a děti nebrání v jejich uplatnění v komunální politice. Obě tyto ženy jsou z obcí, jedna z obce pod 200 obyvatel, druhá nad 200 obyvatel. Může zde také platit, jak uvedla jedna respondentka, přímá úměra velikosti obce a obtížnosti skloubit politiku a rodinu.

„Určitě platí, že čím větší město, tím větší odpovědnost, starost a větší okruh práce, než je u nás.“ (zastupitelka 100/2)

14.2.2 Myslíte si, že je v naší kultuře dostačující podpora rodiny, když žena působí v komunální politice, nebo naopak žena má chuť do politiky vstoupit, ale chybí jí podpora rodiny?

U této otázky byly odpovědi velmi vyrovnané, nelze z nich tudíž vyvozovat jednoznačné závěry. Optimističtější variantu, tedy, že podpora ze strany rodin spíše nechybí, vyjádřilo 5 žen.

„Když budu mluvit za sebe, tak mně nikdy neříkali smíš, nebo chci teď mít teplou večeri a nikam nepůjdeš, to v žádným případě. Vždycky jsme se domluvili a ani ve svém okolí jsem

tenhle případ nezaznamenala. Na druhou stranu, že by byla rodina taková, aby říkala jdi tam, musíš, musíš, to ani omylem. Ale nikdy by neřekli: Ty jdeš zase na schůzi? To v žádném případě ne. A nemyslím si to ani u ostatních.“ (Širhalová, Lužnice)

„To je právě, jak jsem říkala, individuální. V každé rodině je to jiný. Jsou chlapi, který nesnesou, že manželka vydělává víc peněz, a ty by ji rozhodně do politiky nepustili. Zatímco tenhle by klidně byl doma a já bych mohla vydělávat 100 tisíc. Ale zase mně by to chybělo. Mně by chyběly děti, protože bych s nima byla málo. Je to zkrátka o povaze člověka a o vztahu těch lidí. Jsou chlapi, který chtějí mít ženskou doma u sporáku, a když bude chodit do práce, kde se bude stýkat s více lidma, tak jim to bude vadit. To všechno se pak odráží v tej politice. Když maj lidi ambice jít do politiky a doma je nepodpořej, tak se do tý politiky budou stejně drát, aby byli vidět, ale nebudou tak dobrý a budou dělat špatný věci. Zatímco lidi, který to maj doma v pohodě, a budou chtít jít do politiky a doma je podpoří, tak tam půjdou a bude to dobrý, protože to tam budou přenášet. Do tý politiky nosíme to, co máme v sobě. A v sobě máme to, v čem jsme vyrostli, jak jsme byli vychovaní, jak nás ovlivňuje prostředí. Takže, když se někdo stresuje doma, tak to ventiluje v práci. Ale myslím si, že v dnešní době vlivem televize a ta Amerika se sem taky hodně cpe, jsou ty názory volnější. A takovýto, nechci říct středověký, ale takovýto majetnický už je pryč. V dnešní době, kdy by ženská chtěla jít do politiky, tak by ji v tom rodina podpořila tak na 75 %.“ (Hejlová, Domanín)

6 žen je přesvědčeno o opaku.

„Mně podpora rodiny nechyběla, ale že v naší kultuře je malá podpora rodiny, to si myslím dost vážně. Já vím, že "rodina je základ státu" je takový zprofanovaný heslo, ale já se domnívám, že je to tak. Přece jenom v tý rodině se musíte nějak chovat. Něco musíte prominout, někde dojde ke kompromisu, někde se pohádáte. Zrovna tak to funguje v tý politice. Myslím si, že podpora v rodině by měla být větší.“ (Kahounová, Třeboň)

„Záleží na konkrétní rodině. Pokud podpora chybí, tak by žena měla o tu podporu bojovat a snažit se to v rodině prosadit. Na komunální úrovni podpora rodiny není tak důležitá, na státní hodně.“ (Floriánová, Třeboň)

„No, to už je hodně individuální. Obecně si myslím, když bych to třeba procentuelně rozdělila, tak bych řekla, že více je případů, že tu podporu nemá. Tedy ne úplně, ale mírně větší polovina až takovou podporu nemá. Myslím si, že to často vyvolává negativní reakce, čím víc se tomu žena věnuje.“ (Kolouchová, Lužnice)

Dle ostatních dotázaných žen to záleží na konkrétní rodině a nedokázaly říci, co převažuje.

„To záleží na každé rodině. U nás je to třeba tak, že manžel chtěl, abych tam šla, a já si neumím představit, že bychom o těchto věcech nekomunikovali nebo že já bych šla do politiky, kdyby si to on nepřál. V komunální politice to není jen o tom, že by si člověk nějak ambiciózně vylepšoval svůj ego. Tam je to o tý práci.“ (Fürstová, Majdalena)

„Záleží především na situaci v rodině. Nelze někam vstupovat bez ohledu na ostatní členy v rodině a ještě chtít podporu. Vše je otázka porozumění a tolerance.“ (radní 300/1)

14.2.3 Jaké byste navrhovala řešení, jak skloubit politiku a rodinu?

Řešení, jak skloubit politiku a rodinu, hledaly ženy nejčastěji (12 z 19) v samotné rodině, tedy např. navrhovaly:

- domluvit se,
- zapojit rodinu více do domácích prací,
- zapojit rodinu nepřímo do politiky.

Domluvu, jako vhodné řešení navrhlo 9 žen.

„Zcela určitě je to na domluvě v rodině. Určitě bych neříkala, že mají školky fungovat dýl, aby ženská mohla mít čas. Já si myslím, že je to opravdu věc rodiny, protože zas by to ubližovalo dětem.“ (Kahounová, Třeboň)

5 zastupitelek by více zapojilo do domácích prací zbytek rodiny.

„Vždycky záleží na tom, jak je schopná rodina, tzn. jak je tolerantní. A to se týká nejen politiky, ale třeba i zaměstnaní ženy. Ne že jí pomáhají s politikou, ale přeberou část povinností na sebe a nemaj pocit že to dělaj za ní. Je to hodně individuální podle rodin. Myslím si, že řešení jako takový by se mimo rodinu těžko hledalo. Těžko to zvenku nějak ovlivnit.“ (Kolouchová, Lužnice)

Zajímavým řešením bylo zapojit do politiky celou rodinu, tedy ne přímo, ale spíše v rodině na toto téma hodně diskutovat, probírat veřejný život, dění atp. Tento návrh napadl tři ženy.

„Já bych navrhovala takové řešení, aby ta politika bylo zároveň dílo celé rodiny, toho manžela. Je to o tom, že ta žena tam nejde za sebe, ale za celou rodinu.“ (Fürstová, Majdalena)

Ostatní názory, jako např. zorganizovat si čas, už nepadly více než třikrát.

„Je to v organizaci práce v rodině. Pokud se chce angažovat muž, tak se rodiny neptá. Kdežto ta žena tím, že u nás je zakotveno víc to podvědomí, že ona se má starat o rodinu, tak ona si to musí zorganizovat tak, aby to prostě šlo.“ (Libuše Kotilová, Třeboň)

„To je hrozně těžká otázka. To si musí každý podle svého denního programu zorganizovat. Skloubit to ani nejde. Já třeba večer přijdu a ještě si tady zúřadovávám ty svoje věci a nemůžu si sem vzít vnoučata. Spíš si to zorganizovat tak, aby na všechno zbyl čas.“ (Širhalová, Lužnice)

Chůvu či paní na domácí práce by si najaly tři zastupitelky a děti by poslala do kroužků jedna dotazovaná.

„Špatnej nápad nejsou chůvy. U nás se to ještě pořád nenosí, ale byla by to cesta, protože chůva se tomu dítěti bude věnovat individuálně.“ (Kahounová, Třeboň)

„V případě nutnosti a finančních možností rodiny by určitým řešením bylo i najmutí chůvy.“ (Kropíková, České Velenice)

Dvě ženy navrhovaly vstoupit do politiky, až když bude mít žena starší děti. To však neřeší situaci a ženy s malými dětmi to diskriminuje. Proč by nemohly být v politice ženy jakékoli věkové úrovně stejně jako muži?

„Navrhovala bych do politiky vstoupit ve věku, kdy už rodina a děti tolik péče nepotřebují. Pokud by žena měla vykonávat funkce v politice v době, kdy má malé děti, pak pomoc manžela nebo jiných členů rodiny nebo využívání placených služeb je nutností.“ (Ďoubalová, Třeboň)

Pesimistický názor, že řešení neexistuje, vyjádřily tři zastupitelky.

„Skloubit politiku a rodinu jde asi dost těžko, zvlášť v současnosti na tehle tej regionální úrovni. Pokud to bude člověk dělat jako zaměstnání a bude to chlap, tak proč ne. Když se dneska dojíždí za prací, tak je normální, že rodič odjede ráno v šest nebo v sedm a vrací se z práce ve čtyři odpoledne, takže v tomhle směru si myslím, že to jde. Samozřejmě u tý ženské je to náročnější, když se stará doma o rodinu a současně chodí do zaměstnání. A chůva je otázkou peněz. My třeba nejsme chudá obec, ale ty peníze, který dostávají jako vejplatu zastupitelé a starostové, jsou daný počtem obyvatel.“ (Hejlová, Domanín)

„Žádný návod neexistuje. Není přeci v pořádku, má-li politika přednost před rodinou.“ (radní 300/1)

14.3 Postoje společnosti

14.3.1 Myslíte si, že ve většině společnosti převládá názor, byť i povědomý, že se žena do politiky nehodí?

U této otázky se odpovědi opět rozcházejí. 8 žen s výrokem souhlasilo.

„Ano, převládá názor, že se žena má držet vařečky a ruce z dřezu vyndat pouze v případě, že jde uklízet uhlí.“ (Kotilová, Hrachoviště)

„Já si myslím, že ženy byly vždycky stranou.“ (Maryšková, Novosedly nad Nežárkou)

9 žen naopak s výrokem nesouhlasilo.

„Nevím jestli ve většině, ale určitě tu takoví ještě jsou, a budou to ty samí lidi, který si myslí, že ženská do politiky nepatří, takový ty starosedláci, podle kterých ženská patří k plotně. Lidi, který maj myšlení ve směru, že je ženská blbá, že je akorát k tomu, aby rodila děti, vařila, uklízela, prala, žehlila, seděla doma, poslouchala a dělala, co jí manžel poručí, pochopitelně budou tvrdit, že se ženská do politiky nehodí. Ale myslím si, že v dnešní době, kdy už jsou ženský prezidentky nebo když se člověk podívá na Merklovou, která už to dohnala hodně daleko, si většina lidí myslí, že ne. Myslím si, že je malé procento lidí, který jsou proti tomu, aby byly ženský v politice.“ (Hejlová, Domanín)

2 ženy jsou toho mínění, že tento názor převládal u starších generací. U těch mladších tomu ale tak není.

„Určitě tomu tak zkráje bylo, ale teď si myslím, že už to neplatí, a dokonce bych si myslela, že lidi jsou rádi, když tam ty ženský jsou. I když pro některý byla žena v politice trnem v oku.“ (Širhalová, Lužnice)

„Určitě ten názor převládá a dost lidí si to myslí. Když to vezmu z hlediska obce, protože tady těch mladejch moc není, tak ta naše generace si to myslí. Na druhou stranu dost lidí mi říká, že je dobře, že tam ta ženská je, takže jsou rádi, že mě tu mají. I já bych řekla, že by ženy měly v politice být.“ (místostarostka, 100/1)

14.3.2 Myslíte si, že ve většině společnosti převládá názor, byť i povědomý, že je politika pro ženu příliš tvrdá a špinavá?

Ač názor, že se žena do politiky nehodí, dle třeboňských zastupitelek převládá, tak u názoru, že je politika pro ženu příliš tvrdá a špinavá, tomu tak není.

S výrokem nesouhlasilo 12 dotazovaných žen. Několikrát se objevil názor, že je tvrdá politika státní, ne však komunální.

„Možná ta korupce apod. může být jeden z důvodů, proč tam těch žen tolik není, ale to se určitě jedná o vyšší úrovni. Tady nedochází k žádným úplatkům. Tady je to skutečně tak průhledný. My nejsme žádný magistrát.“ (Širhalová, Lužnice)

Tři ženy byly toho názoru, že je politika tvrdá obecně, ne pouze pro ženy.

„Tvrdá politika obecně je. Já bych někdy potřebovala mít ještě víc hroší kůži.“ (Širhalová, Lužnice)

Názor, že politika pro ženy tvrdá a špinavá je, vyjádřily pouze tři ženy.

„I tenhle názor asi ve většině společnosti převládá a svým způsobem se i zakládá na pravdě, protože podle mě ženy asi řeší problémy více citově a intuitivně.“ (Kropíková, České Velenice)

„Nevím, jestli převládá, ale já s ním souhlasím, protože dnešní politika, a obzvláště vysoká politika v České republice na to, jak jsme malá země, je hodně zkorumpovaná. A věřím tomu, že kdybych měla být na Městě v Třeboni, tak tam člověka otráví to, jak se dohadují o ničem a zabíjí tím čas. A ta ženská na to má pohled: Mám spoustu práce, potřebuju to udělat, vyřídit, domluvit, zařídit a letím domů dělat další práci, a ne zabít celý večer tím, že budu plkat o ničem. To si myslím, že ty ženský otráví. Ale určitě jsou i ženský, který jsou tvrdý jako chlapi, a jsou chlapi, který by taky nevydrželi.“ (Hejlová, Domanín)

Že záleží na konkrétních lidech v zastupitelstvu, si myslí dvě dotazované.

„Záleží na lidech. Jestliže tam budou solidní zastupitelé, ...“ (zastupitelka 200/1)

14.3.3 Myslíte si, že ve většině společnosti převládá názor, byť i povědomý, že je politika pro ženu příliš složitá?

Obdobné názory jsou i na složitost politiky pro ženy. Třeboňské zastupitelky se většinou nedomnívají, že by převládal názor, že je politika pro ženy složitá. S tvrzením nesouhlasilo 10 z nich.

„No, to vůbec ne. I když kolikrát se v komunální politice se řeší technický věci, a jsou ženy jako já, který maj víc citění sociální než technický, takže když se povídá o tom, že je potřeba vyplnit cestu nějakým materiálem, tak já nevím, jakým. Pro ženy, který nejsou tak technicky založený to může možná být problém. Ale pro muže zase ty sociální věci. To se dá snadno vyřešit. Když jsou na postu starostky, tak si můžou navrhnout jako místostarostu někoho, kdo

ty znalosti má. Někdo je prostě technickéj typ, někdo sociální, administrativní.“ (Fürstová, Majdalena)

„Nemyslím si. A je vidět, že ženský v politice dělaj. Naopak, když člověk vidí některý naše vysoký politiky jako je třeba Špidla, který v životě nepochopili, co to politika je ...“ (Hejlová, Domanín)

Že tento názor mají někteří jedinci, si myslí čtyři dotázané ženy.

„Může si to někdo myslet. Já bych si to nemyslela, protože některý ty ženský jsou skutečně na svém místě. Často se zabývají tou problematikou mnohem zodpovědnějc než chlapi a jsou takový pečlivější.“ (Širhalová, Lužnice)

„Určitě se najdou jedinci, kteří si to mohou myslet. Ale mám optimistický názor, že jich snad není mnoho.“ (Ďoubalová, Třeboň)

S výrokem souhlasily pouhé čtyři respondentky.

„To by mohlo. To je taková ta pozice většinou ze stran mužů, že ty schopnosti žen nejsou takový, třeba schopnost řídit lidi nebo obec.“ (Kolouchová, Lužnice)

Jedna zastupitelka uvedla, že politika je pro ženu složitá, protože se musí starat o rodinu a domácnost.

„Nic jednoduchýho to není, ale že by převládal tento názor, to nedokážu říct. I když vzhledem k tomu, co má žena na starosti ohledně rodiny, ... Taky záleží, jaký o to má zájem. Z těchto důvodů je to asi složitější pro tu ženu než pro toho muže.“ (zastupitelka 200/1)

14.3.4 Myslíte si, že ve většině společnosti převládá názor, byť i povědomý, že politika ubírá ženám ženskost?

Tento výrok se opět setkal spíše s oponujícími odpověďmi. Celých 15 žen uvedlo, že si nemyslí, že by převládal názor, politika ubírala ženám ženskost.

„Ne, podle mě tento názor nepřevládá. A já osobně si myslím, že v politice by měly ženy pracovat a neměly by ze sebe dělat muže a ani by neměly být tak vnímaný a měly by být oceněný za to, že mají jiný cítění a jinej pohled na život.“ (Fürstová, Majdalena)

„Ženy mají různá povolání a pořád na ně bude pohlíženo jako na ženy. Podle mě to neplatí.“ (Toulová, Dvory nad Lužnicí)

Tři političky si myslí, že je to individuální.

„Jestli tento názor převládá, tak to nevíím. Ale já bych řekla, že jak kterejm. Když se např. podíváte na naše poslankyně, tak asi jak kterejm. Když se žena cítí ženou, tak tou ženou je. A

že se jedná o vztah s chlapama, tak to není problém, protože i v běžném životě je spousta zaměstnání, kde musíte jednat i s tím druhým pohlavím úplně normálně. Já to měla asi o to jednodušší v tom, že mám původní povolání takový, jaký mám, a tam to bylo vždycky většinou ... I když teď jde právě o to, jestli já jsem předtím byla taková ta dáma, nebo nebyla. To nevím. Ale zase si myslím, že v hlavě jsem pořád ženská, i když třeba navenek nevypadám jako dáma v klobouku, tak na něco mám určitě jinej názor než maj oni a to mi zůstane.“
(Kahounová, Třeboň)

„Může ten názor převládat, ale ne že by to tak bylo. V okamžiku, kdy ženský dělaj mužskou práci, tak tam takový to povědomí je. A politika byla vždycky chlapecká záležitost. Možná je to i typem ženský, Merklová není zrovna modelka nebo ta přes Temelín - tu si taky můžete splést s chlapem. Samozřejmě, když jsem v politice já, tak nevím. Já si myslím, že je to individuální. Stejně tak jsou chlapi, který jsou takoví holčičí.“ (Hejlová, Domanín)

S výrokem se ztotožnily pouhé dvě dotazované.

„To je možný. Určitě se musí chovat jinak, než v nějakým úplně jiným civilním zaměstnání, kde je širší pole působnosti, kde se může více projevit. Tady by měla dodržovat určitý noblesnější chování.“ (Širhalová, Lužnice)

14.3.5 Napadá Vás nějaké řešení, jak prolomit stereotypní myšlení společnosti, která ženu stylizuje do různých rolí, např. do role matky, do role podřadnějšího pohlaví, které se do politiky nehodí atp.?

Mezi odpověďmi na otázku, zda dotazované ženy napadá nějaké řešení, jak prolomit stereotypy společnosti, opět jedna převládala. 9 žen z 19 si myslí, že stereotypy, které stylizují ženu do role matky a pečovatelky, prolomí vývoj společnosti, tzn. čím více budou do života vstupovat mladší generace, tím více se budou stírat rozdíly mezi oběma pohlavími a např. bude zcela normální, že tatínek půjde na mateřskou dovolenou a maminka se bude věnovat kariéře.

„Já si myslím, že s tou starou generací nic neuděláme a v tý mladý už to určitě není tak jednoznačně zakořeněný a vývojem se to změní.“ (Kahounová, Třeboň)

„Myslím si, že mladá generace bude o kousek dál v tomhle myšlení a nebude tolik rozlišovat, jestli tam bude ženská nebo chlap, a že nebude v tomhle myšlení takhle konzervativní.“
(Libuše Kotilová, Třeboň)

„Já si myslím, že s příchodem nové generace se to změní. Ta mládež je dnes už trošku jiná. Ženy dřív byly opravdu jen matky a musely se starat o domácnost. Celkově by to ale mohlo být tak půl na půl - aby ženě zůstala částečně role matky, ale zase aby nestála jen u plotny.“

(Maryšková, Novosedly nad Nežárkou)

„Já si myslím, že to spíš převládalo u té naší generace. Ta nová generace už má jinej pohled na život a na věc. Ty mladý jsou takový razantnější, jiný. Prostě se všechno postupně vyvíjí.“

(Brabcová, Staňkov)

Jedna žena také uvedla, že se tyto zažití stereotypy změní vývojem, avšak v souvislosti se změnami kultury a vzdělanosti.

„To, že ji společnost stylizuje jenom do postavení matky, je asi i normální, protože to postavení k ženě patří. Ale ne jenom. Já si myslím, že je to tím, že společnost, kde není zvykem, aby se žena uplatňovala ve větší míře, si na to hůře zvyká. U nás, když to vidíme, že je v politice málo žen, tak převládá i trošičku názor, že v tej společnosti mužů nemaj ženy co pohledávat. Pro ženu je to tam čím dál těžší. Neumím si představit nějaký řešení, který by to mohlo zlepšit. Je to v tom, jak je společnost schopná rozvíjet se. Souvisí to i s kulturou, chováním, se vzdělaností, s tím, že ve společnosti přibývá rozhledu, že se poučíme od států, kde to vypadá už trošku jinak. Tím, že máme větší informace o světě, zjistíme, že v některých státech jsou ženy ve vysoký politice docela běžná věc. Přirozeným vývojem a tím poznáváním získáváme více zkušeností. To si myslím, že je jediná cesta, která by k tomu mohla vést.“

(Kolouchová, Lužnice)

Jiné řešení navrhovaly zastupitelky ve spojitosti s médií (celkem čtyři).

„Velkou roli na mínění lidí mají obecně média, takže média by v tom určitě nějakou roli zahrát mohla.“ (Libuše Kotilová, Třeboň)

„Určitě je pro ženy plusová podpora médií nebo jakákoli jiná podpora. Ale špatný by bylo, kdyby někdo řek, co tam ty ženský chtěj dělat a podrážel jim nohy, aniž by věděl, co dokážou v politice udělat. Je hodně schopnejch ženskejch, možná daleko schopnějších než chlapi, ale tímhle přístupem ze strany médií je můžou od týdle práce odradit. Takže je vlastně můžou jak podpořit, tak odradit.“ (Štěpánková, Halámky)

Jedna zastupitelka si dokonce vzpomněla na politiku Evropské unie, která by také mohla leccos vyřešit. 2 ženy uvedly, že stereotypy by mohlo prolomit poučení se od jiných vyspělých zemí světa.

Výše byly uvedeny spíše pasivní aspekty. Mezi odpověďmi se však vyskytovala i taková řešení, která spadají do samotné kompetence žen, a to:

- ženy samy by měly tyto názory veřejně prosazovat,
- ženy by se samy měly aktivně angažovat a jít ostatním příkladem a
- ženy by měly změnit svůj postoj.

První bod uvedly 3 ženy, druhý 4, třetí 1.

„Asi jediný způsob, jak toto myšlení prolomit, je, že ženy v současné době činné v politice dokáží své schopnosti, dokáží vystupovat jako rovnocenní partneři mužům. Tím může společnost postupně změnit názor.“ (Kropíková, České Velenice)

Naopak, že by se také mohli zapojit muži a ženu v politice akceptovat, uvedla jedna politička.

Padly také dvě negativistické odpovědi, a to že se žena se do této role stylizuje částečně sama.

„Já myslím, že především ženy by měly změnit svůj pohled na sebe. To je věc těch žen - ty se stylizují do role matek a do role takových jakože ... Kolikrát žena sama má takový představy jako, že nemůže jít do politiky, když doma nemá naklizené na 120 %. Ale to je otázka toho, co chci, co je důležitější. Jestli chci mít doma opravdu na 120 % naklizené, nebo prostě jít tam a ovlivňovat věci veřejný. Ženy kolikrát pracují doma a dělají ze sebe takový ty pečovatelky, uklízečky, a teď nemluví o matce, samy si to přidělávají, nedají si tu práci si to zorganizovat jiným způsobem nebo i s tím manželem komunikovat v tom smyslu: Podívej se teď já dělám tuhle práci a ty zajistíš jídlo nebo nákup. Kolikrát jsou ženy od těch maminek vychovávané v tom smyslu, že je to tvoje práce. Ale to není pravda. Záleží na tom, co si v té rodině řeknou, jaké si zvolí priority - jestli je třeba prioritou věnovat se obci. Třeba naši kluci vaří. Nejen manžel, ale i děti.“ (Fürstová, Majdalena)

Tři ženy-političky si myslí, že by si žena měla zachovat svoji ženskost a zůstat matkou.

„Já teda možná řeknu něco kacířského, ale vzhledem k tomu, že to dělám tak dlouho, v žádném případě nejsem proti tomu, aby se ženy angažovaly, kde chtějí. Ať je to v politice nebo kdekoli jinde. Ale každopádně by žena měla zůstat ženou, matkou a zachovat si svoji ženskost a já jsem spíš pro to, aby tady to gró zůstalo. Samozřejmě jsem ráda, čím víc jsou ženy v politice, ale to že muži zůstávají na mateřský ... Nic proti tomu, vždycky je to dohoda těch dvou, kteří spolu žijí, a jestliže ta žena má lukrativnější zaměstnání, tak je to

pochopitelný. ... Ale jinak si myslím, že to mateřství a ta péče o děti by jí měly zůstat jako prvotní. Tím nechci říct, že pořád musí stát u sporáku a vařit knedlíky, to v žádném případě, ale trošičku takovej ten základ ... Takový to ženy do továren, ženy na kombajny, to už tady bylo ... a to si myslím, že ne.“ (Širhalová, Lužnice)

„To asi půjde těžko, protože roli matky jí nikdo upřít nemůže. Věřím tomu, že vývojem se to může změnit, ale nevím, jestli je to dobře, protože roli matky jí nikdo upřít nemůže a tu roli matky nikdo nenahradí. Takže kdyby ženská chtěla vysokou politiku dělat, tak ty děti tím budou trpět - tu matku mít nebudou. V dnešní době chodí třeba chlapi na mateřský, ale není to všude. Časem k tomu třeba taky dospějem. Dobré by to bylo tak půl na půl, ale kdyby začaly ženský převažovat, tak něco bude špatně. Ale věřím, že chlap na mateřský by to zoládnul. Ty chlapi to dokážou dítěti dát taky, ale je to jinej pohled. Určitě by se ale nesmělo stát, že ten chlap v rodině úplně chybí, např. když je maminka sama a nemá ani přítele. To dítě potřebuje oba vzory. Je pravda, že žena to dítě porodí, a pokud to dítě miluje a může ho kojit, tak ho kojit bude, a to chlap nezastane - až od určitý doby, takže to první ňuňuňu si s nima stejně užije ta máma. Jsou taky rodiny, kde chlap ženskou bije. Taková ženská pak těžko půjde do politiky. Problém je ale v tom, když dneska slyším, jak děti mluvej, tak se dá dobře odhadnout, co se děje u nich doma. Takže když klouček ve druhý třídě pošle učitelku do ..., je sprostěj a pak přijdou rodiče a drží se za ručičku ... a přitom víme, že ji doma bije. Ale ten kluk, až vyroste, tak bude dělat to samý, protože je to pro něj normální.“ (Hejlová, Domanín)

14.4 Postoje žen

14.4.1 Myslíte si, že ženám obecně znesnadňují vstup do komunální politiky psychické bariéry jako např. nízké sebevědomí, strach a obavy z „mužského světa“, z toho, že ve své funkci nebudou schopné obhájit své znalosti a dovednosti a selžou či si nezískají potřebou autoritu atp.?

U této otázky jsem se setkala spíše se zápornými odpověďmi, tedy že dotazované ženy s výrokem většinou nesouhlasily. Otázkou však je, zda tyto výpovědi nejsou zkresleny subjektivní zkušeností žen. Přece jen ženy, které již v politice působí, musí mít určitou dávku odvahy a sebevědomí. A dokáží pak

objektivně posoudit, zda je, či není tomu i u ostatních žen? Celkem 10 žen odpovědělo na otázku záporně.

„Ne. Člověk se nemá podceňovat - když chce, dokáže vše. Zvláště ženy, které jsou pracovitější a silnější a mohou dokázat více než muži. Člověk si za svůj život může sám z 95 % - každý svého štěstí strůjce. Nízké sebevědomí může mít pouze labilní člověk.“ (Floriánová, Třeboň)

„Ne. To rozhodnutí je sice složitější a takovou tu bariéru v hlavě ženská zezáčátku má. Chlapi ty to určitě nemají. Taky je to o tom, že já jsem šla ze strany, takže takový to jednání, kdy chci prosadit svůj názor a dokážu si ho obhájit, jsem si vyzkoušela tam. Já už jsem vlastně tenhle strach neměla. Dneska už je to i v jiných povoláních, že se ženy umí prosadit i proti tý mužský přesile.“ (Kahounová, Třeboň)

„To si nemyslím. Já si myslím, že ženy, který se rozhodnou angažovat se v politice, se pro tohle rozhodnou a tyhle ty problémy nemají. Je to spíš o tom, aby si řekly, jestli se chtějí vůbec v něčem takovým angažovat, a pak už neřeší to, jestli na to budou stačit, nebo nebudou. ... Spíš bych řekla, že ženy k tomu nemají takovej vztah, nevidí v tom nějakou seberealizaci, a tak nemají důvod, proč by se angažovaly.“ (Libuše Kotilová, Třeboň)

„Pokud má takovýhle zábrany, tak by do toho neměla chodit. Zním plno starostek z malých obcí do 500 obyvatel. Většinou jsou to holky se středoškolským vzděláním, chodí do práce, zvládají starý rodiče atd. Setkáváme se na různých poradách a musím říct, že žádný sebevědomí nechybí. My jsme tady tři ženy a šest chlapů a ta přirozená autorita tady nechybí. Ty chlapi už mají takovou bariéru, že ví, co si můžou dovolit. Vždycky se chovají slušně a nikdy to není o tom, že by tu ženskou sráželi.“ (Širhalová, Lužnice)

„Nemyslím si, že je to důvod, proč je v politice málo žen. To by mi přišlo dost smutný, kdyby to takhle bylo, ale já nedokážu mluvit za ostatní. Možná, že to některý ženy takhle vnímají, ale myslím si, že je to špatně a rozhodně bych si přála pravej opak. Já osobně bych tenhle důvod neměla.“ (Fürstová, Majdalena)

2 ženy byly toho názoru, že výše sebevědomí nezáleží na pohlaví, ale na konkrétním člověku či na konkrétní ženě.

„To je podle mě daný povahou toho člověka. Pokud budu dojička krav a budu mít vysoký sebevědomí, tak klidně půjdu do politiky. A když budu vysokoškolsky vzdělaná, ale budu introvert a doma mě nepodpoří, tak, i když bych to zvládla, to sebevědomí bude tak nízký, že tam do toho jít nemůžu, protože např. budu hlasovat jako někdo jinej. Stejně tak je to i u chlapů. Když bude chlap jezdit s traktorem, ale bude mít zájem, sebevědomí a bude se chtít

na to podívat, tak se to taky naučí. Nemusí hned dělat starostu, ale může dělat řadového zastupitele. Ale když to bude z rodiny, kde ženská má stát u plotny, tak to sebevědomí nebude tak vysoký.“ (Hejlová, Domanín)

„Záleží na povaze konkrétní ženy. Někdo je průbojnější, někdo se stáhne do ústraní, někdo má svůj názor a třeba ho neřekne, protože zná názor toho druhého.“ (zastupitelka 100/1)

6 žen-zastupitelek na otázku odpovědělo kladně.

„Řekla bych, že ženy jsou více sebekritické než muži. Asi potřebují více povzbudit, aby si uvědomily, že mohou věci vykonávat stejně dobře jako muži. Ale pokud už se rozhodnou a do politiky vstoupí, pak si myslím, že tyto bariéry nemají.“ (Ďoubalová, Třeboň)

„Myslím si, že je hodně žen, který se neumí tak razantně prosadit. Mají dobrý přehled, znalosti, schopnosti, ale neumí to nějakým razantním způsobem prosadit. Myslím si, že jim hodně ztěžuje, když se bojí nebo stydí vystoupit na veřejnosti s nějakým názorem a obhajovat si ho, i když třeba postupují správně a dobře. Když potom přijde nějaký konflikt nebo zátěžová situace, tak je to určitě těžší a tu situaci jim to ztěžuje. Ženský jsou od přírody o hodně mírnější.“ (Kolouchová, Lužnice)

14.4.2 Myslíte si, že ženy obecně jeví o komunální politiku menší zájem než muži? Pokud ano, tak myslíte si, že je to jedna z příčin, proč je v politice méně žen než mužů?

Zde se respondentky shodly na 100 %. Všechny si opravdu myslí, že ženy jeví o komunální politiku menší zájem než muži a 9 z nich, že je to kvůli rodinným povinnostem. Podívejme se na jejich výpovědi.

„Myslím, že ano, protože ženský přijdou z práce a maj doma druhou směnu. Nemaj na to čas. Zatímco chlapi přijdou domů, a když vezmu ty obyčejný traktoristy, řidiče zedníky, ..., a jdou do hospody, kde stejně řešej tu politiku. Tak ať to jdou řešit, ať to má nějaký výsledek, na zastupitelstvo. Oni maj čas o tom diskutovat, a proro taky v tej politice o tom diskutujou, než se k něčemu dohrabou.“ (Hejlová, Domanín)

„Tak to je, protože nejsme ještě tak vychovávaný. Spousta žen si pořád myslí, že je to její role být doma a mít nachystaný oběd a večeri, až ten muž přijde.“ (Fürstová, Majdalena)

„Ano, jeví, protože mají víc práce doma. Nejdříve musí nakrmit muže a děti a pak se může zajímat o politiku. Muž tuto povinnost nemá a asi si ji ani nepřipouští.“ (Kotilová, Hrachoviště)

„Na ženách leží chod rodiny. S malými dětmi je to opravdu problém. Ale proč opouštět rodinu a věnovat se politice? Muži mají volnější ruce, zapojují se do politiky dříve. Ženy počkají, až děti dospějí. Možná proto se zdá, že mužů je víc.“ (radní 300/1)

„Zájem trošku menší asi jo. Ale myslím si, že je to daný tou péčí o rodinu, trošičku tou ženskou povahou - ženský se drží trošku zpátky.“ (Kolouchová, Lužnice)

14.5 Působení žen v komunální politice

14.5.1 Myslíte si, že společnost klade na ženu-političku větší nároky než na muže-politika?

Že společnost klade na ženu-političku větší nároky než na muže-politika, si myslí 12 dotázaných.

„Myslím si, že žena-politička je více sledovaná veřejností právě proto, jak ob stojí v „mužském světě“ politiky.“ (Kropíková, České Velenice)

„To si myslím, že ano. Určitě ji ostřeji sleduje. Chlap je chlap a chlap, když někde ujede nebo použije ostřejší slovo, tak se mu to toleruje. K němu to patří, to je normální, ale ženská si musí dát pozor. Určitě je veřejností víc sledována.“ (Širhalová, Lužnice)

„Myslím si, že ano. Lidi si říkají: Když už jsi tam, ženská, tak to musíš dokázat. Společnost ji sleduje kritičtějším pohledem a více toho očekává. Třeba u mužského se chyba přehlídne, ale u ženský určitě ne.“ (Kolouchová, Lužnice)

Jedna zastupitelka si myslí, že je toto pouze ve větších městech.

„Když to promítnu na naši malou obec, tak u nás ne, ale někde možný jo. Hlavně ve větších městech.“ (Štěpánková, Halámky)

Pět žen naopak s tímto názorem nesouhlasilo.

„Ne, pokud se nejedná o nějaký aféry soukromého charakteru, tak ne.“ (Kahounová, Třeboň)

„To si nemyslím, protože společnost to vidí, a většinou ty ženský v politice nedělají takový boty jako ty chlapi.“ (Hejlová, Domanín)

„To určitě ne. Já myslím, že ty nároky jsou stejné. Možná jenom zezáčátku, ale to platí i u mužů-politiků. Když je tam dýl, tak už je to jedno.“ (Brabcová, Staňkov)

14.5.2 Myslíte si, že žena-politička musí vynakládat větší úsilí než muž-politik, aby veřejnosti dokázala, že do politiky patří a že je stejně dobrá jako muž-politik?

Tato otázka je obdobná jako ta předchozí. Kladně odpovědělo již 16 žen.

„Ano, a jsem přesvědčena, že je to tak i v jiných profesích.“ (Ďoubalová, Třeboň)

„Pokud chce být úspěšná, tak asi jo. To je tím, že dělá mužskou práci, a v naší republice ještě platí, že když ženská dělá mužskou práci, tak za to není ohodnocena stejně jako chlap - nemá stejnou výplatu.“ (Hejlová, Domanín)

Nesouhlasily pouze 2 ženy.

„Ne. Tady jde spíše o popularitu a osobnost muže nebo ženy.“ (Toulová, Dvory nad Lužnicí)

„Já bych řekla, že v tý komunální politice musí ukázat celou svoji práci, svůj život, své sny, své názory, stejně jako muž. Lidé ženu v komunální politice sledují. Myslím si, když já budu mít dobrý vztah k dětem, budu dobrá učitelka a budu dobře komunikovat s rodičema, tak je to v podstatě stejný, jako kdybych někde na schůzi měla projev. Myslím si, že lidi ji sledují nejenom při těch politických akcích, ale především při práci nebo vůbec jako člověka v tý obci žijícího.“ (Fürstová, Majdalena)

14.5.3 Myslíte si, že žena-politička musí svým mužským kolegům neustále dokazovat, že do politiky patří a že je stejně dobrá jako oni?

Se vztahy s kolegy to vypadá o něco lépe než se vztahy s veřejností. Tedy alespoň co se výpovědí zastupitelek z Třeboňska týče. Že musí dokazovat svým mužským kolegům, že do politiky patří, uznalo 6 žen.

„Myslím, že i kolegové-muži ženu-političku sledují více.“ (Kropíková, České Velenice)

1 zastupitelka uvedla, že záleží na konkrétním kolektivu a 11 žen výrok zcela nesouhlasilo.

„Ne. Spíš té veřejnosti, ale kolegům ne. Tady je to na malej vsi, všichni si tu tykáme a jsme tu kamarádi. Máme tady v opozici dva pány, kteří vyjadřují své názory, obzvláště ten jeden, ... Ne že by se choval neslušně, ale pořád zpochybňuje to, co člověk řekne, zásadně je proti všemu, buď se zdržuje, nebo je proti, a pokud podá svůj názor, tak je většinou nerealizovatelný. Při tom je to člověk s titulem, kterej, si myslím, je velmi chytrý.“ (Širhalová, Lužnice)

„To si nemyslím, že neustále. Ženy, který se do politiky dostanou a prokážou svoje schopnosti, tak pak už to není takový problém a muži-kolegové ji pak berou.“ (Kolouchová, Lužnice)

„Já ten pocit nemám, a to jsem tam jediná žena. Ta žena přede mnou byla taková, že vařila jenom kafe, tak já jsem musela převzít tu její roli, což mě trochu zlobí. Ale já ho dělám ráda, nemám s tím problém druhým udělat něco navíc. Jinak já samozřejmě musím tou svojí prací ostatní přesvědčovat, že tam nejsem od toho, abych jenom vařila kávu. Ale za těch 5 měsíců bych řekla, že se to změnilo, protože záleží na tom, jestli já jsem schopná přispět nějakým svým názorem do debaty nebo k řešení problémů a záleží na mně, jakou si vybuduju pozici. Jestli to bude to vaření kávy nebo ...“ (Fürstová, Majdalena)

14.5.4 Myslíte si, že muži-politici berou ženu-političku vážně – tedy jako rovnocenného partnera?

Také tato otázka částečně koresponduje s otázkou předchozí a i zde se ženy ve většině případů shodly, že je muži-politici spíše vážně berou. Tento názor sdílí 11 dotázaných. Jedna zastupitelka uvedla: *„To je otázka, jestli chlapi obecně berou ženu jako rovnocenného partnera. To asi ne, takže ani v tej politice. Já bych ale neřekla jako rovnocennýho, ale jako platnýho člena. Oni vědí, že tam nejsem zbytečná.“ (Hejlová, Domanín)*

Čtyři respondentky si myslí, že jak kteří kolegové.

„Částečně. Zase záleží na konkrétních lidech. Když si třeba vezmete, že se sestaví vláda a jsou tam nějaký ženy, tak proč by si je vybírali, když by je nebrali vážně? Tak je asi berou vážně.“ (Libuše Kotilová, Třeboň)

14.5.5 Myslíte si, že je před muži-politiky těžší obhájit si své názory jako žena-politička?

Názory na toto téma jsou téměř vyrovnané. 7 žen si myslí, že je těžší obhájit si své názory před muži-politiky.

„To nesouvisí ani tak s politikou, ale zase se vztahem chlap - ženská. Protože když si ženská chce obhájit svůj názor, tak před chlapem je to obecně náročnější.“ (Hejlová, Domanín)

„Někdy je problém v jiném myšlení. Viz kniha Proč ženy neumí číst v mapách.“ (radní 300/1)

2 zastupitelky jsou názoru, že záleží na situaci, okolnostech, konkrétních mužích atp.

„Neřekla bych jednoznačně ano, nebo ne, spíš jaká je situace a okolnosti. Myslím si, že je to individuální podle složení určitýho zastupitelstva.“ (Kolouchová, Lužnice)

Naopak 8 žen nebere prosazování se mezi muži jako překážku.

„V technických věcech ano, jinak ne. Zatím mě vždycky podpořili. Už jsme tam několik věcí udělali. Když jsem přišla s návrhama, jako vylepšit houpačky, věci do mateřský školky, aby se podpořilo topení v kostele atd., tak nikdy se mi nestalo, že by to shodili. Vždycky to zatím podpořili. Ale nevím, jestli je to objektivní, protože oni mě tam berou trošku, jakože jsem ta snacha toho starosty, takže když my tam jdeme, tak tam nejdu jenom za sebe, ale nejdřív to prodiskutuju se starostou – tchánem, a oni to berou, jakože je to náš společnej názor.“ (Fürstová, Majdalena)

„Jestli máte silnej hlas, tak ne. ... Spíš ne. Nesmíte se nechat odstrčil, ale to je všude. To není jen v politice.“ (Kahounová, Třeboň)

14.5.6 Napadá Vás nějaký speciální „recept“, jak před muži uspět a jak se mezi nimi v politice prosadit?

„Receptů“ se mezi odpověďmi objevila celá řada. Některé ženy by mužům doslova podlézaly a nadbíhaly. Uváděly nápady, jako např. být ochotná, vstřícná, pracovitá, nečekat a být aktivní, respektovat je atd.

„Chovat se slušně a asertivně, být pracovitá, ochotná, nečekat, ale být sama aktivní, snažit se zabránit špatným věcem.“ (Floriánová, Třeboň)

„Zbytečně je nedráždit hloupostmi.“ (Kotilová, Hrachoviště)

Častěji však padaly názory jako chovat se asertivně, jasně vysvětlovat problémy a své názory, chovat se přirozeně, nepřetvařovat se, uplatňovat své znalosti a schopnosti, neustupovat, trvat si na svém, vzdělávat se atd.

„Být důsledný a trvat si na svém. Muži maj určitě na některý věci jinej názor než vy. Ženská má vždycky větší sociální citění než ten mužskej. Myslím si, že právě když jste důslednej, tak vás začnou slyšet.“ (Kahounová, Třeboň)

„Žena v politice může uspět díky svým znalostem a schopnostem. Spoléhat se na nějaké „ženské zbraně“ by nebylo ani vhodné, ani rozumné.“ (Kropíková, České Velenice)

„Je třeba, pokud se řeší nějaký problém, tak ho při diskusi vysvětlit jasně a tu práci podávat tak, aby byla srozumitelná i těm druhejm.“ (Libuše Kotilová, Třeboň)

„Zajímat se o věc, znát to, co dělám, snažit se to dělat dobře, rozumět tomu, chovat se přirozeně - to je hrozně důležitý - a hlavně znát tu problematiku a pak se to samo vyřeší.“ (Širhalová, Lužnice)

„Já si myslím, že se vždycky vyplatí v komunální politice, a nejen v komunální politice, solidní vztahy, ale zase lidem neustupovat. Když např. přijdou a ohromí vás nějakou znalostí, tak recept je to, že žena by se měla neustále vzdělávat, obnovovat si znalosti, získávat informace. To si myslím, že je recept, čím může žena uspět. Nemůže zůstat na místě. Když např. budeme v zastupitelstvu projednávat záležitosti, který se týkají silnice nebo nějaký stavby chodníků, tak já osobně o tom málo vím. Co udělám předem? Já si to zjistím. Zeptám se toho, kdo to ví. To je to, co ženská musí - najít si způsob, musí mít informace, nemůže sedět, čekat a říkat si, tak teď do toho mluvit nebudu, protože to nevím. Nebudu říkat svůj názor, ale zjistím si ho někde jinde. U odborníků.“ (Kolouchová, Lužnice)

„Bejt taková normální, přirozená, nepřetvařovat se a nedělat ze sebe kdovíco. Být vstřícná jak k zastupitelům, tak k lidem, který jsou v obci na stejné úrovni. Když se budu chovat rovně a budu taková, jakou mě znají, tak v tej politice uspěju, pokud tedy o to budu mít zájem.“ (Štěpánková, Halámky)

Celkově ani nelze říci, která myšlenka padla nejčastěji. Všechny totiž byly vyřčeny maximálně třikrát, což nelze vůbec zobecňovat a brát je jako nejčastější.

Pouze dvě ženy uvedly, že by uplatnily nějakou formu „ženské taktiky“.

„Stejně jako v domácnosti. Když chci, aby chlap něco udělal, tak mu to nesmím rozkázat, ale musí to vypadat tak, že je to jeho nápad. Když já potřebuju, aby se něco dělo, tak tomu chlapovi se to musí podsunout. Nemůže ženská říct: To je můj nápad a ten je dobřej. Chlap, když uvidí že, je to dobřej nápad, tak bude hůř skousávat to, že na to nepřišel sám. Když to má fungovat, tak je lepší ho natuknout, až na to přijde sám. Pak je to výbornej nápad a konečně to bude tak, jak to ta ženská chtěla. Když bude ta ženská nad těma chlapama a bude jim rozkazovat ... Musí říkat „my musíme“. A ne „ty to děláš špatně a budeš to dělat tak, jak to chci já!“ Viz v historii Libuše. Musela si vzít Přemysla, jinak by ji neposlouchali.“ (Hejlová, Domanín)

14.6 Přínosy žen do komunální politiky

14.6.1 Myslíte si, že muži-politici dělají politiku jinak než ženy političky? Případně jak a v čem?

Zajímavější již byly odpovědi na tuto otázku. Většina žen našla alespoň něco, čím se muži od žen při výkonu své politické funkce odlišují.

Suverénně nejčastěji se objevovaly odpovědi typu, že jsou muži tvrdší, razantnější, nekompromisnější atp., a to celkem sedmkrát.

„Asi jsou razantnější než ženy. S tím jejich sociálním cítěním je to taky jiný. Oni ne, že by ho neměli, to samozřejmě mají, ale když se mluví třeba o rozvedených rodičích, kdy zůstane matka-samoživitelka, tak vy s ní cítíte jako žena, zatímco oni sice vidí, že je jí třeba pomoci, ale nedokážou se do jejich pocitů vžít.“ (Kahounová, Třeboň)

„Myslím, že muži-politici dělají politiku tvrději a možná nekompromisněji než ženy a, jak jsem už řekla, ženy jednají možná více citově a intuitivně.“ (Kropíková, České Velenice)

Druhé místo zaujalo technické myšlení, které k mužům neodmyslitelně patří dle pěti dotázaných žen.

Padlo také několik silně záporných vlastností, a to:

- dokážou hodiny mluvit o ničem a nic nevyřešit – jedenkrát: *„Chlapi umějí v politice hodiny mluvit o ničem. Hodinu mluvit a nevyřešit nic. Akorát rozebírat problém.“* (Hejlová, Domanín),
- jsou ješitní - jedenkrát,
- povyšují se nad ženy – jedenkrát,
- chtějí se zviditelnit se a získat nějakou pozici – jedenkrát: *„Chlapům jde možná víc o to, aby se zviditelnili a získali nějakou pozici.“* (místostarostka, 100/1),
- propagují více své „mužské“ zájmy – jedenkrát: *„Určitě ji dělají jinak. Jedou si po takové svojí chlapské linii. Když by např. žena chtěla, aby se udělalo něco víc do kultury, tak oni mají takovou tendenci upřednostňovat svoje zájmy. A ženský počkej. Zvláště na těchto malejších vesnicích jsou důležitý fotbalisti a hasiči a ženy jsou jakoby v pozadí. Vždycky se ale u nás dohodneme na kompromisu a všem se nakonec vyjde vstříc.“* (Štěpánková, Halámky)

Ostatní mužské vlastnosti či názory na „mužskou politiku“ se vyskytovaly velmi zřídka, maximálně dvakrát, a sice:

- umí být více „nad věcí“,
- nezabředávají tolik do podrobností,
- „já to vymyslím a vy to udělejte“,
- když muž ujede, tak se to spláchne,
- více u nich funguje „systém“ kamarádství, známostí a kontaktů,
- kladou si veliké cíle,
- jsou racionálnější,
- řeší věci rychleji,
- nevidí věci do takových důsledků,
- jsou rozhodnější,
- jsou psychicky odolnější.

„Chlapi mají dobrý nápady, jsou operativní, organizačně schopný, dělají věci trošku s nadhledem a jsou taková velkorysejší - já to vymyslím a vy to udělejte. Ale samozřejmě to neplatí obecně. Pak si myslím, že jsou muži razantnější, i když někdy ujedou, tak se to spláchne, toho jsme svědci dnes a denně. Myslím si, že kdyby takhle ujela žena-politička, tak by to bylo kritizováno víc, než kdyby to udělal ten muž.“ (Širhalová, Lužnice)

„U nich určitě funguje takovej ten systém kamarádství a známostí. Chlapi jsou jako určitá parta lidí. U žen toto tolik nefunguje, protože je jich v politice míň, a řekla bych, že jsou v mnohým případech takový osamocení. Ty chlapi mají větší kontakty a daleko víc možností spolu trávit čas. Ta ženská je přece jen trošku víc vázaná tou rodinou.“ (Kolouchová, Lužnice)

„Dělají ji určitě racionálněji, protože jsou racionální. Věci řeší rychle. Já si myslím, že na jednu stranu je to dobře, ale zase nemají ten rozměr někdy vidět věci do takových důsledků a mít takovou citlivost, co to přinese, jak to může odpadnout, jaký to má pozitiva, jaký negativa. A to si myslím, že zase je schopná žena. Chlap se na to dívá technicky: Má problém a hledá nejjednodušší způsob, jak ho vyřešit. Žena taky chce, aby to bylo řešený, ale aby to opravdu něco přineslo. Když např. budu mluvit o školce, tak aby si děti na tom užily atd. Muži můžou říct: To není potřeba, aby se děti houpaly na takovejch houpačkách. Žena: Ale ono to rozvíjí to a to, ty děti se tam budou cejtit dobře, bude to mít určitej dopad. My můžeme předložit lidem, že tu máme tahle vybavenou školku, rodiče si to mezi sebou řeknou, někdo

další se sem přihlásí ... To je ten pohled, který sem přináší žena. Nám jde o to, aby tu těch dětí bylo co nejvíce, aby ta obec byla příjemná pro mladý rodiny. Když budou vidět, že dětem je tu dobře, tak daj děti i do školy, a řeknou si, tady v tý Majdaleně je pěkně, tak se zkusíme zeptat, jestli tu není nějaký pozemek, když se budou rozhodovat, že budou stavět. Tenhle proek sem přinášej často ženy, protože maj obecně sociální cítění.“ (Fürstová, Majdalena)

Čtyři ženy neviděly odlišnosti ani tak mezi pohlavími, jako mezi samotnými lidmi.

„Co člověk, to jiný přístup, jiný názor. Tak je to ale dobře, ne? Muž od muže se liší a nejen názory, natož pak od ženy. Když dva dělají totéž, není to totéž.“ (radní 300/1)

„Já si myslím, že záleží na konkrétní osobnosti, zkušenostech a vlastnostech člověka. Pak mohou muži i ženy řešit danou věc podobně nebo úplně jinak. Nedá se to zobecnit.“ (Ďoubalová, Třeboň)

„Ono to spočívá v samotný podstatě muže a ženy a není to všechno černobílý. Je spousta žen, který můžou mít až takový mužský myšlení a naopak jsou muži, kteří jsou takový zženštlí. Takže záleží na tom, jakou svojí podstatou lidi jsou a i tak uchopěj ten problém.“ (Libuše Kotilová, Třeboň)

14.6.2 Jak si myslíte, že by vypadala politika, kdyby v ní byly zastoupeny pouze ženy? Myslíte si, že by byla odlišná od té mužské?

Že by byla čistě ženská politika odlišná od té dnešní zatím spíše mužské, si myslí 18 žen a všechny jsou toho názoru, že by to nebylo dobré. 10 žen navrhlo ideální poměr. Sedm z nich by chtělo mít v politice polovinu žen a polovinu mužů. Ostatní tři by raději viděly v politice o něco více mužů – většinou tak 60:40 nebo 2/3 : 1/3.

„Já bych to asi vidět nechtěla. Nemyslím si, že by to bylo dobře. Ten chlap má určitě "větší tah na branku". A ten poměr? Ani ne půl na půl, tak třetina na dvě třetiny. Opravdu si to tak myslím, protože ta ženská, ať se tomu věnuje sebevíce, tak vždycky se může stát něco, co ji z tý práce vytrhne - nějaký rodinný problémy - a ať chce, nebo nechce, tak začne dávat přednost rodině - to je samozřejmý - a ten chlap takový problém určitě nemá.“ (Kahounová, Třeboň)

„Odlišná by byla určitě. Ženy dneska jsou na takové úrovni, že zvládají všechny obory atd. Já musím říct, že mi to technicky až tak moc nemyslí, tak jsem ráda, když mám nějaký nápad, že např. potřebujeme to a to, tak si vezmu nějakýho chlapa a ten mi řekne: Ano půjde to, uděláme

to tak a tak, nebo ne, to by bylo neschůdný. Já ze svojí zkušenosti bych ty chlapy v tej politice ráda viděla, aspoň v tej komunální. Když se vrátím zpět do roku 2002 k těm povodním, tak ty chlapi byli perfektní. Tady by ženský, co se týče té organizace kolem toho, vůbec neobstály. Já jsem seděla na úřadě u telefonu, přijímala jsem nabídky atd. a oni zvažovali, kam, co a jak použijem, co je třeba prokopnout, támhleto je třeba přivézt. Tam ty chlapi skutečně sehráli dominantní úlohu. Doufejme, že už se nám to opakovat nebude. Ale jsou potřeba i v těch "dobách míru", kdy je potřeba navést nějaký ten recyklát do cesty - hodí se to tam, nehodí se to tam. Já vím, že je to tam třeba dovést, že je to tam potřeba, ale jestli je to tam vhodný, tak na to se zeptám toho chlapa." (Širhalová, Lužnice)

„Myslím, že by byla odlišná a asi by nebyla úplně dobrá, protože ženy dohromady by zase došly k takovým někdy ne zcela reálným požadavkům. A obráceně. Určitě by to bylo odlišný, ale zase by to nefungovalo správně. Kolikrát si stěžuju, že ty mužský to dělaj blbě, ale musí se to mezi nima vytríbit. Každý názor je jinej a mezi tím postupem žen a mužů je rozdíl.“ (Kolouchová, Lužnice)

„Jenom to ne! Oni by ženský potom sklouzly k monotematickým věcem o ženskejch - oblečení, děti, dovolená ... Oni, ne že by to ženský nevoládly, ale když budou jen samý ženský ... To je stejný jako, proč je třeba cpát ženský mezi chlapy. Ty chlapi by totiž taky sjeli. Celkově bych tam nechala víc těch chlapů, tak čtyřicet na šedesát, protože, ať si říká, kdo chce, co chce, řízení obce nebo města jsou pořád z 80 % technický věci a většina ženskejch nejsou technický typy. A silnice, úklid silnic, kanalizace, stříhání stromů, sekání trávníků ... to nejsou vyloženě ženský práce. Ne že by ženská nevěděla, jak to udělat, ale proč by ona řešila takový .. Ale když jde o rozpočet, do toho ženská vidí možná i líp než chlap.“ (Hejlová, Domanín)

„Myslím si, že by to vypadalo trošku jinak. Myslím si, že by se tam tak blbě nedohadovaly. Ale dobrý by to taky nebylo. Poměr bych navrhovala aspoň půl na půl.“ (Maryšková, Novosedly nad Nežárkou)

Pouze jedna dotázaná žena se domnívá, že by politická scéna složená pouze ze samých žen byla téměř stejná.

14.6.3 Myslíte si, že ženy-političky musí přejímat mužské vzorce chování, aby mohly komunální politiku úspěšně vykonávat a aby se v ní prosadily?

Ženám-političkám byly položeny dvě otázky týkající se jejich ženskosti a přejímání mužských vzorců chování. Ač teorie často uvádí, že ženy v politice mají

tendence k tomuto chování, třeboňské zastupitelky si to v převážné většině případů nemyslí. S výrokem, že politika ubírá ženám ženskost, nesouhlasilo 15 dotázaných a s výrokem, zda ženy musí přejímat mužské vzorce chování, aby byly v politice adekvátně přijaty, dokonce 17.

„Proč by to dělala? Právě to, že je ženou, ji činí odlišnou i v názorech, nápadech. Nikde není žádný model ideálního muže politika, který by byl hoden napodobování.“ (radní 300/1)

„To si nemyslím. Ale myslím si, že určitě musí být tvrdší, než ve skutečnosti jsou. Pořád musí být ve střehu, ale záleží taky na povaze ženy.“ (místostarostka, 100/1)

Dvě respondentky si myslí, že do určité míry ano.

„Určitě je nemusí přebírat úplně. Protože když by je přebíraly úplně, tak by bylo vidět, že je kopírují. Ale částečně je přebírat musej, protože se mezi nima pohybují a musej s nima jednat. Nemůžu chtít, aby oni šli na moji úroveň. Já musím jít na tu jejich, protože je jich tam víc. Když by to bylo naopak, tak se přizpůsobí chlap. Ne kvůli tomu, že by s ženskýma nevydržel, ale on by jinak zůstal sám. A to je daný v jakékoli společnosti.“ (Hejlová, Domanín)

Jedna zastupitelka si myslí, že záleží na povaze konkrétní ženy.

Otázkou je, zda jsou tyto výpovědi opravdu objektivní, tedy zda opravdu ženy nepřejímají mužské vzorce chování a zachovávají si svoji ženskost, nebo jestli ženy tyto vzorce přejímají, aniž by si to uvědomovaly. Přibližně stejné odpovědi na obdobnou otázku však vyšly i v anketě Ministerstva práce a sociálních věcí „Analýza nízkého počtu žen v politických rozhodovacích funkcích“ [34].

14.6.4 Jaké vlastnosti a schopnosti mohou na rozdíl od mužů podle Vás ženy uplatnit v komunální politice?

Dotazované ženy sestavily svými odpověďmi širokou škálu vlastností, které může žena uplatnit v politice. Většinou jsou to mnohem „jemnější“ vlastnosti, než které prisuzovaly výše mužům. Přehled těchto vlastností ukazuje následující tabulka.

Tab. 14-2 Ženské vlastnosti uplatnitelné v politice dle zastupitelek Třeboňska

Vlastnost	Počet odpovědí	Vlastnost	Počet odpovědí
Schopnost empatie (vcítit se), schopnost naslouchat a porozumět	7	Poctivost	1
Citlivost	6	Praktičnost	1
Sociální cítění	6	Schopnost domluvit se	1
Vztah k rodině	5	Schopnost respektovat druhé	1
Trpělivost	4	Schopnost umět dobře rozdělit a využívat čas	1
Pečlivost	3	Schopnost uvažovat v souvislostech	1
Diplomatická	2	Smysl pro pořádek	1
Dotahují věci do konce	2	Statečnost	1
Pracovitost	2	Tvořivost	1
Schopnost uplatnit svůj vzhled a "ženské zbraně"	2	Větší informovanost o dění v obci	1
Smysl pro spravedlnost	2	Větší pocit zodpovědnosti	1
Intuitivnost	1	Výřečnost	1
Jiná logika	1	Žena dokáže dělat víc věcí najednou	1
Nezaujatost	1		

Suverénně zvítězily vlastnosti jako schopnost empatie, citlivost, sociální cítění, trpělivost a pečlivost.

„Statečné, perou se za pravdu, mají smysl pro spravedlnost, vyšší sociální cítění, umí lépe a intenzivněji rozdělovat a využívat čas (díky rodině), jsou pracovité.“ (Floriánová, Třeboň)

„Mně kamarádi říkají, že jsem ženská v kalhotách, takže já jsem takovej špatnej příklad, abych to srovnávala a zobecňovala. Určitě tam ale ženy můžou vnést víc takovýho toho porozumění, vzájemnýho respektování a pochopení. Pak určitě tu schopnost vcítit se do problémů druhých. To si myslím, že ty muži tolik nemají a to přemejšlení u nich je taky trošku jiný. Dále větší schopnost domluvit se a komunikovat. Ale to si myslím, že platí v každým jiným práci, a je dobře, když jsou ty dvě skupiny takhle trošku smíšený.“ (Libuše Kotilová, Třeboň)

„Nechci mužům žádným způsobem křivdit, protože je jich spousta, před kterými bych smekla a opravdu jsou perfektní. Ženský jsou ale pečlivější a dotahují věci do konce. Ale všude jsou výjimky, který potvrzují pravidlo. Mám tady paní doktorku Krajíčkovou, která tady pracuje na základě dohody o pracovní činnosti a která dává do kupy veškerou administrativu, protože je to právníčka. Dělá kupní smlouvy, smlouvy o smlouvách budoucích atd. Pak je tu stavební

technička paní Ševčíková. Ta pracuje na základě živnostáku. Jednou tady byly tyhle ty dvě, já a paní Kolouchová a přišel sem nějaký pán a povídá: „Tady je to samá baba.“ A paní doktorka mu říká: „Proto to tady taky šlape.“ A musela jsem jí dát za pravdu, protože ty ženský jsou fakt takový preciznější. Já vím, že se asi moc nedá spojovat cit a politika, ale ženy třeba i trošičku do politiky vnášejí takovej ten jemnější a lidštější přístup, zajímají je sociální záležitosti. Možná jsou i takový diplomatičtější. Na nějaký kouzlo osobnosti se už asi nehraje, i když možná by to tam malinko mohlo hrát roli.“ (Širhalová, Lužnice)

„Já myslím, že ženy nejsou tak agresivní při jednání. Jsou schopný nehnat situaci na ostří nože za každou cenu. Muži někdy, když už zjistí, že nemají pravdu, tak nedokážou ustoupit, jsou takový paličatější. Ženský jsou schopnější vyslechnout názor toho druhýho a zvážit, jestli náhodou nemá pravdu. To trošku souvisí s postavením ženy jako matky, protože neustále musíme poslouchat, co po nás děti chtějí a oni třeba někdy mají pravdu. Jsme takový trpělivější a ochotnější vyslechnout názor toho druhýho, popřemejšlet, jestli by to nešlo po jeho, a někdy třeba i ustoupit z důvodu, že je třeba se dohodnout.“ (Kolouchová, Lužnice)

„Myslím si, že jsou ženský trošku tvořivější. Je to o tom, že ženská dokáže dělat pět věcí a chlap jen jednu. Proto ženská dokáže uvažovat víc v souvislostech a docvakne jí to. Ale ne že by to bylo takhle jednostranný. Jak se říká: Ženská za volantem, auto bez řidiče, a přitom je spousta skvořejch řidiček. Stejně tak chlapi. Jezdí dobře, ale jsou i chlapi, který posadit za volant je nebezpečný. Chlapům, bych řekla, chybí taky diplomatičnost, empatie. Třeba když něco potřebuju, nemůžu sledovat jen ten svůj cíl a hned na něj vystartovat nebo mu naslibovat hory doly. Prostě nemyslet jen na sebe, ale i na toho druhýho.“ (Hejlová, Domanín)

„My ženský jsme do života stavěný prakticky těmi mateřskými a ochrannými pudů a na tu politiku se díváme jinýma očima. Jsme daleko víc srdečnější hlavně díky tomu, že se musíme starat o děti. Pak jsme taky výřečnější.“ (Brabcová, Staňkov)

14.6.5 Jaké mohou být podle Vás přínosy žen do komunální politiky na rozdíl od mužů?

Nad konkrétními přínosy žen do politiky musely dotazované ženy přemýšlet více, a tudíž jich už není takové spektrum jako typicky ženských vlastností. Nejčastěji

viděly respondentky přínosy žen v sociální oblasti a v péči a zájmu o rodiny a děti. Tuto odpověď uvedlo 13 žen.

„Mohou upozornit na témata nebo oblasti, které jsou jim bližší a které by muži možná nepreferovali. Například zlepšení péče o hendikepované jedince, pomoc sociálně slabším apod.“
(Ďoubalová, Třeboň)

„Ministři si vymyslí nesmyslný zákony a ženský se pak snaží, aby to šlo ruku v ruce s praxí, aby to mělo přínos i pro rodiny.“ (Širhalová, Lužnice)

„Ženy vyplňují to, co potřebují rodiny denně k běžnému životu. Řeší sociální problémy, jako např. zdravý prostředí, aby svítily lampy na ulici, protože děti se vrací večer potmě domů, aby školy byly blízko, aby byly děti v bezpečí. Ženský jsou takový víc citovější a to do té politiky vkládají.“ (Kolouchová, Lužnice)

„Uplatnění najdou ženy určitě v činnostech pro děti, sociálních věcech, při řešení sousedských problémů. Ženská ví víc, zolášť když je místní. Díky tomu člověk taky pozná, jak s kým jednat.“ (Hejlová, Domanín)

Častý přínos žen do politiky byl viděn právě v přínosu „něčeho jiného“ – jiného úhlu pohledu, jiné logiky, jiných vlastností. Tuto odpověď uvedlo 12 dotázaných.

„Hlavně je to ten ženskej prvek, ten druhej úhel pohledu. A ženy ten mužskej styl malinko narušují. Protože když se pojede pořád ve stejným stylu, tak se to jednou zadře nebo nabourá. Jak říkal Werich: My to máme s manželkou rozdělený. Já řeším takový ty důležitý věci jako náš postoj k Tchaj-wanu a moje žena řeší takový ty bezvýznamný věci jako, co s vydělanýma penězma, co se nakoupí atp. Z toho plyne, že ženský řešej běžný každodenní věci a právě kvůli tomu je možná dobře, že se do té politiky dostaly. Ale furt je jich tam málo.“ (Hejlová, Domanín)

„Za přínos určitě považují, že na problém je nahlíženo z obou stran a muži i ženy se snaží najít kompromis přijatelný pro všechny.“ (Toulová, Dvory nad Lužnicí)

„Zase by to bylo trošičku o něčem jiným. Ale myslím, že by se dokázaly hádat zrovna tak, jako se hádají teď. Byl by tam trošku jinej úhel pohledu.“ (Maryšková, Novosedly nad Nežárkou)

Ostatní odpovědi byly zmíněny už jen třikrát či méně. Byly uvedeny přínosy typu:

- „zkrášlování“ obce (estetická úprava veřejných prostranství, výzdoba, nástěnky atp.)
- zabývání se každodenními věcmi a maličkostmi, které se mohou jevit jako nedůležité,
- umění hospodařit díky zkušenostem z rodiny,
- přínosy do kulturní oblasti.

„Někdy ženy řeší i takový ty prkotiny typu „tenhle vánoční strom je ošklivej, ten já nechci“, ale i to je důležité.“ (Hejlová, Domanín)

„Já si myslím, že přínos je v tom, že ženy myslí trošku víc než muži na věci, který nejsou zdánlivě obrovský a důležité. Zabývají se víc maličkostma, který jsou v obci ale hodně důležitý třeba pro takovej běžnej denní fungující život. Chlapi si naopak kladou veliký cíle. Pro ně je důležitější postavit zimní stadion nebo silnice. Tím nemyslím, že to není důležité.“ (Kolouchová, Lužnice)

Kapitola 15

SHRNUTÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI

V čem vidí zastupitelky měst a obcí Třeboňska hlavní bariéry uplatnění žen v komunální politice? Vnímají vůbec takové ženy tyto bariéry? Co dle jejich názoru nejčastěji ženy motivuje ke vstupu do komunální politiky? V čem vidí tyto političky přínos svého pohlaví do komunální politiky? ...

15.1 Bariéry

Jako objektivní dotazující a pozorovatel mohu říci, že dotazované ženy již v politice působící nevnímají nijak výrazně bariéry přístupu k této funkci. Jsou to ženy, které tuto bariéru již překonaly, a nemusí se jí tudíž významněji zabývat. Pokud taková bariéra existuje, tak ženy na její odbourání spíše rezignovaly a smířily se s ní. Otázky bariér vstupu při rozhovoru více řešily respondentky s vyšším sociálním cítěním.

Jako největší bariéru vstupu, ale poté i výkonu politické funkce, vnímají dotazované ženy zcela určitě péči o rodinu, děti a domácnost, která stále leží ve velké míře na bedrech ženy. Řešení v této oblasti však ženy nacházely velmi obtížně. Přenést více zodpovědnosti na partnera je těžké právě z důvodu zaběhnutých kolejí domácnosti. Žena žijící v rodině, kde je zvykem, že je to ona, kdo zabezpečuje chod domácnosti, vaří, uklízí, pere, ..., bude velmi těžko zapojovat do těchto činností partnera, který je dvacet let zvyklý chodit pouze do práce a mít na stole teplou večeři. Pokud by se tak stalo, vyplynulo z mnohých výpovědí, nemohla by se žena na takového muže spolehnout, že tyto činnosti opravdu zajistí.

Dle největšího počtu žen se tyto bariéry budou postupně prolamovat tím, jak budou do života dospělých vstupovat nižší věkové ročníky, které si opět budou vytvářet své nové zvyklosti soužití založené na vzdělání, zkušenostech a inspirování

se např. v zahraničí či v médiích. Že je na tomto řešení něco pravdy, je patrné i z výpovědí různých věkových kategorií zastupitelek. Ty mladší již mají práce rozdělené v domácnosti trochu rovnoměrněji než ženy přibližně nad 50 let věku. V mladších rodinách se již manžel zapojuje do domácích prací více. Sice to není přesně v padesátiprocentní míře, ale pokrok je zde určitě znát.

U mladších zastupitelek se též několikrát objevil názor, že za „nálepku“ žena rovná se matka, si ženy často mohou samy. *„Především ženy by měly změnit svůj pohled na sebe. Ony se stylizují do role matek a do role takových jakože ... Kolikrát žena sama má takový představy jako, že nemůže jít do politiky, když doma nemá naklizené na 120 %. Ale to je otázka toho, co chci, co je důležitější.“* (M. Fürstová, zastupitelka Obce Majdalena)

Řešení odlehčení domácích prací a péče o závislé jedince se samozřejmě nabízí např. v podobě paní na hlídání dětí či jiných placených služeb – žehlení, úklid apod. Tento trend však opět čeká na „dozrání“ a hlavně na dostatečné příjmy.

Ačkoli ženám starost o rodinu brání ve větším kariéřním růstu, nechtějí se ženy této role vzdát. Mnoho z nich, a to bez rozdílu věku, vyslovilo názor, že by si žena měla zachovat alespoň některé dosavadní součásti mateřské role. Tzn. pokud žena porodí dítě a miluje ho, tak by měla jít kariéra do určité míry stranou.

A jak je to s podporou ze strany ostatních členů rodiny? Nejen pasivně, jak tomu bylo u starosti žen o rodinu, ale i aktivně, může rodina znesnadňovat ženě vstup do politiky. V horším případě jí to zakáže, v lepším případě ji do politiky pustí, ale domácí práce stále nechá na ní. Co si o této bariéře myslí dotazované ženy? Podpora rodiny je dle jejich názoru velmi důležitá. Většina z nich s nedostatkem podpory ze strany rodiny problém nemá. Často si však myslí, že ne v každé domácnosti to funguje stejně.

Za mnohem menší překážku považovaly ženy názory a postoje společnosti k ženám v politice. Dotazované političky spíše odhadovaly, co si může společnost myslet. Avšak dle jejich výpovědí není patrné, že by mínění společnosti braly nějak výrazně v potaz, a při vstupu do politiky tuto otázku nijak významně neřešily. Každopádně pokud by společnost potenciální političky více podpořila a ženapolitička by nebyla něčím výjimečným, určitě by to mnohým dalším dodalo více odvahy.

Mezi dotazovanými ženami také významně převládá názor, že ženy mají o komunální politiku o něco menší zájem než muži, a to hlavně z důvodu péče o rodinu. Nepovažují to však za významnou překážku.

A jak je to s bariérami znesnadňující ženám-političkám výkon této funkce? Patří sem zejména vztahy s kolegy a veřejností. Většina žen se domnívá, že jsou na ni ze strany veřejnosti kladeny větší nároky, než na muže vykonávající stejnou funkci. Společnost ženu sleduje a monitoruje více a kritičtěji hodnotí její nezdary. Se vztahy s kolegy je to mnohem lepší. Zde si ženy nemyslí, že by jim musely dokazovat své kvality či že by měly problém s tím, že je kolegové-muži neberou vážně. Někdy se ale objevil názor, že toto může existovat na úrovni vrcholové politiky.

„Recept“ většiny žen-zastupitelek, jak se mezi kolegy-muži prosadit, nespočívá v žádných intrikách, „ženských zbraních“ či přetvařování se. Naopak, důležité je chovat se přirozeně, nepřetvařovat se, uplatňovat své znalosti a schopnosti.

15.2 Motivace

Pokud odbouráme všechny bariéry vstupu, je pro ženy důležitá motivace, proč vlastně do této činnosti jít. Na úrovni komunální politiky se o velkém finančním ohodnocení příliš hovořit nedá, snad pouze na postech starostů a místostarostů. Dotazované ženy nejčastěji vyslovily názor, že ženy, a nejen ženy, vstupují do komunální politiky, protože chtějí něco změnit ve městě či obci. Nechtějí se jen dívat a kritizovat politiky z povzdálí, ale samy se chtějí zapojit do veřejného dění a spolupodílet se pěstování veřejného blaha. Důležité pro ně také bylo udělat něco pro místní lidi. Touha po zviditelnění se či touha po seberealizaci u nich příliš velkou roli nehrála. Otázka je, do jaké míry dotázané ženy své motivy odhalily.

Stále však tento motiv není natolik silný, aby ženu dovedl do politiky. Samotné ženy se příliš do politiky nehrnou, možná i to může být velká příčina, proč je jich v politice tak málo. Nejčastěji jsou ženy osloveny kandidujícími stranami, což může být pro ženy velmi povzbudivé, protože dle respondentek strany nejčastěji osloví ženy, které jsou oblíbené, schopné, veřejně známé či mají zaměstnání, jehož činnost s komunální politikou koresponduje. Často je zmiňován i důvod, aby strany měly na kandidátkách dostatečný počet žen. Tento systém však mají zavedeny pouze

některé strany, a to hlavně na státní úrovni. V procesu vstupu ženy do komunální politiky hrají tedy významnou roli tři faktory:

1. Žena musí chtít,
2. musí být schopná, oblíbená či mít vhodné zaměstnání a
3. musí být oslovena.

Jedna z otázek byla, zda ženám ztěžuje vstup do komunální politiky nízké sebevědomí. Odpovědi byly z větší míry záporné. Je tomu však takto i ve skutečnosti? Kdyby ženy měly vysoké sebevědomí, nedraly by se o post v komunální politice více a nečekaly, až je někdo osloví?

15.3 Přínosy žen do komunální politiky

Tyto přínosy se odvíjí od typických ženských vlastností. Ač některé ženy vyslovily názor, že vlastnosti se liší u každého jedince a nezáleží na pohlaví, nemohu bohužel souhlasit. Každé pohlaví má nějakou biologickou podstatu, od které se odvíjí další vlastnosti a schopnosti. I když zcela jistě existují ženy, které vynikají v mužských profesích, stejně jako muži, kteří mohou být trochu zženštělí, nelze mezi pohlavími určité odlišnosti nepostřehnout.

S muži jsou spojovány přívlastky jako tvrdost, razantnost, nekompromisnost, technické myšlení apod., s ženami naopak schopnost empatie, citlivost, pečlivost a trpělivost. Z těchto vlastností pak mohou vyplynout i přínosy žen do komunální politiky. Nejčastěji byly zmiňované přínosy do sociální oblasti, tzn. zejména péče o rodiny, děti a handicapované, a přínosy do kultury. Ženy se mnohem více než muži zabývají maličkostmi a každodenními věcmi, které se mohou na první pohled jevit jako nedůležité. Tímto přístupem významně přispívají do oblasti kvality života, zvláště jeho sociálních složek.

Závěr

Nyní začíná kapitola, kterou se mám „rozloučit“ se svou diplomovou prací, s kterou jsem trávila posledních dvanáct měsíců. Zpočátku to byla „pouze“ práce, která má zakončit mé studium na Vysoké škole ekonomické v Praze. Studium různých knih a materiálů jsem se však začala ponořovat hlouběji do této problematiky, začala jsem poznávat postavení žen v historii, které to vůbec neměly lehké, koncepce jednotlivých politických stran, zákony, různé neziskové organizace zabývající se touto problematikou, myšlení žen, jehož pochopení a analýza jsou pro tuto práci velmi důležité. Největší zkušeností a přínosem, a to i do manažerské praxe, pro mě byla praktická část, konkrétně jednotlivé rozhovory se zastupitelkami komunální politiky Třeboňska. O některých jsem dříve četla v různých zpravodajích či je znala z doslechu. Skutečný názor si však člověk udělá až, když je pozná osobně. Některé ženy jsou opravdu skutečné osobnosti na svém místě.

V závěru diplomové práce bych ráda srovnala teorii s praxí, tedy to, o čem jsem psala v teoretické části, s tím, co jsem vyzkoumala v praktické části. Teorie nabídla široké spektrum a analýzu různých bariér, které mohou ženám vstup do politiky znesnadňovat, případně jim působení v této funkci ztěžovat. Patřily mezi ně stereotypní postoje společnosti, které ženu spojují s rolí matky či v některých případech tvrdí, že se žena do politiky nehodí. Jako bariéra byly zmíněny i postoje samotných žen, které o politiku nejeví dostatečný zájem či mají strach do ní vstoupit. Samotný výkon politické funkce mohou ženám ztěžovat samotní političtí kolegové či kritika společnosti.

Po vyhodnocení praktické části však mohu říci, že ne všechny bariéry jsou tak vysoké a ne všechny jsou dotazovanými ženami jako bariéry vnímány. Zcela největší bariérou uplatnění žen v komunální politice je starost o rodinu a s tím spojených dalších povinností. Nejúčinnější řešení se nabízí v podobě příchodu mladších generací do života dospělých, které si budou vytvářet nové zvyklosti soužití založené na vzdělání, zkušenostech a inspirování se např. v zahraničí či v médiích.

Velmi důležitým faktorem, který je též spojen s rodinou, je podpora ženy ze strany ostatních rodinných příslušníků. Podle dotazovaných žen by podpora v rodinách mohla být vyšší.

Případné postoje společnosti, dle kterých se žena do politiky nehodí, nehrají u respondentek příliš významnou roli. Tento faktor je podstatnější až, když žena politickou funkci vykonává. Cítí se být společností sledována a kritizována v případě neúspěchu. Tento postoj však neplatí ze strany kolegů-politiků, alespoň ne na regionální úrovni. Muži-politici ženy-političky respektují.

Významnou překážkou mohou být však postoje samotných žen, které se do politiky samy aktivně nezapojují. O politiku jeví menší zájem než muži, a pokud zde zájem existuje, tak čekají na oslovení a nejdou si za svým cílem samy. Nízké sebevědomí s tím však dle dotázaných žen spojitost nemá, spíše snad hodnotový žebříček.

Ženy v komunální politice jsou však velkým přínosem už jenom tím, že do této činnosti vnášejí jiný úhel pohledu. Dalšími pozitivními přívlasky žen byly respondentkami uvedeny zejména schopnost empatie, citlivost, pečlivost, trpělivost, smysl pro estetiku, z čehož pramení přínosy do sociální oblasti, kultury a estetiky obce. Dále dotazované zastupitelky často zmiňovaly, že se ženy mnohem více než muži zabývají maličkostmi a každodenními věcmi, které se mohou na první pohled jevit jako nedůležité, což je zvláště na komunální úrovni velmi přínosné. Tímto přístupem ženy významně přispívají do oblasti kvality života.

Je tedy bezesporné, že ženy jsou v politice velkým přínosem a názorově doplňují mužskou politiku. Určitě je důležité povzbuzovat a motivovat ženy k zapojování se do veřejných aktivit a usnadňovat jim to zejména ve vztahu k rodinným povinnostem.

Na závěr této diplomové práce bych chtěla dát doporučení pro vznik navazující diplomové práce, která by mohla zkoumat předpoklady žen pro výkon této funkce, případně jak tyto vlastnosti a schopnosti rozvíjet.

Literatura

- [1] MALÍNSKÁ, Jana: *Do politiky prý žena nesmí – proč?* 3. vydání: Libri 2005. ISBN 80-7277-295-3.
- [2] NOVOTNÁ, E., NOVÝ, J., MUSIL, M.: *PR management*. VŠE Praha, FM J. Hradec 2006. ISBN 80-245-1047-2.
- [3] OAKLEYOVÁ, Ann: *Pohlaví, gender a společnost*. 1. vydání: Portál 2000. ISBN 80-7178-403-6.
- [4] OPEN SOCIETY FUND PRAHA: *Společnost žen a mužů z aspektu gender*. Open Society Fund Praha 1999.
- [5] SURYNEK, A., KOMÁRKOVÁ, R., KAŠPAROVÁ, E.: *Základy sociologického výzkumu*. Management Press, Praha 2001. ISBN 80-721-038-4.

Právní předpisy

- [6] Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*.

Internet

- [7] ČESKÁ STRANA SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÁ: *Střednědobý program*. 2006. Portál: www.cssd.cz: <http://www.cssd.cz/nas-program/strednedoby-program/jaka-je-nase-politika.html>, 5. 12. 2006.
- [8] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Složení Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky podle věku a pohlaví k 30. 11. 2006*. Internetový portál: www.volby.cz: <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps122?xjazyk=CZ&xkraj=0&xstrana=0&xv=2>, 30. 11. 2006.
- [9] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Volby do zastupitelstev obcí 20. 10. - 21. 10. 2006 – struktura kandidátů dle věku a pohlaví*. Internetový portál: www.volby.cz:

- <http://www.volby.cz/pls/kv2006/kv22112?xjazyk=CZ&xid=1&xv=2&xdz=6&xnumnuts=0&xstrana=0>, 30. 11. 2006.
- [10] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Volby do zastupitelstev obcí v roce 2002 – struktura kandidátů dle věku a pohlaví*. Internetový portál: www.volby.cz: <http://www.volby.cz/pls/kv2002-win/kv22111112?xjazyk=CZ&xId=0&xdz1=1&xdz2=5&xdz=1+-+5&xdzm=11&xnumnuts=0&xstrana=0>, 30. 11. 2006.
- [11] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Volby do zastupitelstev obcí v r. 2002 – struktura zastupitelů dle věku a pohlaví k 19. 10. 2006*. Internetový portál: www.volby.cz: <http://www.volby.cz/pls/kv2002-win/kv13111117?xjazyk=CZ&xId=0&xdz1=1&xdz2=5&xdz=1+-+5&xdzm=11&xnumnuts=0&xstrana=0>, 30. 11. 2006.
- [12] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Volby do zastupitelstev obcí v roce 2006 – struktura zastupitelů dle věku a pohlaví k 22. 10. 2006*. Internetový portál: www.volby.cz: <http://www.volby.cz/pls/kv2006/kv22112?xjazyk=CZ&xid=1&xv=7&xdz=6&xnumnuts=0&xstrana=0>, 30. 11. 2006.
- [13] ČESKÝ SVAZ ŽEN: *O nás*. 2006. Internetový portál: www.csz.cz: <http://www.csz.cz/CSZdefault.asp?what=13&whatID=323&page=1&level=2>, 15. 11. 2006.
- [14] ČESKÝ SVAZ ŽEN: *Výroční zpráva*. 2005. Internetový portál: www.csz.cz: <http://www.csz.cz/images/2005.pdf.mht>, 15. 11. 2006.
- [15] GENDER STUDIES, o. p. s.: *Kdo jsme*. 2006. Internetový portál: www.genderstudies.cz: <http://www.genderstudies.cz/gender-studies/kdo-jme.shtml>, 15. 11. 2006.
- [16] Internetové stránky Města České Velenice: www.velenice.cz, 15. 1. 2006.
- [17] Internetové stránky Města Lomnice nad Lužnicí: www.lomnice-nl.cz, 15. 1. 2006.
- [18] Internetové stránky Města Suchdol nad Lužnicí: www.suchdol.cz, 15. 1. 2006.
- [19] Internetové stránky Města Třeboň: www.mesto-trebon.cz, 15. 1. 2006.
- [20] Internetové stránky Městyse Chlum u Třeboně: www.chlum-ut.cz, 15. 1. 2006.
- [21] Internetové stránky Obce Cep: www.obeccep.cz, 15. 1. 2006.
- [22] Internetové stránky Obce Domanín: www.domanin.cz, 15. 1. 2006.
- [23] Internetové stránky Obce Halámky: www.halamky.com, 15. 1. 2006.
- [24] Internetové stránky Obce Hrachoviště: www.hrachoviste.cz, 15. 1. 2006.

- [25] Internetové stránky Obce Lužnice: www.obec-luznice.cz, 15. 1. 2006.
- [26] Internetové stránky Obce Majdalena: www.majdalena.cz, 15. 1. 2006.
- [27] Internetové stránky Obce Nová Ves nad Lužnicí: www.novaves.info, 15. 1. 2006.
- [28] Internetové stránky Obce Novosedly nad Nežárkou: www.novosedly.cz, 15. 1. 2006.
- [29] Internetové stránky Obce Rapšach: www.rapsach.cz, 15. 1. 2006.
- [30] Internetové stránky Obce Smržov: www.smrzov.cz, 15. 1. 2006.
- [31] Internetové stránky Obce Záblatí: www.zablati.cz, 15. 1. 2006.
- [32] KADLECOVÁ, Markéta: *Feminismus*. O. s. Fórum 50 %, 10. 6. 2006. Internetový portál: www.padesatprocent.cz: <http://www.padesatprocent.cz/clanky-a-publikace/m-kadlecova-feminismus.php>, 2. 11. 2006.
- [33] KLIMENTOVÁ, Monika: *Ženy v komunální politice*. O. s. Fórum 50%, 19. 10. 2005. Internetový portál: www.padesatprocent.cz: <http://www.padesatprocent.cz/clanky-a-publikace/mo-k-zeny-v-komunalni-politice.php>, 2. 11. 2006.
- [34] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: *Analýza nízkého počtu žen v politických rozhodovacích funkcích*. 3. 5. 2005. Internetový portál: www.mpsv.cz: http://www.mpsv.cz/files/clanky/961/02_zprava.pdf, 5. 12. 2006.
- [35] OBČANSKÉ SDRUŽENÍ FÓRUM 50%: *O nás*. 2006. Internetový portál: www.padesatprocent.cz: <http://www.padesatprocent.cz/o-nas/>, 15. 11. 2006.
- [36] SENÁT PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY: Seznam senátorů. 30. 11. 2006. Internetový portál: www.senat.cz: http://www.senat.cz/senatori/index.php?ke_dni=20.02.2007&O=6&lng=cz&par_2=2, 30. 11. 2006.
- [37] SMIGGELS KAVKOVÁ, J.: *Genderový audit kandidátních listin pro volby do PSP ČR*. O. s. Fórum 50%, 5. 6. 2006. Internetový portál: www.padesatprocent.cz: <http://www.padesatprocent.cz/clanky-a-publikace/genderovy-audit-pspcr.php>, 2. 11. 2006.
- [38] SMIGGELS KAVKOVÁ, J.: *Rovné příležitosti žen a mužů ve volebních programech politických stran*. O. s. Fórum 50%, červenec 2006. Internetový portál: www.padesatprocent.cz:

- http://www.padesatprocent.cz/_download/publikace/analyza-volebnich-programu.pdf, 2. 11. 2006.
- [39] STRANA ZELENÝCH: *Volební program*. 2006. Portál: www.zeleni.cz:
<http://www.zeleni.cz/59/rubrika/volebni-program/>, 5. 12. 2006.
- [40] VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY: *Členové vlády České republiky*. 30. 11. 2006.
Internetový portál: www.vlada.cz:
<http://www.vlada.cz/cs/vlada/clenove/clenove.htm>, 30. 11. 2006.

Příloha

Příloha 1

**Tab. P-1 Složení Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky
dle věku a pohlaví k 30. 11. 2006**

	Muži		Ženy		Celkem	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %
Celkový počet	169	84,5	31	15,5	200	100,0
18 - 29 let	6	3,0	1	0,5	7	3,5
30 - 49 let	87	43,5	18	9,0	105	52,5
50 a více	76	38,0	12	6,0	88	44,0
Průměrný věk	48,1		46,9		47,9	

Zdroj: www.volby.cz, 2006. [8]

**Tab. P-2 Struktura kandidátů do voleb do zastupitelstev obcí v r. 2006
dle věku a pohlaví**

	Muži		Ženy		Celkem	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %
Celkový počet	140 870	70,1	60 069	29,9	200 939	100,0
do 19 let	650	0,3	353	0,2	1 003	0,5
20 - 24 let	4 614	2,3	2 109	1,1	6 723	3,4
25 - 29 let	9 853	4,9	3 989	2,0	13 842	6,9
30 - 34 let	16 673	8,3	7 184	3,6	23 857	11,9
35 - 39 let	16 720	8,3	7 597	3,8	24 317	12,1
40 - 44 let	18 331	9,1	8 862	4,4	27 193	13,5
45 - 49 let	17 132	8,5	7 851	3,9	24 983	12,4
50 - 54 let	18 538	9,2	7 749	3,9	26 287	13,1
55 - 59 let	17 299	8,6	6 857	3,4	24 156	12,0
60 a více let	21 060	10,5	7 518	3,7	28 578	14,2
Průměrný věk	45,7		44,9		45,5	

Zdroj: www.volby.cz, 2006. [9]

Tab. P-3 Struktura zastupitelů obcí dle věku a pohlaví k 22. 10. 2006

	Muži		Ženy		Celkem	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %
Celkový počet	46 838	75,0	15 588	28,0	62 426	100,0
do 19 let	27	0,0	16	0,0	43	0,1
20 - 24 let	557	0,9	194	0,3	751	1,2
25 - 29 let	2 341	3,8	727	1,2	3 068	4,9
30 - 34 let	5 271	8,4	1 707	2,7	6 978	11,2
35 - 39 let	5 936	9,5	2 092	3,4	8 028	12,9
40 - 44 let	6 969	11,2	2 771	4,4	9 740	15,6
45 - 49 let	6 841	11,0	2 666	4,3	9 507	15,2
50 - 54 let	7 220	11,6	2 349	3,8	9 569	15,3
55 - 59 let	6 327	10,1	1 869	3,0	8 196	13,1
60 a více let	5 349	8,6	1 197	1,9	6 546	10,5
Průměrný věk	46,1		45,1		45,8	

Zdroj: www.volby.cz, 2006. [12]

**Tab. P-4 Struktura kandidátů do voleb do zastupitelstev obcí v r. 2002
dle věku a pohlaví**

	Muži		Ženy		Celkem	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %
Celkový počet	139 505	72,31	53 424	27,69	192 929	100,00
do 19 let	503,00	0,27	279,00	0,14	782,00	0,41
20 - 24 let	4 609	2,39	1 877	0,97	6 486	3,36
25 - 29 let	11 096	5,75	3 933	2,04	15 029	7,79
30 - 34 let	13 813	7,16	5 234	2,71	19 047	9,87
35 - 39 let	17 152	8,89	7 530	3,90	24 682	12,79
40 - 44 let	17 441	9,04	7 613	3,95	25 054	12,99
45 - 49 let	19 918	10,32	7 910	4,10	27 828	14,42
50 - 54 let	20 380	10,56	7 266	3,77	27 646	14,33
55 - 59 let	16 254	8,42	5 899	3,06	22 153	11,48
60 a více let	18 339	9,50	5 883	3,05	24 222	12,55
Průměrný věk	45,54		44,73		45,31	

Zdroj: www.volby.cz, 2006. [10]

Tab. P-5 Struktura zastupitelů obcí dle věku a pohlaví k 3. 11. 2002

	Muži		Ženy		Celkem	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %
Celkový počet	48 333	77,3	14 161	22,7	62 494	100,0
do 19 let	19	0,0	18	0,0	37	0,1
20 - 24 let	738	1,2	197	0,3	935	1,5
25 - 29 let	2 992	4,8	756	1,2	3 748	6,0
30 - 34 let	4 684	7,5	1 276	2,0	5 960	9,5
35 - 39 let	6 322	10,1	2 229	3,6	8 551	13,7
40 - 44 let	6 955	11,1	2 521	4,0	9 476	15,2
45 - 49 let	8 173	13,1	2 589	4,1	10 762	17,2
50 - 54 let	7 981	12,8	2 244	3,6	10 225	16,4
55 - 59 let	6 055	9,7	1 524	2,4	7 579	12,1
60 a více let	4 414	7,1	807	1,3	5 221	8,4
Průměrný věk	45,56		44,54		45,33	

Zdroj: www.volby.cz, 2006. [11]

Příloha 2

Tab. P-6 Užitečnost zapojování žen do veřejných funkcí – srovnání názorů mužů a žen (v %)

	Listopad 1991		Červenec 1995		Červen 2004	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Ano/Užitečné	52	69	70	81	77	91

Zdroj: IVVM, šetření 11-91; IVVM, šetření 07-1995; CVVM, výzkum Naše společnost, šetření 06-04, blok otázek pro projekt Analýza nízkého počtu žen v politických a rozhodovacích funkcích. ([34], strana 67)

Příloha 3

Tab. P-7 Názory veřejnosti na působení žen v politice (v %)

	Rozhodně souhlasí	Spíše souhlasí	Spíše nesouhlasí	Rozhodně nesouhlasí
Rodinné povinnosti ženám ztěžují vstup do politiky.	28	52	12	5
Tradice ztěžují ženám vstup do politiky.	21	53	18	5
Společenské podmínky ztěžují ženám vstup do politiky.	20	49	20	5
Muži v politice ženy mezi sebe nepustí.	16	43	26	6
Politika je tvrdá a někdy i špinavá a pro ženy je málo vhodná.	13	37	37	10
Ženy mají o politiku malý zájem.	11	50	23	7
Ženy v politice ztrácejí ženskost.	11	22	35	26
Politika je složitá a ženy se ji musí nejprve naučit.	10	31	37	19
Ženy jsou v politice málo průbojné.	7	31	40	14
Ženy v politice přejímají mužské vzory a normy chování.	6	27	37	14

Zdroj: CVVM, výzkum Naše společnost 2004, šetření 04-06, blok otázek pro projekt Analýza nízkého počtu žen v politických a rozhodovacích funkcích. ([34], strana 68)

Poznámka: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Příloha 4

Tab. P-8 Analýza komunální politiky obcí a měst ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Třeboně

Č.	Název obce (www stránky)	Počet obyv. obce/města	Počet volených členů zastup.	Počet žen v zastupitelstvu (jména)	Počet žen v zastupitelstvu (%)	Počet členů rady	Počet žen v radě	Počet žen v radě (%)	Jména starostů/ek a mistostarostů/ek	Počet žen starostek a mistostarostek (%)	Počet kandidátů celkem	Počet žen-kandidátek (%)	Počet žen-kandidátek na prvých 5ti místech (součet za všechny kandidátní listiny)	Počet žen-kandidátek na prvých 5ti místech (součet za všechny kandidátní listiny) (%)	
1.	Cep (www.obcecep.cz)	194	7	1 (Jana Pajchlová)	14,29	2	1 (Jana Pajchlová)	50,00	Ing. Jan Vobejda Jana Pajchlová		7	1	5	1	20,00
2.	České Velenice (www.velenice.cz)	3426	15	3 (Marie Viktorová, Mílana Bubeníková, Ivana Kropíková)	20,00	5	1 (Marie Viktorová)	20,00	Janomír Sliva Miroslav Koříč		60	15	20	6	30,00
3.	Domanín (www.domanin.cz)	321	9	1 (Mgr. Petra Hejlová)	11,11	2	0	0,00	Pavel Michal Zdeněk Neumann		54	13	30	6	20,00
4.	Dunajovice	207	7	0	0,00	2	0	0,00	František Uhlíř Luboš Küffner Jan Herzog		16	3	10	1	10,00
5.	Dvory nad Lužnicí	332	7	2 (Marie Kadlecová, Pavla Toullová)	28,57	2	0	0,00	Pavel Novák		16	2	10	2	20,00
6.	Frahelž	146	7	0	0,00	2	0	0,00	Petr Malecha Jan Hešík		8	1	5	1	20,00

Příloha

Č.	Název obce (www stránky)	Počet obyv. obce/města	Počet volených členů zastup.	Počet žen v zastupitelstvu (jména)	Počet žen v zastupitelstvu (%)	Počet členů rady	Počet žen v radě	Počet žen v radě (%)	Jména starostů/ek a místostarostů/ek	Počet žen starostek a místostarostek (%)	Počet kandidátů celkem	Počet žen-kandidátek (%)	Počet kandidátek na prvých 5ti místech (součet za všechny kandidátní listiny)	Počet žen-kandidátek na prvých 5ti místech (součet za všechny kandidátní listiny)	Počet žen-kandidátek na prvých 5ti místech (součet za všechny kandidátní listiny) (%)
7.	Halámky (www.halamky.com)	146	5	1 (Vlastimila Štěpánková)	20,00	2	0	0,00	Jaroslav Szma Jan Prokeš		6	16,67	6	1	16,67
8.	Hamr	351	7	2 (Helena Měkutová, Jiřina Stelnerová)	28,57	2	0	0,00	Oldřich Němec Oldřich Šustr		18	27,78	10	3	30,00
9.	Hrachoviště (www.hrachoviste.cz)	83	5	1 (Marie Kotilová)	20,00	2	1 (Marie Kotilová)	50,00	Marie Kotilová Pavel Márovec		9	11,11	9	1	11,11
10.	Chlum u Třeboně (www.chlum-ut.cz)	2195	15	3 (Ing. Jitka Kolesárová, Ing. Ivana Lančová, Marcela Příkrylová)	20,00	5	1 (Marcela Příkrylová)	20,00	Jiří Hájek Jaroslav Ambrož		60	23,33	20	3	15,00
11.	Klec	191	6	2 (Jiřina Svobodová, Iveta Nohavrová)	33,33	2	0	0,00	Miroslav Trsek Václav Kuthan		7	42,86	5	1	20,00
12.	Lomnice nad Lužnicí (www.lomnice-nl.cz)	1668	15	2 (MUDr. Kateřina Orlová, MUDr. Jaroslava Pumprová)	13,33	5	1 (Jaroslava Pumprová)	20,00	Karel Zvánovec MUDr. Jaroslava Pumprová		60	25,00	20	5	25,00

Č.	Název obce (www stránky)	Počet obyvatel obce/města	Počet volených členů zastup.	Počet žen v zastupitelstvu (jména)	Počet žen v zastupitelstvu (v %)	Počet členů rady	Počet žen v radě	Počet žen v radě (v %)	Jména starostů/ek a místostarostů/ek	Počet žen starostek a místostarostek (v %)	Počet kandidátů celkem	Počet žen-kandidátek (v %)	Počet kandidátů na prvých 5ti místech (součet za všechny kandidátní listiny)	Počet žen-kandidátek na prvých 5ti místech (součet za všechny kandidátní listiny)	Počet žen-kandidátek na prvých 5ti místech (součet za všechny kandidátní listiny) (v %)	
13.	Lužnice (www.obec-luznice.cz)	402	9	3 (Marie Šířhalová, Miroslava Kolouchová, Ing. Iva Nouzová)	33,33	2	2 (Marie Šířhalová, Miroslava Kolouchová)	100,00	Marie Šířhalová		27	10	37,04	15	4	26,67
14.	Majdalena (www.majdalena.cz)	479	11	1 (Martina Füstová)	9,09	2	0	0,00	Karel Füst Jiří Palevec		25	4	16,00	15	2	13,33
15.	Nová Ves nad Lužnicí (www.novaves.info)	342	7	1 (Blažena Holerová)	14,29	2	0	0,00	Josef Dlabík Jaroslav Bjeřel		7	1	14,29	7	1	14,29
16.	Novosedly nad Nežarkou (www.novosedly.cz)	634	11	2 (Miroslava Havlová, Ludmila Maryšková)	18,18	2	0	0,00	Filip Mencl Pavel Brabec		19	2	10,53	10	2	20,00
17.	Ponědraž	112	7	1 (Blanka Bílková)	14,29	2	0	0,00	Miroslav Hrošek Vladislav Jindra		7	1	14,29	5	0	0,00
18.	Ponědražka	89	7	2 (Helena Švarcová, Růžena Bašťová)	28,57	2	1 (Helena Švarcová)	50,00	Jan Jindra Helena Švarcová		8	2	25,00	5	1	20,00
19.	Rapsach (www.rapsach.cz)	551	7	1 (JUDr. Lenka Cvrčková)	14,29	2	1 (JUDr. Lenka Cvrčková)	50,00	František Šekla JUDr. Lenka Cvrčková		22	4	18,18	15	3	20,00

Příloha

Č.	Název obce (www stránky)	Počet obyvatel obce/města	Počet volených členů zastup.	Počet žen v zastupitelstvu (jména)	Počet žen v zastupitelstvu (%)	Počet členů rady	Počet žen v radě (%)	Počet žen v radě (%)	Jména starostů/ek a místostarostů/ek	Počet žen starostek a místostarostek (%)	Počet kandidátů celkem	Počet žen-kandidátek (%)	Počet kandidátů na prvých 5ti místech (součet za všechny kandidátní listiny)	Počet žen-kandidátek na prvých 5ti místech (součet za všechny kandidátní listiny)	Počet žen-kandidátek na prvých 5ti místech (součet za všechny kandidátní listiny) (%)
20.	Smržov (www.smrzov.cz)	93	7	2 (JUDr. Dagmar Klásková, Magdalena Kvičerová)	28,57	2	1 (JUDr. Dagmar Klásková)	50,00	Jan Machát		10	10,00	10	1	10,00
21.	Staňkov	233	7	1 (Jana Brabcová)	14,29	2	0	0,00	Václav Dlouhý Josef Buška		23	30,43	15	2	13,33
22.	Stříbřec	453	9	1 (Ivona Pajetová)	11,11	2	0	0,00	Jan Zimmel Zdeněk Pouzar		27	18,52	15	3	20,00
23.	Suchdol nad Lužnicí (www.suchdol.cz)	3633	17	0	0,00	5	0	0,00	Jan Kronika Zdeněk Fical Jan Váňa		85	24,71	25	1	4,00
24.	Třeboň (www.mesto-trebon.cz)	8871	25	(Ing. Eva Dóubalová, Mgr. Marie Floriánová, Anna Kahounová, RNDr. Libuše Kotilová)	16,00	7	1 (Anna Kahounová)	14,29	Zdeněk Mráz, Anna Kahounová		300	30,67	60	14	23,33
25.	Záblatí (www.zablati.cz)	87	7	0	0,00	2	0	0,00	Zdeněk Štěřba Martin Vondruška		7	0,00	5	0	0,00

Příloha

Č.	Název obce (www stránky)	Počet obyv. obce/města	Počet volených členů zastup.	Počet žen v zastupitelstvu (jména)	Počet žen v zastupitelstvu (%)	Počet členů rady	Počet žen v radě (%)	Jména starostů/ek a místostarostů/ek	Počet žen starostek a místostarostek (%)	Počet kandidátů celkem	Počet žen-kandidátek (%)	Počet žen-kandidátek na prvých 5fi místech (součet za všechny kandidátní listiny)	Počet žen-kandidátek na prvých 5fi místech (součet za všechny kandidátní listiny)	Počet žen-kandidátek na prvých 5fi místech (součet za všechny kandidátní listiny) (%)
	Celkem	x	236	37	15,68	67	16,42	2 7 9	8,00 26,92 17,65	888	224	25,23	352	18,47
	Celkem (města a městyse)	x	87	12	13,79	27	14,81	0 2 2	0,00 7,69 18,18	565	157	27,79	145	20,00
	Celkem (obce nad 200 obyvatel)	x	91	15	16,48	22	13,64	1 2 3	4,00 7,69 13,64	254	56	22,05	152	19,08
	Celkem (obce pod 200 obyvatel)	x	58	10	17,24	18	22,22	1 3 4	4,00 11,54 22,22	69	11	15,94	55	12,73

Zdroj: www.volby.cz, www.obcecep.cz [21], www.velenice.cz [16], www.domanin.cz [22], www.halamky.com [23], www.hrachoviste.cz [24], www.chlum-ut.cz [20], www.lomnice-nl.cz [17], www.obec-luznice.cz [25], www.majdalena.cz [26], www.novoves.info [27], www.novosedly.cz [28], www.rapsach.cz [29], www.smrzov.cz [30], www.suchdol.cz [18], www.mesto-treboni.cz [19], www.zablati.cz [31], telefonáty na obecní úřady, 15. 1. 2007.

Příloha 5

Scénář rozhovoru

Základní údaje

Jméno: *(vyplněno)*, případně anonymní

Věk: .....

Nejvyšší dosažené vzdělání: .....

Funkce + místo (název obce/města) výkonu komunální politiky: *(vyplněno)*

Doba působení v komunální politice: .....

Zaměstnání: .....

Otázky

Vstup žen do komunální politiky a motivace

1. Jaké jsou podle Vás nejčastější důvody, proč žena vstupuje do komunální politiky?
(např. motiv seberealizace, touha něco dokázat, vydělat peníze, zviditelnit se, něco změnit v obci/městě, prosadit se mezi muži, nějaký osobní zájem, ...)
2. Jak myslíte, že se žena nejčastěji do komunální politiky dostane?
(např. je oslovena kandidující stranou, je někým povzbuzena, sama se rozhodne a sama si za tím jde, ...)
3. Jaké jsou podle Vás nejčastější důvody, proč strany dosazují na své kandidátky ženy?
(např. na základě schopností konkrétních žen, na základě zaměstnání, veřejné známosti, oblíbenosti, aby dorovnal počet žen a mužů na kandidátkách, ...)

Postoje rodiny

4. Myslíte si, že ženám obecně ztěžuje vstup do komunální politiky to, že se musí starat o děti a rodinu?

5. Myslíte si, že je v naší kultuře dostačující podpora rodiny, když žena působí v komunální politice, nebo naopak žena má chuť do politiky vstoupit, ale chybí jí podpora rodiny?
6. Jaké byste navrhovala řešení jak skloubit politiku a rodinu?
(např. zapojit více manžela, najmout si chůvu, ...)

Postoje společnosti

7. Myslíte si, že ve většině společnosti převládá názor, byť i povědomý, že se žena do politiky nehodí?
8. Myslíte si, že ve většině společnosti převládá názor, byť i povědomý, že je politika pro ženu příliš tvrdá a špinavá?
9. Myslíte si, že ve většině společnosti převládá názor, byť i povědomý, že je politika pro ženu příliš složitá?
10. Myslíte si, že ve většině společnosti převládá názor, byť i povědomý, že politika ubírá ženám ženskost?
11. Napadá Vás nějaké řešení, jak prolomit stereotypní myšlení společnosti, která ženu stylizuje do různých rolí, např. do role matky, do role podřadnějšího pohlaví, které se do politiky nehodí atp.?

Postoje žen

12. Myslíte si, že ženám obecně znesnadňují vstup do komunální politiky psychické bariéry jako např. nízké sebevědomí, strach a obavy z „mužského světa“, z toho, že ve své funkci nebudou schopné obhájit své znalosti a dovednosti a selžou či si nezískají potřebou autoritu atp.? Případně napadá Vás, jak tento strach překonat?
13. Myslíte si, že ženy obecně jeví o komunální politiku menší zájem než muži? Pokud ano, tak myslíte si, že je to jedna z příčin, proč je v politice méně žen než mužů?

Působení žen v komunální politice

14. Myslíte si, že společnost klade na ženu-političku větší nároky než na muže-politika?
15. Myslíte si, že žena-politička musí vynakládat větší úsilí než muž-politik, aby veřejnosti dokázala, že do politiky patří a že je stejně dobrá jako muž-politik?
16. Myslíte si, že žena-politička musí svým mužským kolegům neustále dokazovat, že do politiky patří a že je stejně dobrá jako oni?
17. Myslíte si, že muži politici berou ženu političku vážně – tedy jako rovnocenného partnera?
18. Myslíte si, že je před muži-politiky těžší obhájit si své názory jako žena-politička?
19. Napadá Vás nějaký speciální „recept“, jak před muži uspět a jak se mezi nimi v politice prosadit?

Přínosy žen do komunální politiky

20. Myslíte si, že muži-politici dělají politiku jinak než ženy-političky? Případně jak a v čem?
21. Jak si myslíte, že by vypadala politika, kdyby v ní byly zastoupeny pouze ženy? Myslíte si, že by byla odlišná od té mužské?
22. Myslíte si, že ženy-političky musí přejímat mužské vzorce chování, aby mohly komunální politiku úspěšně vykonávat a aby se v ní prosadily? Tzn. když vstoupí žena do politiky, musí se začít chovat jako muž, jinak nebude adekvátně přijata?
23. Jaké vlastnosti a schopnosti mohou na rozdíl od mužů podle Vás ženy uplatnit v komunální politice?
24. Jaké mohou být podle Vás přínosy žen do komunální politiky na rozdíl od mužů?